

Т Е Р И
ПРАТЧЕТ

ТЪМНАТА СТРАНА НА
СЛЪНЦЕТО

ПРОЗОРЕЦ

ТЕРИ ПРАТЧЕТ

ТЪМНАТА СТРАНА НА

СЛЪНЦЕТО

Превод: Светлана Комогорова

chitanka.info

Дом Сабалос притежава куп неща за завиждане — наследник на управляваща династия и на интересна съдба, с робот последно поколение за прислужник и планета за кръстник, Дом обитава един свят, в който дори смъртта невинаги е фатална. Един магьосник в повече означава много.

1

„Само предсказвам.“

Чарлз Суб-Лунен, из
„Светлинните в небето са
фотосветковици“

Фалшивата зора пукна, от изток повя топъл вятър и разлюя сухите стъбла на тръстиките.

Блатната мъгла се нацепи на ленти, те се завихриха и се стопиха. Ситни нощи твари припряно захванаха да се заравят в тинята. В далечината, скрита от бароковите завъртулки на мъглата, нощна птица вресна сред плаващите тръстикови легла.

В едно от големите езера край откритото море три крехки бели ветромиди вдигнаха тънки като цигарена хартия платна и бавно се потътриха към прииждащия прибой.

Дом чакаше точно до вълнолома, на два метра под танцуващата повърхност, а над комплекта му хриле се издигаше тънка струйка мехурчета. Чу мидите, дълго преди да ги види. Сякаш кънки се пързалиха по някакъв далечен лед.

Усмихна се на себе си. Щеше да има само една възможност. Някои от тези прекрасни влачещи се ластари бяха смъртоносни. Друг шанс можеше никога да не му се отвори. Той се напрегна.

Стрелна се като нож.

Мидата се замята яростно веднага щом той сграбчи тъпия нос и изстреля крака нагоре, за да избегне удара в увисналите зелени, перести листа. Светът се разтвори в солена, студена и бяла мехурчеста пяна. Дребни сребърни рибки отчаяно се стрелкаха покрай него, после той се намери проснат върху горната черупка на мидата.

Мидата беше побесняла и размахваше кокалената си мачта бавно, на широки тласъци. Дом я гледаше, докато дишането му се

успокои, а после наполовина се метна, наполовина издрапа до голямата бяла издатина в основата.

Над него мина сянка, той се претърколи на една страна, а мачтата изора бразда в черупката. Щом премина покрай него, Дом я последва, сграбчи нервния възел и се придърпа напред.

Пръстите му потърсиха нужното място. Намери го. Мидата спря трескавия си устрем през гребените на вълните и отново шляпна във водата — толкова тежко, че зъбите на Дом изтракаха. Платното затрептя неуверено.

Дом продължи да гали, докато създанието се успокои, а после се изправи.

Ако не успееш да се изправиш, не се брои. Най-добрите дагонски рибари можеха да яздят мида, все едно цял живот само това са правили. Как им завиждаше — и колко внимателно ги бе наблюдавал от семейния шлеп по празниците, когато рибарите се опваха по двеста-триста в редичка на полуопитомените си миди, а Виж-Що — ярка пурпурна звезда — залязваше сред вълните. Някои от по-младите танцуваха върху мидите, въртяха се, скачаха, жонгираха с факли и през цялото време успяваха идеално да контролират мидите.

Коленичи пред нервния възел и поведе огромното полурастение обратно към витите водни пътеки из блатото, през цели акри морски лилии, покрай плаващи острови от ракитак. На някои от тях сините фламинги изсъскаха по него и се отдалечиха с наперена крачка.

От време на време поглеждаше нагоре и на север и търсеше пословичните прашинки във въздуха. Накрая Кородор щеше да го намери, но Дом беше почти убеден, че няма да го прибере веднага. Вероятно щеше да го подържи някой и друг час под благосклонното си наблюдение, защото в края на краищата и Кородор някога е бил млад. Дори и Кородор. Докато баба внушаваше впечатлението, че се е родила осемдесетгодишна.

Освен това Кородор щеше да вземе предвид факта, че от утрешната става председател и по закон негов шеф. Дом се съмняваше това да му повлияе дори на йота. Старият Кородор с охота се подчиняваше на дълга, щом е строг...

Той се усмихна гордо, когато мидата се вряза гладко в тихата вода. Рибарите поне нямаше да могат вече да му викат чернорък, макар все още да не беше напълно оперен зеленорък. Последното

посвещаване можеше да получиш от дагонските рибари само в дълбините през лунна нощ, когато дагоните се надигаха от дълбокото, зейнали с остри като бръснач черупки.

Мидата се удари в тръстиковото легло, Дом скочи леко на брега и я остави да плава в малката лагуна.

Кулата на шегаджиите се извисяваща сред западното небе. Той се спусна напред.

Виж-Що бе изгряла и къпеше стройната пирамида в розова светлина. Мъглата се бе вдигнала над тръстиковите легла в основата ѝ, но върхът, пет мили над морето, се губеше във вечни облаци. Дом се запромъква през сухите тръстики и накрая се намери на метър от гладката млечнобяла стена.

Протегна плахо ръка.

Някога, след като съмътно бе осъзнал, че непрекъснатите лекции по планетарна икономика може и да не са най-вкусната храна за едно момче, Хрш-Хгн се бе усмихнал и бе изключил факсборда. После бе донесъл своето копие на „Галактически хроники“ на Суб-Лунен и бе разказал на Дом за шегаджиите.

— Изброй ми расите, признати за човешки от Закона за човечността — започна той.

— Фноби, човеци, дроски и Първа сириуска Банка — заизрежда Дом. — Освен това и роботи клас пети могат да кандидатстват за човешки статут по подченен първи.

— Дааа... А другите раси?

Дом заброи на пръсти.

— Крипиите са свръхчовеци, роботите клас четвърти са субчовеци, слънцекучетата не влизат в класификацията.

— Дааа?

— За останалите раси не съм сигурен — призна си Дом. — Йовианците и другите. За тях никога не си ме учил на нищо.

— Не е нужно. Те сса ни толкова чужди, ако ме рассбираш. Нямаме нищо общо. Онези неща, които човечеството ссмята за универсални за притежаващите ссамосъзнание раси — чувство за самоличност например, — са просто продукт на умерената двукрака еволюция. Но всичките петдесет и две раси, открити досега, сса възникнали през последните пет милиона стандартни години.

— Вчера ми говори за това — обади се Дом. — Теорията на Суб-Лунен за галактическия разум.

После фнобът му бе разказал за шегаджиите. Криипиите открили първата Кула на шегаджиите и тъй като нищо не могло да я отвори, пуснали отгоре ѝ жива нигропещериста матрица. После видели, че на кулата нищо ѝ няма, но за сметка на това трите съседни звездни системи били попилени.

Фнобите никога не бяха откривали шегаджийска кула: те открай време си знаеха една. Кулата Фнобис, която се издигаше от морето и се губеше в неизменната облачна покривка, беше причина и основа на разпространената по цялата планета религия Фрсс-Гнхс — съвсем буквально — Стълбът на вселената.

Земните човеци колонисти бяха открили седем — едната плаваше в астероидния пояс на Старата Слънчева система. И тогава основаха Института по шегаджиите.

Младите раси — човеци, криии, фноби и дроски — се оказаха загледани благоговейно една в друга през една галактика, засипана от спомени за раса, измряла далеч преди времето на човеците. И от това благоговение възникнаха легендите за Света на шегаджиите — блещукащата цел, която щеше да се подиграва на любители на приключения, глупаци и ловци на съкровища на светлинни години разстояние...

Дом докосна кулата. Усети съвсем слабо бодване, после внезапно го прониза болка. Отскочи назад и трескаво заразтрива замръзналите си пръсти, за да ги върне към живот. Най-голям студ кулите излъчваха винаги по обяд; после поглъщаха топлина, но въпреки това се покриваха със скреж.

Дом започна да обикаля кулата. Погледна нагоре и му се стори, че вижда как въздухът на педя разстояние от гладките стени потъмнява, сякаш светлината беше газ, който кулата всмукуваше. Не беше логично, но пък притежаваше известна артистична привлекателност.

Към обяд един от флаерите на охраната блесна за миг на западния хоризонт и се отправи на юг. Дом стъпи странично в една туфа ракитак... и се зачуди какво ли търси тук, в блатото. Свобода — това беше. Последния ден на истинската свобода.

Последната възможност да види Опакото, без да е заобиколен от телохранители, както и не дотам биещи на очи предпазни мерки. Беше го планирал толкова подробно, че изпотрепа в спалнята си вездесъщите насекоми роботи на Кородор, които го шпионираха.

А сега трябваше да си отиде вкъщи и да се изправи пред баба. Макар и съвсем лекичко, започваше да се чувства като глупак. Зачуди се какво ли бе очаквал от кулата: чувство на космическо благовенение вероятно, усещане за дълбините на Времето. Но със сигурност не и това злокобно и коварно усещане, че те следят. Същото като вкъщи.

Обърна се.

Разнесе се съскане на прегрял въздух — нещо мина покрай лицето му и се удари в кулата. Там, където се бе ударило в замръзналата стена, горещината разцъфна в цвете от ледени кристали.

Дом се сниши инстинктивно, претърколи се няколко пъти, скочи на крака и си плю на петите. Край него премина и второ изригване и сухото валмо водорасли отпреде му избухна в дъжд от искри.

Потисна желанието си да се огледа. Кородор го бе школувал безмилостно как да действа при опит за убийство. Да разбереш кой е убиецът, беше твърде малка награда за това, че са те убили. Кородор казваше:

— Цената на любопитството е смъртоносно преживяване.

В края на лагуната Дом се стегна и се гмурна. Когато цопна във водата, трети изстрел прониза гърдите му.

Зазвъняха големи камбани — далеч навътре в морето или може би в главата му. Хладната зеленина успокояваше, а мехурчетата...

Дом се събуди. По внущен инстинкт остана със затворени очи и внимателно заопипва обкръжението си.

Лежеше върху онази смес от пясък, тиня, суhi тръстикови стебла и охлювни черупки, която в по-голямата част на Опакото минаваше за почва. Беше на сянка, а тътенът на прибоя отекваше съвсем наблизо. Почвата леко се люлееше в ритъма на вълните. Въздухът миришеше и имаше вкус на сол, примесена с блатна тиня, тръстиков прашец и... още нещо. Влажно, спарено и много познато.

На няколко сантиметра от него нещо клечеше. Дом поотвори съвсем лекичко едното си око и съзря дребна твар, която го гледаше втренчено. Провисналите ѝ телеса бяха покрити с розови косми, стърчащи от люспеста кожа. Муциуната ѝ беше неудачен компромис

между човка и хващателен хобот. Имаше три чифта крака, но не и два еднакви например. Беше, кажи-речи, легенда на Опакото.

Някой бе наклал огън. Дом се опита да се надигне — все едно бяха забили в гърдите му нажежена желязна греда.

— О джувиндо мей псутиви — обади се нежен глас.

Над него изплува лице, излязло от някой кошмар. Кожата беше сива и висеше на гънки под очи, четири пъти по-големи от нормалните, чиито ирисчета приличаха на цопнали в мляко мъниста. Огромните плоски уши бяха извърнати към Дом. Миризмата на спарено го притискаше. Лицето бе украсено с чифт огромни слънчеви очила.

Фнобът се опитваше да говори на джанглийски. Дом събра сили и му отговори на фнобски. Тоя език трошеше челюсти.

— Учен — рече сухо фнобът. — Казвам ссе Фффшс. А ти си предеседателят Сабалос.

— Чак утре ще съм — изстена Дом и лицето му се сгърчи в гримаса — болката пак го бе връхлетяла.

— А. Да. Не прави никакви ресски движения в никакъв случай. Лекувах ти изгарянето. Повърхносностно е.

Фнобът се изправи и излезе от погледа на Дом. Ситната твар продължаваше да го гледа втренчено.

Дом извърна бавно глава. Лежеше на малка полянка в средата на един от плаващите острови, от които гъмжеше блатото. Той се движеше бавно и — забележете — срещу вятъра. Нейде изпод чергата от тръстики от време на време изтуптяваше древен деутериев двигател.

Грубо тъкана мрежа покриваше ливадата и я правеше невидима за поглед от въздуха. С двигателя и спомагателните механизми, които сигурно се криеха под дебелия тръстиков килим, островчето не би запазило тайната си дълго дори и от най-простите уреди за претърсване. Но в блатото имаше няколко стотици хиляди острова. Кой ще тръгне да ги претърсва всичките?

В ума на Дом започна да се оформя заключение.

Фнобът мина пред него, подмятайки замислено в ръце двуостър нож тшури. Дом беше гол, както го е майка родила — само със сухата сол по черната му кожа. Фнобът го притесняваше с присъствието си. От време на време спираше да си подмята ножа и се втренчваше в него.

И двамата чуха далечното фишшт-фишшт на флаер. Фнобът се наведе встрани, размести някакви тръстики и островът забави ход, после се метна към Дом и притисна ножа о гърлото му.

— Да не си гъкнал! — изкомандва той.

Останаха неподвижни, докато флаерът не се стопи в далечината.

Фнобът беше контрабандист на пилак. С разрешение от Съвета на Опакото дагонските рибари излизаха по стотина, когато огромните двуклапи се надигаха от дълбините, за да грабнат перлите от седефен пилак на лунна светлина. Използваха предпазни въжета, кожени брони и сложни допълнителни процедури. Сподиряше ги плаващата фабрика, на която имаше и болница. Там липсваща ръка например беше дреболия, а дори и смъртта невинаги беше фатална.

Имаше и други рибари. Те заменяха сигурността за авантюризма и срещу цената на незаконното богатство приемаха пълната липса на възможност да го похарчиш. Винаги работеха сами и притежаваха редица ценни умения. Онова, което успееха да грабнат от морето, си беше тяхно и само тяхно, включително и смъртта. Съветът спорадично провеждаше по някоя кампания срещу тях и предприемаше половинчати опити да прекрати междупланетната контрабанда на пилак. Вече не убиваха заловените контрабандисти — това със сигурност би престъпило Единствената заповед, — но на Дом му хрумна, че за хора от тяхната порода алтернативното наказание бе далеч по-лошо от смъртта, която те ухажваха всяка вечер. Значи контрабандистът се гласеше да го убие.

Фнобът се изправи — все още държеше ножа за по-тежкото предно острие.

— Защо съм тук? — попита Дом със slab гласец. — Последното, което си спомням...

— Ти безметежно си плаваше сред лилиите с белег от изгаряне на гърди. С силите за сигурност са излезли още призори. Като че търсеха някого — може би пресстъпник, — та ме хвана леко любопитство и те взех.

— Благодаря ти — рече Дом и се намести в седнало положение.

Контрабандистът сви рамене — странно изразителен жест при кокалесто тяло с щръкнали нагоре рамене.

— На какво разстояние сме от кулата?

— Намерих те на четирийсет километра от Небесната колона.
Оттогава трябва семе изминали около два километра.

— Четирийсет! Но край кулата някой стреля по мен!

— Може би плуваш добре за удавник.

Дом внимателно стана на крака, без да откъсва очи от ножа.

— Събиращ ли много пилак?

— За двайсет и осем години осемнайсет кила — рече фнобът,
като разсеяно гледаше към небето.

Дом бързо пресметна инстинктивно.

— Трябва да си много сръчен.

— Много пъти умирам. По други времеви линии. Може би тази
вселена е моят шанс едно на милион, а всичките ми хиляди други „аз“
са мъртви. Какво ли е тогава сръчността?

Ножът продължаваше да прелита от длан в длан. Над главите им
слънцето сияеше като гонг. На Дом му се замая главата и за кратко му
се догади, но успя да се удържи прав. Чакаше шанса си.

Фнобът примигна.

— Търся поличба — рече той.

— За какво?

— За да разбера дали трябва да те убивам.

Ято сини фламинго бавно прелетя над тях, пляскайки с криле.
Дом си пое въздух и се приготви.

Ножът бе хвърлен по-бързо, отколкото би могъл да го проследи.
Проблесна веднъж високо горе. Едно фламинго изпадна от ятото,
сякаш щеше да каца, и тупна сред тръстиките. Напрежението във
въздуха изпуска като леко подръпната жица.

Без да обръща внимание на Дом, контрабандистът изприпка към
пернатото, измъкна ножа от гърдите му и се захвани да го скубе. След
минутка спря, погледна рязко нагоре и насочи ножа към Дом.

— Един съвет от мене. Никога повече да не ти е минало през ума
да предприемаш героичен скок към някого, който държи нож тшури.
Имаш аура на човек със много животи за пропиляване. Може би затова
рискуваш лесно живота си. Но глупавите жестове срещу насочен
нож обикновено свършват тъжно.

Дом позволи на напрежението да го отпусне, осъзнал, че мигът
на опасност е отминал, няма го вече.

— Освен това — продължи контрабандистът — ти благодарността за нищо ли я нямаш? Скоро ще ядем. После може би и ще си поговорим.

— Има много неща, които бих искал да узная — рече Дом. — Кой стреля по...?

— Шишт! Въпроси, на които не може да се отговори — защо да ги задаваме? Но не изключвай от вниманието си бейтъра.

— Бейтъра?

Фнобът погледна нагоре.

— Не си ли чувал за вероятностната математика? Утре ще станеш председател на Съвета на Опакото и наследник на неизброими богатства. Значи първо ще поговорим, а после ще ядем.

Виж-Що бе увисната сред мъглите, които изпълзяваха от блатото. Островът плаваше подгизнал през лепкавата завеса и оставяше подире си дира от мъгла, която се гърчеше във фантастични извивки над блато, добило изведнъж злокобен вид.

Ффф-шс излезе от плетената колиба в края на острова и заби пръст в бялото.

— Радарът рассправя, че флаерът ти надали е на повече от ссто метра нататък. Така че те осставям тук.

Стиснаха си тържествено ръцете. Дом се обърна и тръгна към края на водата, после се извърна отново — фнобът се бе втурнал подире му. Носеше в ръце малката плъхоподобна твар, която бе прекарала по-голямата част от пътуването в сън, увита около врата му.

— Утре вероятно големи церемонии шишище паднат?

Дом въздъхна.

— Да, боя се, че да.

— И ще получиш подаръци може би? Такъв ли е редът?

— Да. Но баба разправя, че повечето подаръци ще са от ония, които после ще търсят услуги. Както и да е, без друго ще ги връщам.

— Аз не търся усслуги, а и ти няма да върнеш този скромен подарък — рече фнобът и му поднесе създанието, което се бореше с всичка сила. — Вземи го. Знаеш ли какво е това?

— Блатен иг — кимна Дом. — Един от символите на планетарния ни герб наред със синьото фламинго. Но от зоопарка разправят, че на планетата били останали само около триста, така че не мога...

— Този дребния ми върви по петите вече четири месеца. Ще дойде със тебе. И без това усещам, че скоро ще ме напусне.

Игът скочи от ръката на фноба и се настани на врата на Дом, захапа отново опашката си и захърка здравата. Дом се усмихна, а контрабандистът откликна с кратка лигава гримаса.

— Той ми носи късмет — рече фнобът. — Глезотия вероятно.

— Той погледна към една от издутите луни на Опакото, която изгряваше от юг.

— Нощесъщ ще е хубава нощ за лов — рече той и след две крачки се изгуби във все по-гъстата мъгла.

Дом отвори уста да каже нещо, но остана така, смълчан.

Обърна се и се гмурна в топлото вечерно море.

Тежкият корпус на флаер от охраната се люлееше върху вълните до собствения му летателен апарат. Щом се метна на борда, върху плоската палуба изникна фигура.

Пред погледа на Дом цъфна първо мерникът на молекулярен стрипер, а после — засраменото лице на млад офицер от охраната.

— Стой! Извинете, сър, не разбрах, че...

— Открихте ме. Браво на вас — рече студено Дом.

— А сега си отивам вкъщи.

— Ъ-ъ, имам заповед да ви върна обратно — рече стражникът.

Дом не му обърна никакво внимание и се прехвърли на борда на собствения си флаер. Стражникът прегълътна, погледна стрипера, после Дом и се втурна към командната кабина. Докато стигне до радиопредавателя, флаерът на Дом вече беше на стотина метра и подскачаше от вълна на вълна, преди да се плъзне нагоре и да полети над морето.

из „2001 И ИЗОБЩО: АНЕКДОТИЧНА ИСТОРИЯ НА ПЪТЕШЕСТВЕНИКА В КОСМОСА“
от ЧАРЛЗ СУБ-ЛУНЕН (ИЗДАТЕЛСТВО „ФГХС-ХРС И КАЛИНЯ“, ТЕРА НОВА)

„Трябва да споменем за Опакото и за фамилията Сабалос, тъй като двете на практика са синоними. Опакото — мек свят, който се състои предимно от вода и много малко други работи — е една от двете планети на ВЩ Акуирии. Климатът ѝ е приятен, макар и влажен, храната

— монотонна вариация на тема риби, народът — интелигентен, живял и — поради съдържанието на ултравиолетови лъчи в слънчевата светлина — без изключение чернокож и плешив. Планетата е заселена в Годината на дирещия маймун (675 г. с. С.) от малка група хора земляни и по-малка колония фноби, вероятно там панчовешките отношения са по-добри, отколкото на всяка друга планета.

Джон Сабалос — основателят на династията — си построил къща край Шавливата река с изглед към морето — към Великото скрибуща блато. Единственото умение, което владеел, бил късметът. В гигантските плаващи двуклапи, обитаващи водните дълбини, той открил перла с диаметър един метър. Била съставена най-вече от суров пилак, който се оказал едно от нарастващия напоследък брой средства, предизвикващи имунитет към смъртта. Освен това се оказалось, че пилакът не притежава редица от злополучните странични ефекти на останалите двадесет и шест средства. Той се превърнал в основа на фамилното състояние. Джон Първи разширил къщата си, насадил черешова градина, станал първият председател, когато Опакото приело управление от Директорски съвет, и починал на триста и една годишна възраст.

Синът му Джон II е известен като прахосник. Достатъчен е един пример: купил цял товар редки плодове от Трето око, при пристигането им повечето били изгнили. Една от плесените представлявала чудновата зелена слуз. По невероятно стечание на обстоятелствата се оказалось, че тя има странни регенеративни свойства. За една година, тъкмо когато риболовът на дагони започвал да става почти невъзможен поради високия процент на злополуки сред рибарите, да имаш поне един крайник със зеленикавия оттенък на предизвикващото деление на клетките гугу, се превърнало в белег за мъжественост.

Джон II купил Хей-опсовата пирамида от Тсионския подкомитет на Земния съвет и я преместил цялата накуп сред една пустинна земя на север от куполите на своя дом.

Когато направил оферта да откупи Луната, с която да замени малката, но вършеща работа луна на Опакото, малката му дъщеря Джоун I го залостила в едно имение от другата страна на планетата и поела поста изпълнителен директор. В нейно лице семейното богатство на Сабалос, което досега зависело от усмивката на съдбата, намерило своя пръв рицар. За година то се удвоило. Строга садхимистка, тя наложила много реформи, включително и прокарването на Закона за човечността.

Синът ѝ, Джон III — тя намерила време и за кратък контракт с някакъв свой братовчед, — станал блъскав вероятностен математик в онези първи и вълнуващи дни на това изкуство. Предполага се, че за него това било мирно бягство от майка му и жена му Виан — земна благородничка с големи връзки, с която той бил съединен в контракт, с цел да се заздравят връзките със Земята. Той изчезнал при страни обстоятелства точно преди раждането на второто му дете, легендарния Дом Сабалос. Знае се, че е претърпял нещастен случай нейде из покриващите цялата планета блатата.

Около младия Дом се е изградила цяла митология. Много от отнасящите се за него истории са очевидно апокрифни. Например, твърди се, че в деня на неговата инвестиitura като председател на Планетния съвет той...“

Звездите вече бяха изгрели, когато Дом стигна до кея, прострял се от домовете куполи далеч навътре в изкуственото пристанище, където държаха дивите ветромиди.

Лампите светеха. Някои от рибарите първа смяна вече подготвяха мидите за нощния риболов; една старица препържваше кралски миди на печка с въглища. От тенекиено радио, поставено на дъските, се носеше стара земна песен с рефрен „Краката ти големички са твърде“.

Дом привърза лодката на кея до огромния, стихнал корпус на болничен кораб и се изкатери по стълбата.

Докато вървеше към куполите, усети каква тишина цари наоколо. Разливаше се около него като вълна. Фигурите, които се открояваха в светлината на лампите, замръзваха, вперили погледи в него. Дори и старицата вдигна тигана от печката и го погледна. В погледа ѝ имаше нещо остро.

Докато се изкачваше бавно по стълбите към главния купол Сабалос, Дом чу звук. Някой подхвана:

— Значи не бил като баща си, каквото и да... — и после го сръчкаха да си мълчи.

До вратата стоеше робот клас трети, въоръжен с архаично говорно устройство. Щом го приближи, той се събуди с бръмчене и зае наперена стойка.

— Стой, кой там? Неприятел или приятел на Земята? — изграчи той, а лекичко ръждясалият му високоговорител позамаза краищата на традиционното садхимистко предизвикателство.

— ВРАГ, разбира се — отвърна Дом, като потисна желанието си да отговори невярно. Беше го направил веднъж — да види какво ще стане. Гърмът временно го бе оглушил, а резонансът срути един склад. Баба, която рядко се усмихваше, направо си умря от смях, а после го съдра от бой, за да е сигурна, че си е научил урока както трябва.

— Минавай, ВРАГ — рече стражникът.

Щом премина покрай него, комуникаторът на гърдите му засвети.

— Добре — рече Кородор. — Дом, един ден ще ми обясниш как така си се измъкнал, без да задействаш алармите.

— Наложи се да понауча това-онова.

— Пристъпи по-близо до скенера. Аха. Този белег ти е нов.

— Някой ме простира в блатата. Нищо ми няма.

Отговорът на Кородор дойде бавно — владееше се така, че беше достоен за възхищение:

— Кой?

— Че откъде да знам? Както и да е, оттогава минаха часове. Аз...
ъ...

— Влизаш вътре и след десет минути идваш в канцеларията ми и ми разказваш най-подробно днешните събития — ама толкова подробно, че и ти да се смаеш. Ясно?

Дом вдигна дързък поглед и прехапа устни.

— Тъй вярно, сър — рече той.

— Добре. В такъв случай мен може би няма да ме пратят за претопяване с все ченето, а тебе няма да те затворят в някой купол за цял месец — гласът на Кородор омекна с една идея. — Какво е това нещо около врата ти? Познато ми изглежда.

— Блатен иг.

— Те не бяха ли много редки?

Дом погледна планетния герб над вратата, където едно синьо фламинго и едно лошо изображение на блатен иг крепяха садхимистки символ на лазурно поле. Под него, изрязана дълбоко в камъка — въщност далеч по-дълбоко от необходимото, — се мъдреше Единствената заповед.

— Преди време познавах един контрабандист, който си имаше такова — продължи Кородор. — Разказват се една-две странни легенди за тях. Предполагам, че знаеш, разбира се. Предполагам и, че нищо няма да стане, ако го внесеш.

Комуникаторът угасна. Роботът отстъпи встрани.

Дом заобиколи главните покои. От кухнята се носеше врява — подготвяха утрешния банкет. Той тихичко се промъкна вътре, сграбчи една чиния водораслени хапки от най-близката до вратата маса и бързично се изнiza. Сподири го фнобска клетва, но с това се приключи и той се понесе по коридора, докато се заби в лабиринт от складове и килери.

Малкият двор бе покрит с опушена пластмаса, та оставаше мрачен дори и по пладне, когато Виж-Що печеше най-силно, а и самата пластмаса бе пронизана от тънки тръбички, които постоянно бълваха лека мъгла.

През двора минаваше тръстикова пътека, а по земята личаха нечии опити да сади плесен. Дом дръпна встрани подгизналата входна завеса и пристъпи вътре.

Хрш-Хгн седеше в плитка вана с хладка вода и четеше един куб на светлината на лампа с рибено масло. Той махна на Дом с двуставна длан и извъртя око към него.

— Радвам есе, че сси тук. Чуй ссега това: „В сскален отломък на двайссет километра южно от Рампа, планета Трето око, сса открити косстни осстанки, ссвързани не сс миналото, а сс бъдещето, което...“

Фнобът спря да чете и внимателно постави куба на пода. Погледна първо физиономията на Дом, после белега и най-накрая — ига, който все така си стоеше увит на кравайче около врата му.

— Играеш театро — рече Дом. — Много добре се справяш, но играеш театро. Със сигурност си по-добър от Кородор и хората по кея.

— Естествено, ние ссе радваме да те видим жив и здрав.

— Всички ме гледате така, сякаш съм възкръснал от мъртвите.

Фнобът примига.

— Хрш, утре ще стана председател на съвета. Не че за мен е кой...

— Това е много почетен пост.

— ... но няма кой знае какво значение, защото властта, истинската власт, е в ръцете на баба. Обаче според мен е редно един председател да знае това-онова. Като например защо ти никога не си ми казал нищо за вероятностната математика? И какво се е случило с... как точно е умрял баща ми? Чувал съм рибари да разправят, че е станало в Старото скрибуща блато.

В последвалата тишина игът се събуди и захвана да се чеше като изоглавен.

— Хайде де — подкани го Дом, — учител си ми.

— Ще ти расскажа утре след церемонията, късно сстана вече. Тогава всичко ще ти бъде обяснено.

Дом се изправи.

— Но ще ти имам ли някога отново доверие? Стига, Хрш, това е важно. А ти пак разиграваш театро.

— О, така ли? И какви чувства ссе опитвам да сскрия?

Дом се вгледа в него.

— Хммм... според мен страх. И... хммм... жал. Да. Жал. А ти си ужасен.

Завесата се люшна зад него. Хрш-Хгн изчака стъпките му да загълхнат и се протегна към комуникатора.

— Е? — обади се Кородор.

— Дойде да ме види. Замалко да ссе изпусна! Боже мили, той ми четеше мислите! Как да позволим това да сстане?

— Няма да го позволим. Ще се опитаме да го предотвратим, разбира се. Но то ще стане, или седемдесет години вероятностна математика ще изтекат в отходния канал.

— Някой му е рассказал за вероятностната математика — рече Хрш-Хгн — и осевен това ме пита за баща сси. Ако пак ме пита, предупреждавам те, че ще му кажа — жал ми сстава, като го гледам.

— Ще му кажеш, така ли?

Фнобът сведе поглед и се умълча.

Навън в морето дагоните се надигаха — стотици, верни на древния инстинкт. Уловът бе необикновено голям, което според рибарите беше поличба — де да можеха и да разберат накъде сочи пръстът на съдбата! Когато призори ѝ последната вълничка утихна, намериха малко тръстиково островче — безлюдно, наполовина потънало, — което безцелно се носеше по водите.

2

Кородор вървеше мълчаливо по празния коридор, бледо осветен от първите отблясъци на зората.

Имаше набито телосложение, а наследствеността в изблик на лукавство го бе дарила с кръгло жизнерадостно лице, така че приличаше на ведър свински касапин. Но това си имаше предимства, пък и никой касапин — а още по-малко свински — не се придвижваше инстинктивно от сянка на сянка.

Една врата беззвучно се отвори. Той свърна в къс страничен коридор и се озова в голяма кръгла стая.

Торфен огън беззвучно гаснеше сред купчина бяла пепел в главната камина. Останалата част от стаята беше мебелирана осъдно: основните ѝ географски точки съставляваха тясно легло, маса и стол от части от дагонски черупки, гардероб и садхимистки символ от кована мед на една от кривите стени.

Имаше един-два признака за това, че я обитава директор — голяма, свита на руло карта на екваториалните области, отворена кантонерка и един галактически стандартен часовник отгоре ѝ.

Но онова, което бе в явно несъответствие със строгата простота на стаята, бяха украсите на вероятностната математика.

Кородор забеляза тестето Реформирани карти таро, пръснато в редичка по пода, кристалните лица на фигурите бяха празни. На другата стена върху екрана на портативен компютър светеше леко притеснително картино изображение. Върху масата от черупка в мъничък мангал горяха въгленчета и въздухът беше напоен — Кородор подуши насам-натам — с изпаренията на Левопосочен тамян. Значи Джоун си бе намерила убежище от хладния разум...

Джоун I вдигна поглед от масата, върху която бе разтворена голяма черна книга.

— И ти ли не можа да заспиш? — попита тя.

Кородор нерешително се почеса по носа.

— Както знаете, мадам, офицерите от охраната никога не спят.

— Да... знам — тя поклати глава. — Това беше образно казано, нали? До камината има кафе.

Той ѝ наля една чаша и бавно започна да събира картите. Наблюдаваше го внимателно, докато той обикаляше безмълвно из стаята.

— Пак прегледах уравненията — рече тя. — Няма никаква промяна. Синът ми го е изчислил правилно. Аз, разбира се, знаех това. Достатъчно пъти са били проверявани. Дори и Суб-Лунен ги е преглеждал. Дом ще бъде убит днес по пладне. Няма да му позволят да живее.

Тя засака.

— Е?

— Искате да знаете как се чувствам като отговорния за охраната офицер? Искате да знаете как ще реагирам, като знам, че каквото и предпазни мерки да предприема, подопечният ми ще бъде убит? Никак, мадам. Ще действам по задачата така, сякаш всичко това ми е абсолютно неизвестно. Освен това — добави той и пусна тестето на масата — не мога да го повярвам. Не докрай. Може да се каже, че надеждата е моята реакция.

— Но то ще се случи.

— Не мога да се преструвам, че разбирам от вероятностна математика. Но щом вселената е толкова подредена, толкова... неотменна, че една шепа числа може да ти предскаже бъдещето, то защо да продължаваме да живеем?

Джоун се изправи, приближи се до гардероба и извади от там дълга до кръста бяла перука.

— Ти очевидно не разбираш в — математиката — рече тя. — Продължаваме да живеем, защото все пак е по-добре, отколкото да умрем. Изборът на човечеството винаги е бил такъв — дори и когато сме си мислили, че бъдещето е казан, пълен с възможности.

Тя разреса перуката.

— Не можем да бъдем сигурни как ще умрем — продължи тя. — Може точно ти или пък аз да сме онези, които Институтът ще избере за...

Кородор се завъртя.

— Проверил съм всички ни чрез дълбоко претърсване, РГД...

— О, Кородор! Съжалявам. Но твоята вяра в причинно-следствените връзки е толкова трогателна! Не знаеш ли, че в безкрайната тоталност вселени все някъде ще се случат? Някъде съществува вселена, където само след миг ти ще се превърнеш в...

— Това са само предположения, мадам — измърмори той.

— Ти не ме одобряваш! — нацупи се Джоун.

Той вдигна очи към златния диск на челото й — знак за прехвърлен век живот — и се усмихна тънко.

— Вижте, мадам, вие сте твърде възрастна, за да излизате с подобни номерца. Но наистина не одобрявам. Не е хубава тази мешавица. Вони на магия, на вещерство.

— Не съм изучавала особено задълбочено религиите, предхождащи садхимизма, Кородор.

— Добре, мадам. Какво ще стане, ако Дом не умре?

— Това е немислимо. Това е вселената — основа на изчисленията и той ще умре. В известен смисъл цялата вселена зависи от този факт. Ако не умре, може би ще открие света на шегаджийте, а това би могло да е ужасно.

— А ако не го открие?

Джоун си нагласи перуката и отвори прозореца с изглед към морето. Риболовната флотилия се завръщаше с прилива, огряна от висящите иглички на синьото Опаково слънце. На хоризонта кулата блестеше ослепително с отразена светлина.

— Твърде горещо е за спане — отбеляза тя. — Ще приключка с това и ще сляза към кея.

— Мистичният закон на вселената? — попита Кородор, щом тя отново отвори книгата.

— Сметките на домакинството, сър — отвърна рязко тя. — Страхотна утеша са във времена на изпитания.

Джоун се зачуди защо още не е уволнила този човек от поста шеф на охраната и отговорите се занареждаха на опашка в ума й — варираха от доказаната му годност за тази работа до смекчаващото вината обстоятелство, че беше роден на Земята. А сигурно имаше и куп други причини.

Щом се обърна да си върви, тя отново го повика.

— С оглед на твоя въпрос относно Дом смиreno заявявам, че в-математиката е младо изкуство. Съмнявам се дали има човек, достатъчно посветен, че да знае. Дори и Институтът не знае всичко.

— Дом може и да знае. Учителят му казва, че проявявал обезпокоително проникновение. О, не поставям под въпрос изводите ви. Щом е неизбежно, то може би е по-добре да не го знае. Личи му, че е точно от типа, който Институтът преследва.

— Ние не можем да отговорим на всички въпроси.

Той сви рамене.

— Може би задавате погрешните въпроси.

„ВЕРОЯТНОСТНА МАТЕМАТИКА:

Както първата Теория на относителността и Садхимистката единствена заповед, така и деветте уравнения на вероятностната математика са пример за измамно проста искра, подпалила огромна експлозия на обществени промени.

«Вероятностната математика предсказва бъдещето.» Така казва полуобразованият. Преди хиляда години той би промълвил: «Е е равно на ем це на квадрат», и би повярвал, че е успял да обхване величествения замък на математическото въображение...

Вероятностната математика изхожда от предпоставката, че ние съществуваме в една действително безкрайна тоталност, време и пространство без граници, светове без край — творение толкова огромно, че онова, което самодоволно наричаме Вселена — нашата вселена, основаваща се на причинно-следствените връзки, — е просто кръгът от светлината на свещ. В една такава тоталност на нас ни остава само да повторим думите на Кихот: «Всичко е възможно...»

... което се потвърждава от предсказаното откритие на вътрешните планети на протозвезда Пет. Тогава човечеството може да бъде сигурно — дори и с това мъничко зрънце доказателство. От всяка «страна» се

простират безбройни милиони алтернативни вселени, които може би се различават една от друга само по орбитата на един-единствен електрон. По-нататък разликата трябва да е и по-голяма, докато в надвисналия над краищата на въображението мрак идват вселените, никога не познали време, звезди, пространство или рационалност. Онова, което в-математиката направи, беше да изрази количествено възможните времеви линии на нашата причинно-следствена вселена. Но направи и много повече. Може би тя върна същността на науката от времето, когато науката е била наполовина изкуство, когато представата за сътворението е била като за чудодеен, внимателно регулиран часовник — и всичките му части в хармония съставляват цялото...

... Както в онези първи години е изтъкнал Суб-Лунен, в-математиката е зависела от определена вродена гъвкавост на ума. Мнозина великолепни в-математици са били наред с това и неизлечимо луди — вероятно тъкмо поради този факт. Като оставим настрани много особената подгрупа, към която е принадлежал и самият Суб-Лунен — повече няма да говоря, — останалите обикновено са били високообразовани и с една дума казано, късметлии. (Късметът, разбира се, е функция на в-математическия талант.) Мнозина от тях са работили за Института по шегаджиите.

С това е била белязана и фамилията Сабалос от Опакото. За онези от вас, които не познават тази планета, тя е...

... точно преди раждането на сина му и собственото му убийство сред блатата Джон III предсказва, че момчето също ще умре — в деня на инвеститурата си като председател на Планетния съвет. Шансът това да не се случи, е колкото да накараш вероятност едно на милиард да изглежда като залог петдесет на петдесет. Моля? Извинете. Вероятно трябва да обясня.

Да предположим, че в-математиката не е била открита, и да вземе следния пример: на Земята има едно

животно, наречено кон. Преди много време осъзнали, че ако известен брой от въпросните животни бъдат пришпорени да изминат определено разстояние, едно от тях със сигурност ще се окаже по-бързо от другите и въз основа на това е възникнало...

... да се върнем към конкретната тема. Една от аномалиите във в-математиката е била свързана с шегаджиите — тези полумитични същества, оставили артефакти по цялата вселена, — повечето от тях наистина с великански размери. Според вероятностната математика строителите на тези понастоящем туристически атракции никога не са съществували...“

Негово пещерство доктор КрААгх +458 градуса в неофициална лекция пред студенти от университета Дис, 5201 г. сл. С.

Дом се събуди рано и прекара много време в блещене срещу познатите стенописи по купола на тавана. Бяха творение на прадядо му, издържани в крещящи тонове, те изобразяваха трима мускулести рибари, които се биеха с разгневен дагон. Дом беше наясно, че това си е чиста клевета по адрес на дагоните, те нямаха нервна система и беше съмнително дали изобщо са способни да мислят. Те просто реагираха.

Малкият блатен иг седеше в умивалника. Бе успял да завърти едното кранче с предните си лапи, които притеснително напомняха човешки ръце, и сега се наслаждаваше на водната струйка. Щом забеляза, че Дом е буден, той издаде звук, подобен на скърцането на нокът по стъкло. Контрабандистът бе споменал, че така изразявал щастието си.

— Умничко си ми ти, а? — Дом изключи полето с топлия въздух и скочи от леглото.

Мярна дрехите си, овесени грижливо на закачалката, и прехапа устна. Блатният иг, напълно заздравелият белег на гърдите му и донякъде болезненият спомен от разговора му с Кородор бяха всичко, което му напомняше за вчерашния ден.

Планетарен председател. Щеше да притежава три процента от пилаковата промишленост, но при садхимистки условия, а ако си богат

и садхимист едновременно, трябва да се скъсваш от работа, за да прикриеш този факт. Щеше да председателства безбройни заседания на комитети и веднъж годишно да чете традиционния годишен доклад на традиционното Годишно генерално заседание. Естествено, щяха да му го пишат. Хрш-Хгн му го бе изясnil, при това нееднократно. На планета, управлявана от Съвет, председателят е толкова нужен, колкото и нулата на математиката, но да си нула, си има големи недостатъци...

Математика. В математиката имаше нещо, което не биваше да забравя. Е, то щеше да си дойде на мястото. Той се изми и се напъха в дебелия сив костюм. Избра къса перука от златисти нишки.

На вратата учтиво се почука.

— Влез де — обади се Дом.

Вратата се отвори с тръсък, в стаята се втурна Кеджа и го прегърна. Смееше се и плачеше едновременно. За миг му стана неудобно — коприните на роклята ѝ го задушаваха. После сестра му се отдръпна от него и го погледна.

— Е, господин председателю — рече тя. После го целуна. Той се измъкна от прегръдката ѝ по възможно най-тактичен начин.

— Всъщност още не съм — започна той.

— Ох, пфу! Какво ли са няколко часа? Ти като че ли не ми се радваш особено, Дом — добави тя с упрек.

— Честно, радвам ти се, Ке. Просто напоследък около мен е страшна лудница.

— Чух. Контрабандисти и тъй нататък. Вълнуващо ли беше?

Дом се замисли.

— Не. По-скоро... ами така да се каже, странно — отвърна той.

Кеджа пълзна бързо поглед по целия купол. Беше претъпкан с разни неща на Дом — стар брендикински анализатор, пейка, цялата в черупки, холограма на Кулата на шегаджиите и кубове с памет навсякъде по всички хоризонтални повърхности.

— Как се е променила старата стая — сбърчи нос тя. После врътна един пирует пред високото огледало. — Приличам ли ти на омъжена жена, Дом?

— Не знам. Какво представлява Птармиган като човек? — Той си спомни церемонията по контракта отпреди два месеца. Имаше смътен спомен за някакъв много едър и свиреп дядка.

— Мил и добър е — рече Кеджа. — И богат, разбира се. Не колкото нас, обаче май повече се перчи с това. Децата му всъщност още не са ме приели. Трябва да ми дойдеш на официално посещение, Дом — на Лаот не е чак толкова горещо и сухо. Това ми напомня, че съм ти донесла подарък.

Тя изприпка до вратата и се върна заедно с един робот слуга, понесъл малка кутийка.

— Той е клас пети. Един от най-добрите ни роботи — рече гордо тя.

— Робот? — възклика Дом, вперил очаквателен поглед в кутийката.

— Всъщност той е хуманоид. Напълно жив, но просто механичен. Харесва ли ти?

— Много! — Дом се приближи до високата метална фигура и го бодна с пръст в широките гърди.

Роботът сведе поглед към него.

— Чудя се какво ли ни кара да произвеждаме роботи с нефункционална човешка форма вместо спретнати, опростени машини?

— Гордостта, сър — отвърна роботът.

— Ей, не беше зле. Как се казваш?

— Доколкото разбрах, Айзък, сър.

Дом се почеса по главата. Домашните куполи гъмжаха от роботи — любезни, но тъпи Третокласници. Дом си спомняше от най-ранно детство тъжните им, досадни гласове и здравите, внимателни с децата ръце. Майка му, която рядко излизаше от своя купол, общо взето, никак не ги харесваше и готвеше сама. Тя твърдеше, че били идиоти и изобщо не приличали на истинските роботи от Лаот. Той се чувстваше объркан.

— Ъ... можеш ли да се държиш малко по-неофициално, Айзък?

— Дума да няма, шефе.

— Виждам, че вие двамата ще се разбирате чудесно и няма да скучаете — каза Кеджа. — А сега трябва да тръгвам. Баба рече, че трябва да слезеш в главния купол, Дом. На работна закуска.

Дом въздъхна.

— Хрш-Хгн за последните няколко дена ми прочете към двайсетина лекции по тоя въпрос.

Кеджа замръзна на място.

— Какво е онова там? — извика тя.

Сочеше умивалника.

Дом вдигна мокрото създание за врата.

— Блатен иг. Кръстил съм го Иг. Бях... такова, намерих го...
ъ... — той примигна нервно. — Мисля, че го намерих вчера в
блатата. Аз... такова... тая работа е малко объркана.

Тя го погледна и Дом забеляза загрижеността в очите ѝ.

— Всичко е наред — смънка той. — Просто съм превъзбуден.

— Предполагам — рече Кеджа и огледа Иг. — Грозничък е
милият!

— Извинете ме, мадам, сър, но то не е той, нито тя — прокънтя
гласът на робота. — Хермафродит. Яйценосен. Полупойкотермичен.
Снабден съм с пълна програма за формите на живот в Опакото, сър.
Тъй де, шефе.

— Е, не обвинявай мен, ако прихванеш някоя зооноза — рече
Кеджа и изхвърча от купола.

Дом погледна към Айзък.

— Зооноза ли?

— Болест, която и хората могат да прихващат. Никакъв шанс, пич
— Айзък се приближи до Дом и му протегна кутията.

Момчето пусна животинчето, което взе да души крака на робота,
и я отвори.

— Сертификат за гаранция, инструкция по експлоатацията и
документ за собственост — обясни Айзък.

Дом погледна тъпло документите.

— Искаш да кажеш, че се налага да си ми собственост?

— Тялото ми и хипотетичната свръхестествена притурка, шефе
— припряно рече роботът и отстъпи назад, щом Дом му подаде
обратно кутията.

— О, не, шефе, не става. Няма начин. Не одобрявам
самопритежанието.

— Да му се не види, човеците за това са се борили три хиляди
години!

— Но ние, роботите, си знаем за какво точно сме били
създадени, шефе. Хич не напирам да проникна в най-съкровените
тайни на сътворението ни. Няма проблеми.

— Не искаш ли да бъдеш свободен?

— К'во?! И Господ да ме товари с цялата вселенска вина?! Ти не трябваше ли да слизаш в главния купол?

Дом подсвирна; Иг се изкатери по него и задряма на врата му. Той метна кръвнишки поглед на робота и излезе от купола.

Традицията повеляваше в деня на своята инвеститура председателят да поеме Работната закуска сам. Докато вървеше по опустелите коридори, Дом изпита успокояващо познатото чувство, че го наблюдават. Старият Кородор бе накарал да наръсят карфички и насекоми роботи из цялата сграда — из куполите се носеше слухът, че дори и проверките на охраната прави сам.

Средният купол беше от наполовина прозрачна пластмаса с изглед към овошните градини, лагуната, блатата и най-накрая към Кулата на шегаджиите — тънка чертица на хоризонта, на върха на която като знаме се ветрееше бял облак. Дом се загледа за няколко секунди в нея, като се опитваше да се вкопчи в някакъв спомен, който все му убягваше.

Камара подаръци — в края на краищата той беше почти на половин Опака година — бе струпана върху дългата маса. Двама придворни роботи стояха от двете страни на единствената сервирана закуска.

Колко пъти бе планирал Дом тази закуска! Най-накрая бе изbral менюто, което бе ял всеки Председател на Опакото. Това меню беше прочуто. Според По-новия завет това беше същото онова меню, което самият Садхим бе изял, след като станал господар на Земята — четвъртинка черен хляб, един чироз, ябълка и чаша вода.

Имаше и някои леки разлики. Брашното за хляба на Дом бе докарано от Третото око. Рибата си беше истинска Опака риба, но пък солта за сушенето ѝ бе изкопана на Тера нова. Ябълката беше от Avalon на Земята, водата — стопена от отломка от комета. Общо закуската струваше около две хиляди стадарта. Някои видове простота струват повече от други.

Кородор, истински тера-новианец по рождение, което означаваше хранителни концентрати, наблюдаваше с леко чувство на гадене как Дом яде. Камерата се намираше в метален комар, кацнал

високо на купола. Той мръдна едно лостче и картината на екрана се смени — сега идваше от механична земеровка сред клоните на дърво на края на западната ливада. Повечето гости вече бяха пристигнали и се тълпяха около дългата коктейлна маса.

Поне половината бяха фноби, мнозина — от колониите буруку край Тау сити. Кородор разпозна дипломатите — те бяха високи, тъмни алфа-мъжки индивиди със слънчобрани. По-малко ехзалираните, по-свикнали със светлината, стояха на мълчаливи групички из ливадата. Кородор превключваше от карфица на карфица, докато най-накрая намери Хрш-Хгн, който четеше паметокуб в сянката на дърво балон. Вероятно Стоиците.

В тъмнината на стаята на охраната тук-там зад Кородор просветваше — и другите офицери наблюдаваха. Само Кородор знаеше, че под градинарския купол край северната ливада имаше още една, по-малка стражева стая, която следеше тази тук. От време на време той превключваше на собствения си, личен канал за свръзка и наблюдаваше офицерите там. А скрит от него на място, чието точно разположение той бе изтрил от съзнанието си, имаше малък биокомпютър. Беше го програмирал много внимателно. Компютърът следеше него.

Отново превключи на гостите. Тук-там из тълпата вече се мяркаше по някое голямо златно яйце — посланиците на Криипиите. Опитът предполагаше, че те не крият рискове. Рядко се намесваха в работите на светове, в които водата се втечняваше.

Един от тях държеше блюдо с ордьоври от силикати соли в единственото си бронирано пипало. От време на време поднасяше по някой ордьовър до сложния въздушен шлюз на „талията“ си, докато си бъбреше с Джоун I, величествена в черното паметно кадифе и пурпурно наметало на Садхимистка върховна жрица в негативния аспект на Ноктикула-Хеката. Господарка на Нощта и Смъртта, помисли си Кородор. Изборът не беше тактичен.

Тя се усмихна на криипия и се обърна с лице към скритата камера; вдигна ръка. Кородор се пресегна и бутна едно лостче.

— Как върви? — попита Джоун. Кородор я гледаше като омагьосан — тя притежаваше забележителен талант за беззвучно говорене.

— Закусва. Проверихме храната и всичко друго по дванайсет пъти.

— Някакви влияния от вчера?

Кородор се забави.

— Не. Докато спеше, му пуснах едно мозъчно ренде. Аз...

— Как си посмял!

— Това за няколко часа ще отстрани спомените от снощи. Би ли предпочела той да узнае истината? Би я узнал, ако не го бях направил — дори и да се наложеше да я избие челно от Хрш-Хгн.

— Трябваше да ме попиташи!

Кородор въздъхна и взе от таблото един паметокуб.

— Съжалявам, мадам, но в момента имате рейтинг на сигурност само 99.087 процента. Проверих. Вероятно е само от дълбоки фройдистки импулси — оттук нататък се боя, че аз трябва да дирижирам това шоу.

— Както казах, мадам, не съм склонен да приемам вероятностната математика. Вие, ако искате, си я приемайте.

Той изключи. За миг тя остана скована, като се опитваше да се свърже с него, после се обърна и заговори жизнерадостно на висок дипломат от Съвета на Земята.

Кородор превключи вниманието си на главната зала. Дом не беше там. Сърцето му замръза, докато най-накрая разбра, че момчето е излязло от обхвата на една камера, за да огледа подаръците си.

Дом отвори първия пакет и извади чифт гравитационни сандали, лъщящи под тънкия слой масло. На етикета пишеше: „От кръстника. Орбитни се някой път насам. Самотия, ти казвам.“

Дом се ухили и ги закопча. Няколко трескави минути той подскача и се лашка сред подпорите на купола, после се плъзна и несигурно увисна на педя над пода. Чувстваше, че сандалите вероятно са връхната точка — повечето подаръци щяха да са много по-малко интересни.

Хрш-Хгн му изпращаше дебел правоъгълник. Дом разви паметокуба и прокара пръст по индекса. Кубът светна — титулната страница се изписа с бели букви на няколко сантиметра под повърхността, със заглавие: „Стъклените замъци: история на

изучаването на шегаджийте от доктор Хрш-Хгн. Посветено на Доминик Даниел Сабалос, Председател на Опакото.“

С по-малки букви беше написано: „Номер Едно от ограниченото издание в тираж един (1) брой, отпечатано на шафронсиликат от Третото око.“

— Висока чест наистина — отбеляза Айзък.

Дом кимна, прокара напосоки пръст по куба и прочете:

„.... мистерия на галактиката. Както е казал Суб-Лунен, за притежаващия въображение ум те оформят част от галактическата митология: Стъклените замъци на гърба на Галактическия северен вятър. Тези кули, построени преди и най-старата официална човешка раса да е открила как да използва камъка, паметници на раса, която...“

Дом бавно остави куба и отвори подаръка от Кородор.

— Опасничко изглежда — обади се Айзък.

Дом внимателно вдигна паметомеча, втренчен в почти невидимото размазано петно, докато под допира му то се превръщаше от меч в нож и от нож в пушка.

— Хммм... — рече той. — На Земята и на Тера нова използват мечове, нали? И на Лаот също?

— Да, с метални остриета. Те са по-церемониални и вършат по-задоволителна работа от пушките. Но това нещо е правено за убиване на хора. Не че искам да го омаловажа, шефе.

Дом се ухили.

— Ама ти си бил много надут за робот бе! Едно време тълпата е щяла да те разглоби!

— Едно време роботите не са ги смятали за живи, шефе. Подаръкът от Джоун беше sempia черна садхимистка атама за времето, когато щяха да го приемат за член на церемониален клас, докато от майка си получи документите за едно от личните й имения на Земята. Твърде щедро и типично за лейди Виан в случаите, когато си спомняше за съществуването на Дом.

Имаше и други подаръци от по-низшите по ранг директори и глави на подкомитети, повечето скъпи — твърде-твърде скъпи, че да

му е позволено да ги задържи, дори и Джоун да разрешеше. Но погледът на Дом се спря с копнеж върху документа за собственост на кон робот, подарък от хугагана на Планетарните връзки. Айзък надникна през рамото му и се изхили на глас.

— Лунна изработка — отбеляза той. — Предполагам, че става, ама и на копитото не може да стъпи на тия, дето ги правим на Лаот. Нашите са живи.

Дом го погледна.

— Ще трябва да намина към Лаот някой път — отбеляза той.

— Перлата на вселената, от мен да го знаеш.

Дом се разсмя и провери дали Иг се е закрепил добре на рамото му. После натисна контролното копче и сандалите го заиздигаха през прашните лъчи, изпълнили купола, и навън, над морето.

Той се спусна по спирала над лагуната, където пасяха малките питомни ветромидички на лейди Виан, и усети как Иг се размърда на шията му. Погледна назад и видя, че животинчето го е яхнало удобно и души вятъра със заострената си муцуна.

Гледаше как под него мидите спират да пасат и се подреждат зад кърмата, така че да оформят кръг. Виан прекарваше часове в набиване на всякакви номерца в микроскопичните им умовце.

Нещо се размърда неспокойно в подсъзнателната му памет, но той безгрижно го подмина и започна да набира височина.

Заби се в дърветата балони, обкръжаващи ливадата, като безразсъдно изтърбуши плодовете и би спирачки на някакъв си инч над тревата.

Джоун I се запъти към него да го посрещне и го целуна доста понежно от обичайното. Той се вгледа в сивите ѝ очи.

— Е, внучето ми, как се чувствуваш днес?

— Чувствам се като на върха на света, мадам, благодаря. Но трябва да ви кажа, че вие ми изглеждате доста уморена. — Прави се на хладнокръвна, мина му през ума. Защо ли беше толкова разтревожена?

Тя се усмихна уморено.

— Винаги е трудно, когато потомците ти си хващат пътя в света. А сега трябва да дойдеш да те запозная с разни хора.

Лейди Виан се бе приближила бавно — тежък сив воал скриваше лицето ѝ. Протегна му бялата си ръка. Дом коленичи и я целуна.

— Е — рече тя. — Влиза господарят на света. Кой е железният ти приятел?

— Айзък, милейди — отвърна Дом. — Един надут робот, който не иска свобода.

— Но естествено, че няма да иска — отвърна лейди Виан. — Всички ние сме оковани във вериги, макар и нашите вериги да са само случайността и ентропията. Шегаджийте не са ли оковали дори и звездите във вериги?

— Чудесно схващате основните неща — поклони й се Айзък.

— А вие много си позволявате, роботе. Но ви благодаря. Дом, иска ми се да дариш тази блатна твар на някой музей, зоопарк или каквото щеш там. Толкова е животинска.

Иг се почеса и подуши, а после изсъска дълго и провлачен. Дом погледна над рамото на майка си и улови погледа на висок мъж в дълга синя мантия с тежка златна яка на врата. Лицето на мъжа беше прорязано от бръчки от смях. Той намигна на Дом и вдигна чашата си. Дом проследи погледа му и забеляза ято фламинго, което кръжеше високо над куполите. За миг те образуваха кръг. После с бавни, проточени удари на крилете отлетяха към морето.

Кородор се облегна назад и пое дълбоко дъх. Като не броим отравянето на въздуха — а поляната бе обкръжена от марания-филтър, — единственият начин Дом да бъде нападнат беше с голи ръце или пипала. Или поне някой би могъл да се опита, преди скритите стрипери да го направят на молекули.

Оставаше официалното шествие през Тау сити. Дом щеше да върви пеш, докато останалите щяха да яздят, и щеше да е облечен само с оловно-желязната канцеларска верига и седем невидими щита от разнообразен тип, вградени в звената. Повечето човешки светове и един-два пришълски щяха да инсталират наблюдателни устройства по пътя, разбира се, и неколцина бяха предложили на Кородор рушвет. Той...

... се наведе напред. Някой бе навлязъл в обхвата на една карфица и го гледаше. Кородор беше сигурен, че се смее, и това го притесняваше. Изглеждаше като човек, който цял живот се е смял.

Кородор прокара пръст по списъка на гостите. Синя мантия, висок... човекът беше низш чиновник от Съвета на земното разузнаване в Тау сити, току-що назначен...

Мъжът на екрана бе вдигнал единия си крак във въздуха и се крепеше на десния.

— Мадерн, дай на фокус тоя със синята мантия. Не, по-добре... Грал, дай го в едър план!

— Готово, Ко. Да го извадя ли от строя?

Кородор се замисли. Земята все още имаше голямо влияние. Стоенето на един крак само по себе си не беше опит за убийство.

— Задръж.

Фигурата бе протегнала лявата си ръка и сочеше право напред с първия и четвъртия пръст — както изглеждаше, към стражевата зала. Беше затворил едното си око и се целеше с протегнатата ръка, сякаш бе оръжие.

„Ха да видим как ще изглеждаш без зрителен нерв“ — рече си Кородор. Експлозията го катурна. Приземи се, прицелил стрипера — рефлекс, — и пак се сниши, когато втора експлозия и начало на писък отбелязаха трансформацията на командното табло на оръжията в оgnени пера.

Гостите аплодираха учтиво. Баба кимна на Дом, той се издигна на няколко метра над земята и рече:

— Благодаря на всички. И се моля духът на свещения Садхим и на малките богове на всички раси да ми даде... да ми даде... — той мълкна.

Приглушен гръм отекна в куполите къщи.

Дом се загледа нататък и отново чу с вътрешното си ухо лекия пукот на изстрел със стрипер в прозрачния въздух около Кулата на шегаджиите. Образи заприиждаха в съзнанието му, заизникваха и откъслеци от реч, които се съединяваха и ставаха едно цяло, спомен за изгаряща болка и хладното, зелено облекчение на блатната вода...

Една точка във въздуха бързо нарастваше. Чу майка му да вика някъде далеч.

Кородор падна отнякъде — дрехите му тлееха. Ръцете му бяха в пресни пришки, лицето му — в кръв.

Той тупна тежко до Дом и му закрещя нещо несвързано. Дом кимна, сякаш унесен в сън.

Човекът със синята мантия пристъпи леко към тях и зае театрална поза. Иг изпища пронизително.

Кородор се промъкна напред, вдигна с две ръце стрипера, изръмжа и отпусна димящото му дуло. В същото време се метна към протегнатата ръка.

Кълбото от не-светлина се завъртя над почернялата ливада и пейзажът се загърчи. Виж-Що поначало беше ярко слънце. В болезнено светлото небе сега то се виждаше като по-тъмно петънце.

3

„Разбирането е първата стъпка към контрола. Сега ние разбираме вероятността.

Ако ние я контролираме, то всеки човек ще бъде магьосник. Нека тогава се надяваме, че това няма да отмине току-така. Защото нашата вселена е крехка къща от атоми, скрепена от слабия хоросан на причинно-следствените връзки. И един магьосник вече ще е в повече.“

Чарлз Суб-Лунен,
„Континуум на плача“

*Рибата плува — фccc!
Птицата хвърка — рccc!
Плесенокатерицата търчи —
гсрсс!
Колелото се върти — и
всичко е едно.*

*Трябва да пищя, но нямам си
уста.*

*Трябва да търча, но нямам си
крака.*

*Трябва да умра, но нямам си
живот.*

*Колелото се върти — и всичко е
едно.*

Погреба
лна песен от

Дълбинния
каменист
район.

Петте
острова,
Фнобис

Плисъкът на морето. Да диша? Но не можеше да диша.

Вълните го люлееха. Беше като звук, който носеше в себе си странни хармонии — топлина и мекота.

Дом плуваше нейде по повърхността на дишащото море.

Изведнъж отнякъде се появи мъж в старите кафяви одежди на садхимистки адепт, облечен за обреда в Прасоновогодишната нощ. Лицето му беше познато. Беше неговото собствено.

Дом не можеше да повярва на очите си.

— Я недей да се кокориш като глупак, да му се не види. Аз съм баща ти.

— Здрасти, татко. Ама наистина ли си ти?

Джон Сабалос махна безценно.

— Не, аз съм продължение на собственото ти подсъзнание. Хрш-Хgn на нищичко ли не те е научил? Ти чувал ли си изобщо за вероятностна математика?

— Татко, какво стана с мен?

Познатото лице се изгуби.

— Не знам. Тоя сън си е твой — думите останаха да висят във въздуха.

Хрш-Хgn се появи пред познатата факс-дъска.

— В една бесескрайна вселена всичко е възможно, включително и това всеселената да не съществува — измърка той. — Ако разширим тази теория със диаграми...

Дом се чу да казва:

— Това не е теория. Това си е чиста хипотеза.

— Ааа, пази се от парадокса! — фнобът размаха показалец. —

Заштото пуснем ли веднъж на воля парадоксът из вселената, получава се пойит.

— Пойит ли?

— И нека да разгледаме...

Появи се Айзък, размахал в мъглите обувалка.

— Леле, Боже, и на роботите ли им е разрешено да се появяват в тоя сън? Или те се возят отзад, в сънищата втора класа? — Виж сега, шефе, слушай се'я за к'во се разказва — начи ти си наследствен председател на самата Земя, обаче поради дворцов преврат си бил заточен тута и...

— Не — отсече Дом. Това не беше вярно.

— Виж сега, ти притежаваш щур талант, резултат от поколения внимателно плодене и множене, и само да си казал една дума, цели орди...

— Не на мен тия. Пробвай в „Безкрайност“, съседната врата.

— Е, добре де, вселената всъщност не съществува — не можем да скрием това от теб — освен във въображението ти и значи тая тайна организация, която се е нарекла Рицари на безкрайността — та те, такова...

— Пробвай в някоя друга вселена, роботе.

— Добре тогава. Щом искаш, ще карам направо: ти изобщо нямаш никакво значение, обаче случайно притежаваш една вълшебна гринна, направена от Властелина на вселената, и сега Той си я иска обратно, ти трябва да събереш неколцина верни приятели, като мен например, и да пътуваш сума ти мъчни светлинни години към изгарящите огньове на Ригел и...

— Ъх-хъ...

— Само се опитвах да те поразведря бе, шефе — роботът пророни живачна сълза. — Ние, фройдистките проекции на личността, също имаме чувства, да знаеш!

— Дом.

— Кой си ти?

— Дом, чуваш ли ме?

— Чувам те. Какво си ти?

— Дом, щом ме чуваш, какво виждаш?

— Да виждам ли?

Усети горе светлина, обагрена в зелено.

— Добре, Дом, ти си в състояние на псевдосмърт. Не знаеш какво означава това. Имаме нужда от сериозното ти съдействие. Имаме нужда от достъп до твоята памет за собственото ти „аз“. Ще изпълниш ли тези упражнения? Добре. Сега оформи наум картина на себе си. Ще ти покажем как...

Измина много време. После пред съзнанието му изплува самият той — съвършено копие на себе си. То танцува, пее и перчеше мускули, от които направо ти идваше да се притесниш. После гласът го накара да повтори всичко отначало. И пак.

Най-накрая му позволиха да проумее какво става. Гласът беше на оператор на резервоар на гугу. Или по-скоро на цял ред такива.

Беше виждал по болничните койки след тежка нощ с дагоните хора, които се хилеха глупаво в бледата хранителна течност, докато свиваха и разпускаха мускулите на новопорасналите си зеленикави крайници. Гугу беше сред изобретенията, които Опакото бе прегърнало здраво. Хирурзите твърдяха, че дори от тялото да не е останало нищичко, освен люспица мозък, която наричаха памет, ново тяло би могло да се...

Не!

Дом отново се замисли. Усещаше паниката на оператора на резервоара. Започна да измисля въпроси. Мигом падна мрак, а после бе заменен от зелена светлина и пълна липса на желание да задава въпроси. Един нов глас рече:

— *Мисли свързано. Трябва да дишаш. Имаме още да изграждаме. Мисли си за нещо, сега си го кажи наум.*

Без никой да го е канил, в съзнанието на Дом изплува „Отче наш зелени“ — последното, което казваше, преди да си легне на койката като малък, след като е завършил вечерната молитва с „Бог да благослови домашните роботи“.

Мина я в галоп. Сега молитвата се заизнизва в броеница от безсмислени дрънканици — вековете бяха изкривили думите, — но все още притежаваше мощ.

„Отче наш зелени, Садхим храни мене, от отровното дърво отърва ме той, бе той от плът и кръв и даде ми да ям най-пръв и въздух също пак...“

Добре.

— … че може да съм ВРАГ и на две да спра в оная книга сладка
— божията хватка…

Добре.

Дом безразсъдно се хвърли нататък, като премляскваше думите:

— Отвори ми и спаси ме, мъртво-мъртво Чел море, за половин народ накълцай алабаш и прочети вилицата — молитва Отче наш!

В настъпилата тишина операторът се обади:

— Дом, вече си имаш гласни струни. Дишаши. Ти си изгради уста.

Трябва да има нещо, с което да искаш да се занимаваш.

Дом изпища.

Огледа се в голямото огледало. Всичко си беше на мястото, в пълен ред и работеше съвсем нормално. Резервоарът въз основа на телесната му памет бе възстановил ноктите, зъбите, ДНК-спиралите и дори бе премахнал белега на гърдите. Дом огорчено се почеса там — спомни си бягството в блатата.

Айзък прекоси стаята със скърцане и му подаде дрехите. Той бавно се облече.

Имаше една промяна. Преди беше черен като въглен и прилично обезкосмен — резултат и на здравословния ултравиолет на Виж-Що, и на инжекциите с тенин. А сега имаше коса до кръста и тя, както и останалата част от него, беше със зеленикав оттенък.

Скокливият дребничък доктор крипии, който отговаряше за болничните резервоари, му го бе обяснил внимателно на рядко добър разговорен джанглийски. Но крипииите възприемаха толкова лесно маниерите на други раси.

— Нарича се гугу. Разбира се, няма нужда да ви го обяснявам. Навремето и аз плавах на болнични кораби, но досега сме изминали дълъг път от онези примитивни резервоари за израстване на крайници.

Както и да е, господин председател, то си е живо по свой собствен начин. Всъщност това е силно комплексен организъм под ваш контрол. Гарантирам ви, че той съответства на тялото ви почти на равнище атоми. Разбира се, ще имате и определени предимства — например издръжливост на топлина… а, да, на вашата възраст няма защо да се изненадвам, че ме питате. Да, децата ви ще бъдат човеци във всяко едно отношение… — и тук докторът разказа изненадващо

подходящ мръсен виц. — Но внимавайте да не се получат недоразумения. Това сега сте вие, а не никаква си чуждопланетна слуз. Цветът ли? Боя се, че това е най-добрият възможен... но елате пак след... ами десет години и ви гарантирам, че ще можем да ви спретнем тяло без ни най-малък зелен оттенък. Що се отнася до косата — ами липсата на коса все още не е призната за родова характеристика на хората от Опакото. Съжалявам, но в момента процесът е такъв, че няма как да избегнем и брадавиците, и всичко останало.

Преди да си тръгнете, господин председател, бих искал да ви разведа из болницата. Сигурен съм, че персоналът би желал да се срещне с вас, така де, неофициално. Що се отнася до мен, горд съм да стисна манипулаторния ви израстък.

Дом закопча яката си доторе и се обърна.

— Как изглеждам?

— Бледозелен, шефе — рече трезво Айзък и посочи малко пластмасово куфарче.

— Тука има гримове за тяло, шефе. Майка ти ги праща.

Дом отново се обърна и прокара бледозелени пръсти по лицето си. Гугуто се бе опитало да следва пигментацията на тялото, доколкото може, но въпреки това той изглеждаше така, сякаш година време бе изкарал на диета, богата на мед. Докато се възстановяваше, се беше гледал по телевизията. Рибарите страшно се гордееха с чисто зеления председател и сякаш нямаха нищо против, че това не е в резултат на храброст, проявена по време на лов. Но майчиният му неизказан на глас коментар беше, че това би обидило чуждопланетните високопоставени лица.

— Бенг да ги вземе! — възклика той на глас. — Те пък какво значение имат! Освен това зеленото е свещен цвят.

Пред малката болница шестима стражи се опнаха в стойка мирно, щом Дом излезе, следван от Айзък и — на дискретно разстояние — от неколцина души от болничния персонал.

Хрш-Хгн бе застанал до тях и ги чакаше. Държеше високоскоростен молекулярен стрипер и гледаше свенливо.

— Отива ти — рече му Дом.

— Аз съм пацифист, както подобава на един философ, и това е варварство.

Качиха се на председателския шлеп, към който, щом се издигна над въздуха, се присъединиха и пет флаера. Дом бе втренчил невиждащ поглед в морския пейзаж.

— Кой е на мястото на Кородор сега? — попита той след малко.

— Дарвен Самеди от Лаот.

— А, него го бива. Но все пак, за да си страж на Опакото, се изисква не само кадърност. Фнобите как го приемат?

— Носи се слух, че проявявал омраза на основа форма. То ще сси проличи. — Хрш-Хгн погледна Дом. — Ти беше доста привързан към Кородор.

— Не. Той не насърчаваше проявите на дружба, но... винаги си е бил там, нали?

— Точно така.

Дом се обърна на седалката си и погледна Айзък.

— И ако кажеш и една саркастична думица, роботе...

— Не, шефе. Дойде ми наум, че лорд Кородор май твърде много сипадаше по миниатюрните камери, но пък това му беше работата. Беше си напълно редовен. Жал ми е за него.

„Преди четири месеца — помисли си Дом — някой го уби и се опита да убие и мен. Ще разбера защо.“

Лек дъждец ръмеше, когато ескадронът се приземи край втория дом Сабалос — малък, обграден със зид купол близо до административния център на Tay сити. Дори и лейди Виан излезе да го посрещне, увита в тежко наметало и с малко по-бодър вид поради факта, че се намира в голям град. Tay не беше чак толкова вълнуващо космополитен, но все пак с една идея по-вълнуващо космополитен от домовете куполи.

— Този цвят е неподходящ — бяха първите й думи.

Вечеряха в малката зала. В долния край на масата Самеди и старшите членове на домакинството почтително подслушваха. Джоун, след като го бе разпитала учтиво за болницата, мълчеше. Виан погледна сина си.

— Защо не пробваш гримовете за тяло?

Дом улови погледа на един страж от охраната, застанал до стената. Едната му ръка беше зелена, а по едната му буза се спускаше надолу зелено петно, което се сливало с цвета на униформата му. Мъжът забеляза, че го гледа, и му намигна.

— Така ми харесва повече.

— Извратена суетност — отбеляза Джоун. — Но все пак съм съгласна с теб. Поне си едноцветен, не бих понесла петнист внук.

Тя бутна настрани чинията си и добави:

— И освен това зеленото е свещен...

— Зеленото е цветът на хлорофилата на Земята, разбира се — рече Виан. — Но тук растителността е синя.

Джоун бързо погледна герба на Садхим, гравиран на тавана, а после се втренчи в снаха си с присвирти очи. Дом ги гледаше с интерес — явно с твърде голям интерес, защото Джоун се стегна и преднамерено бавно сгъна салфетката си. После се изправи.

— Време е — обяви тя — за вечерните молитви. Дом, ще се видим в кабинета ми след час. И ще си поговорим.

4

Дом влезе. Баба му вдигна поглед и кимна към един стол. Във въздуха тегнеше миризма на тамян.

Голямата, боядисана в бяло стая бе съвсем празна — имаше малко писалище, два стола и стандартния олтар с канделничка в единия ъгъл, — макар че Джоун си имаше начин да изпълва празните пространства с присъствието си.

Изписана с огромни букви на отсрещната стена, вездесъщата Единствена заповед се звереше насреща им.

Джоун затвори счетоводната книга и започна да си играе с едно ножче с бяла дръжка.

— След няколко дни идва Душевнокексовият петък, както и навечерието на Малките богове — рече тя. — Мислил ли си да влезеш в клач?

— Не особено — отвърна Дом, който изобщо не се бе замислял върху религиозното си бъдеще.

— Страх те е, а?

— Като го каза, така е — рече Дом. — Това е окончателен, а и доста обвързващ избор. Понякога не съм убеден, че в садхимизма се съдържат всички отговори.

— Прав си, разбира се. Но той наистина задава тъкмо нужните въпроси. — Тя мълкна за миг, сякаш се вслушваше в някакъв глас, който Дом не чуваше.

— Трябва ли? — подсказа ѝ Дом.

— За клача ли питаш? Не. Но и напълно безвредните ритуали са съвсем малко, а и това се очаква от тебе, естествено.

— Има нещо, което ми се ще да си изясним — рече Дом.

— Давай.

— Бабо, защо си толкова нервна?

Тя остави ножа и въздъхна.

— Дом, има моменти, когато будиш у мен неустоимо желание да ти фрасна един по мутрата. Много ясно, че ще съм нервна. Ти какво

очекваш? — тя се облегна назад. — Е, да ти обясня ли, или ще ме разпитваш?

— Бих искал да знам какво е станало. Все ми се струва, че имам известно право. Напоследък ми се случиха suma ти неща и, така да се каже, оставам с впечатлението, че всички знаят какво става, само аз не.

Джоун се приближи до олтара. Метна се отгоре му и заклати крака като момиченце — много странна гледка.

— Баща ти — моят син — беше един от двамата най-добри вероятностни математици, които галактиката някога е виждала. Доколкото схванах, ти си разбрал за вероятностната математика. Тя съществува от около петстотин години. Джон я усъвършенства. Той постулира Ефекта на понора и когато той бе доказан, в-математиката се превърна от играчка в оръдие на труда. Можехме да вземем миниатюрна част от континуума — например човешко същество — и да предскажем бъдещето му в тази вселена. Джон го направи за тебе. Ти беше първият човек, квантифициран някога по този начин. Отне му седем месеца — и на нас ужасно ни се иска да разберем как е успял! Защото дори и Банката не може да квантифицира човек с каквато и да било степен на точност за по-малко от година... Баща ти беше гений — поне що се отнася до в-математиката. Но него... не го биваше чак толкова в междуличностните отношения.

Тя стрелна Дом с въпросителен поглед, но той не захапа стръвта.
Тя продължи:

— Нали знаеш, той беше убит в блатата.
— Знам.

Джон Сабалос се загледа над блещукащите блата към далечната Кула. Денят беше прекрасен. Той разгледа аналитично емоциите си и осъзна, че се чувства доволен. Усмихна се на себе си, придърпа нов паметокуб и го пъхна в машината.

— И затова — рече той — ще направя това последно предсказание, отнасящо се до бъдещия ми син. Той ще умре на рождения си ден, щом навърши половин година, както измерват дългата Опакова година, ще стане в деня, в който ще назначен за председател на планетата. Начинът: някакъв вид енергиен разряд.

Той изключи апарата за няколко секунди, докато си събере мислите, и продължи:

— Убиецът: не мога да кажа. Не мисля, че не съм се опитвал да го определя. Единственото, което виждам, е пробойна в потока на уравненията, може би пробойна във формата на човек. Ако е така, то това е човек, около когото континуумът тече като вода покрай скала. Знам, че ще избяга. Усещам го очертан от вашите действия като — да му се не види, пак сравнение — вакуум от сянка. Според мен той работи за Института по шегаджиите, който предприема отчаян опит да убие сина ми.

Замълча и погледна уравнението. Беше изльскано, съвършено като ахатова плоча. Притежаваше вътрешна красота.

Далечното сияние на Кулата отново привлече вниманието му. Той вдигна поглед. Не беше сега моментът, още не. След около час...

— И сега, Дом, когато стоиш тук, разкъсан между шока и смайването, какво виждаш? Дали баба ти гледа решително със стиснати устни, както си гледа в моменти на напрежение? Та като съм почнал да те питам, как мина купонът?

Дом, ти си мой син, но както може би си започнал да разбираш, аз имам много синове — неизброими милиони. Казвам „имам“, но исках да кажа „имах“. Защото в тези милиарди вселени, от които ни дели само една ограда, те са мъртви, както предсказах. Ти, който си от плът и кръв, си също и онзи, другият шанс, който е на цяла писта разстояние след десетичната точка. Шансът да греша. Но изучаващият вероятностите скоро разбира, че по самата си природа шансът едно на милиард изниква ненадейно девет пъти от десет и че и най-големите залози в крайна сметка опират до просто двустранно твърдение: ще стане или няма да стане.

Изучавах тебе и вселената — една на милиард, — в която в момента се намираш. Тя напусна вселената на основната последователност в точката на твоята не-смърт. Вселените са като звездите, които някои от тях съдържат. Повечето следват отъпкания път. Но някои само с едно трепване на фотона се впускат в галоп из странни истории, които свършват със свръхнови и с невъзможни дупки в космоса. Вселени мутанти, които се пропукват под напрежението на парадокса или... какво?

Ще се опитам да ти помогна донякъде, защото помош ще ти е нужна. Твоят убиец е дошъл от настоящата ти вселена, разбиращ ли това? Той е искал да ти попречи да откриеш нещо, което ще превърне твоята вселена с шанс едно на милиард в най-великата вселена сред всички алтернативни творения. Но имам подозрението, че онова, което те е спасило от смърт — каквото и да е то, — също е дошло от твоята вселена. Виждал съм какво ли не в твоята вселена, но как да ти го кажа, щом, повярвай ми, Дом, кажа ли ти го, парадоксът ще пръсне вселената ти по шевовете?

Той оставил апаратата и се отправи с ленива походка към външния си офис. Работът секретар щракна и оживя.

— Ако някой ме търси, отивам към Кулата. Аз, такова, няма да се бавя.

— Да, господин председател.

— Ще намериш на бюрото ми един куб. Моля те, изпратете го на Нейно изпълнително директорство.

— Разбира се.

Джон Сабалос затвори вратата и се върна до бюрото. Все още беше облечен в черно-кафявите одежди от тържествата на Прасоновогодишната предна вечер. Не беше спал, но се чувстваше въодушевен. Чувството беше фалшиво, разбира се. Да познаваш бъдещето, не беше същото, като да го контролиращ. Просто така ти се струва. Той вдигна записващия апарат.

— Но това поне мога да ти кажа. Три неща. Ще откриеш Света на шегаджиите, ако погледнеш в точните посоки. Жivotът ти ще е в опасност. И, трето... погледни нагоре, в ъгъла на стаята! *И беж се спасяваш!!!*

Той изключи апаратата и оставил куба на бюрото.

Някъде навън, над източната ливада, някой свиреше на фнобска цитра *члонг* — лошо при това. Джон пристъпи навън. Тракането на стария електрически компютър на Джоун трещеше над кухненските куполи, което означаваше, че тя обработва сметките на домакинството за осмата година. Пое си дълбоко дъх.

Нещо прибавяше към сетивата му трето измерение и гравираше върху вътрешния му свят висш покой. Със сръчност на посветен във вероятностите той откри причината. Светът беше като вино, защото това беше последният му ден на света. Последната гълтка вино. И те

щяха да го убият, преди да е открил Света на шегаджиите. Дом трябваше да има по-голям късмет.

Личният му флаер се клатушкаше върху вълните край дългия кей.

Вратата се плъзна и се отвори. С лека крачка той потегли нататък, като потисна обзелото го бурно въодушевление, защото смъртта си беше сериозна работа.

Гласът на баща му утихна и прожекцията на куба свърши. Дом стрелна поглед нагоре.

Нещо мъничко блещукаше във въздуха като метална прашинка. Чу гласа на Джоун — всяка дума беше хрупкава като замръзнал сняг:

— Самеди, тука има още една. Бъди готов.

— Какво е това? — попита Дом. Прашинката сякаш се разрастваше.

— Колабирал протон. Това помага ли ти по някакъв начин?

— Естествено. Като в матричен двигател.

— Нещо такова. Тъй както го гледам, вече е погълнал собствения си атом. Онова, което виждаш, е ефект от пречупването на светлината. Под контрол е.

Първото нещо, което Дом осъзна, беше, че и двамата стояха като истукани. Второто — че...

— Виждал съм го и преди.

— Ами това е гравитационният вихър, който предишния път те хвана. Само една крачка направи — и ще се превърне в куршум със зъби. Някога да си бил засмукуван от дупка с един микрон диаметър?

— Мдаааа.

— Извинявай, беше нетактично от моя страна. Ако Самеди не се домъкне скоро тук, ще ти се наложи да се попритеши.

— Асфиксия? То ще изсмуче въздуха от стаята. — Тя кимна.

От стенната решетка се разнесе гласът на Самеди:

— Когато ви кажа, моля ви, легнете по корем на пода, като се държите по-далеч от приблизителния център на стаята... Лягай!

Преди да се стовари на пода, Дом мярна летяща сребърна топка колкото гроздово зърно.

Щом се претърколи, тя плаваше на метър над главата му. Усещаше по гръбнака си странна топлина. Бяха уловили топката в матрично поле. Тя продължаваше да всмуква въздух като миниатюрно торнадо. Не след дълго излезе през стената, като остави подире си дупка с ръбове, огънати във форми на високо напрежение. Чу викове отвън, както и воя на матричен генератор.

Помогна на Джоун да стане.

— Ти като че ли беше преценила всичко — рече ѝ той.

— Разумна предпазливост. След твоя... купон минаха дни, преди да схванем как да се избавим от онова проклето нещо. Твойт робот измисли отговора.

— Не сте могли да го качите на кораб, защото е щяло да прогризе пода... Айзък ли? Какво е предложил?

Погледнаха през дупката. Отвън на ливадата Самеди беше струпал машинарии около бебето-черна дупка. Сребристото сияние беше изчезнало. Тя се виждаше като точкица в пространството, дърпаше се в оптичните влакна и хората, които работеха около нея, трябваше да се борят с вятъра, нахлуващ от никъде.

Трима нагласиха висок цилиндър, докато той щръкна изправен точно под точката. Цилиндърът беше натъпкан с матрични намотки.

— Сигурно е много впечатителна гледка — обади се Джоун.

— Май схващам идеята — отбеляза Дом. — Дъното на тръбата е запечатано, матричното поле му пречи да докосне ръбовете, вятърът нахлува отгоре...

Самеди изрева някаква заповед към вихъра. Нещото — сега то приличаше на око, злобно око, втренчено право в Дом — се гмурна в цилиндъра.

Последва експлозия.

Беше избухнал цилиндърът, който бе стигнал числото на Max Едно на миля над главите им. Той се засмука към звездите.

— Екстра — отбеляза Дом. — Ами ако уцели слънцето? Не, там няма как да не сте сложили кораб. Тогава какво?

— Запечатваме го и го запращаме в дълбините на космоса. Айзък предложи да намерим истинска черна дупка и да го пуснем вътре. Но това ни прозвуча като покана да гръмнем вселената, та Хрш-Хгн предложи да я ускорим дотолкова, че да стане почти наполовина по-

лека. Според него щяла да се ускори, като се захранва с междузвезден водород.

— И горният край ще пробие дупка в някоя планета от другата страна на сътворението — дададе Дом. Опитваше се да се усмихва.

Баба му се пресегна и го улови за рамото.

— Съвсем не се справяш зле, Дом.

— Нито пък ти, бабо.

— Просто защото съм разумно посветена в Разпада. Няма и да ме видиш, когато решава да се изключи.

Дом инстинктивно потръпна. Беше присъствал, когато негови приятели се бяха изключвали след Разпадни пътувания. Това беше дисциплина, преподавана само в садхимистките клечове. Човек може да кара дни и седмици наред, без чувствата му да го засягат по никой начин. Един-двама му бяха казали, че било страхотно — усещане за ледена интелектуална мощ, способност да се изправиш срещу проблемите, отърсен от измамното рококо на чувствата. Наричаха себе си „хладните глави“. И когато някой се изключеше и черният бич се стовареше върху му, започваше да се радва, ако наоколо му има емоционален приятел, който да го разгъне с железен лост и да го сложи да си легне — за предпочитане с куршум.

— Откога си хладна? — попита той.

— От вечеря насам. И през по-голямата част от последните няколко месеца. Но това няма значение. Ти май също си овладял техниката. При това без помощта на наркотици.

— Да не повярваш.

— Едно нещо, в което те моля да повярваш, е, че никога преди не бях чувала онази втората част на куба. Той ти говореше — на тебе. Той го е направил...

— Той го е направил заради шанса едно на милиард. О, има много начини. Стига да го беше предвидил, той можеше да сложи в куба прост времезабавител. Начини колкото щеш — увери я той.

— А сега какво ще правиш?

Нешо в тона ѝ накара Дом да се напрегне.

— Ами май ще трябва да откривам Света на шегаджиите. Половината от историческите кубове твърдят, че той никога не би могъл да съществува.

— Не мога да ти го позволя — отсече Джоун.

— Докато не го открия, няма нищо страшно. Чу предсказанието.

— Баща ти може пак да е сгрешил. Може да има и шанс едно на милион — друг шанс. Дом, някой се опитва да те убие! Това беше третият опит! — Щом тя тръгна, Дом се дръпна назад.

— Но първия път паднах в блатото и се свестих на четирийсет километра оттам. Втория път нещо спаси достатъчно количество от мен, че да успее да свърши работа — някой в същото време се опитва и да ме спаси! Искам да открия кой и защо.

Той отстъпи още една крачка назад и остави вратата да се плъзне обратно. После се обърна и побягна.

„САДХИМИЗЪМ.

Пантеистично-разговорна

религия, основана най-хладнокръвно от Арте Садхим (вж.), владетел на Земята в периода 2001–2012 г. Документите от онова време предполагат, че е измислил догмите, вярванията и обредите на садхимизма за един ден и една нощ, като навързал цвъочки, изскубнати на едро от друидизма, маргинално оцелелите вещерски практики, вуду и Наръчника по оцеляване на борда на космолета «Земя». Като религия садхимизъмът свършил добра работа и постигнал предназначението си, което било единствено да втълпи дълбоко в умовете на хората мисълта за околната среда, а после заживял свой живот и надминал по величие създателя си. Самият Садхим бил ритуално убит от една отцепила се секта, нарекла се Цветенцата на лявата пътека, в навечерието на Разпети петък — Нощта на дългите атами...“

Чарлз Суб-Лунен, „Религиите на сто свята“

Дом лежеше на леглото и четеше дълго, несвързано писмо от Кеджа. Радвал се да разбере, че бил по-добре; животът на Лаот бил доста приятен, скоро предстояло държавно посещение до Земята, била видяла за първи път сняг — беше приложила замразен куб с няколко снежинки вътре, — а миличкият Птармиган ѝ бил построил градина, която Дом наистина трябвало да види...

Айзък се вмъкна на добре смазаните си крака.

— Е?

— Шефе, цялата сграда гъмжи от стражи. Никъде не мога да го намеря т'ва смотано жабище...

— Айзък, говориш като някой, който изповядва омраза към формата.

— Извинявай, шефе. Готовчът разправя, че онъ бил излязъл от куполите и бил тръгнал към бурукuto.

Дом закопча грависандалите си.

— Отиваме да го върнем. Той е единственият тук, който знае повече от три неща за шегаджиите. После се чудя дали да не тръгнем да търсим Света на шегаджиите.

Работът безстрастно кимна.

— Е? Няма ли да ме попиташ защо?

— Твоя си работа, шефе.

— Точно така. Май ми се налага да събъдна едно предсказание. Напоследък нещо хич не ме бива по събъдането на предсказания. Според мен по трасето ще намерим някой и друг отговор. Знаеш ли за третия опит да ме убият?

— О, да, и за още знам.

Дом замръзна на място. Вдигна поглед от дрехите, които напъхваше в раницата, и каза бавно:

— Колко още?

Айзък зажужка:

— Общо седем. Отровната храна в болницата, метеоритът, който на косъм не уцели електроцентралата, две нападения над флаера, с който те докараха тук. И още една изкуствена черна дупка. Появи се в болницата. Тогава ти още беше в резервоара.

— И всички са се провалили...

— Чист късмет, шефе. Болничната храна — според мен ти не си я ял, но един от готовчите я хапна. Метеоритът...

— Странни опити. Пък и неефикасни. — Замисли се, после сложи в багажа и паметомечка, който Кородор му бе подарил. Когато се обърна, погледът му бе привлечен от розовия куб на куботеката. Трудът на Хрш-Хгн за шегаджиите. Напъха и него.

— Тук не съм в безопасност, повече от сигурно е. Тръгваме сега, докато е още тъмно.

— Пробваш ли се да летиш, току-виж те опържили. Самеди е включил защитните екрани около всички стени. Можем да опитаме да излезем пеша. Но ще ти се наложи да ми заповядаш да използвам нужната сила.

— Давай — рече Дом.

— Пълна заповед, моля. После, ако ме гепят ченгетата, всичко ще е документирано със записващото устройство. Не могат да разглобят робот, задето се е подчинил на заповед — Еднайсти закон на роботиката, точка В, с поправката — твърдо заяви Айзък.

— Тогава ме измъкни оттук, като използваш сила не повече от необходимото.

Работът се приближи до вратата и повика войника от охраната, застанал на стража в коридора. После му тресна един саблен удар.

— Не беше зле — отбеляза той. — Достатъчно силно, че да го зашемети, но без да му види сметката. Да се чупим, шефе.

Бурукuto беше построено в покрайнините на града — там, където сушата се спускаше към блатата. Приличаше на гъбени насаждения под сив купол. Всяка гъба представляваше барака, изплетена от тръстика — някои бяха няколко пъти по-големи от човешки геокупол. Сивият купол беше предпазващ екран с ниска степен на защита — колкото да държи атмосферата вътре влажна и застояла. Беше и поляризиран, тъй че светлината, която се процеждаше през него, да е мътна и подземна. Вътре въздухът беше топъл, лепкав и миришише на гniloch. На Дом му се струваше, че ако поеме дълбоко дъх, в дробовете му ще избуят всякакви гадни плесени. Тъкмо това място десет хиляди фноби наричаха свой дом.

Към центъра на колонията бараките се струпваха нагъсто и оформяха гъбесто градче, набраздено от пътечки, сред което стърчаха няколко кули и административни сгради със стряскащо ограничен вид. Магазините работеха, макар че отдавна минаваше полунощ; продаваха най-вече зле изсушена плесен, риба или кубове втора ръка. От някои по-големи бараки, издупи като ферментирящи тикви, току се понасяше омайна свирня на члонг. Навсякъде около Дом улиците гъмжаха от фноби.

В една чисто човешка обкръжаваща среда самотният фноб изглеждаше или жалък, или отвратителен — от опулените очи до шляпането на влажните крака по пода. В бараките те се извисяваха като призраци — самоуверени и страшни. Повечето алфа-мъжки индивиди носеха дълги двуостри ками и всеки посетител със скрита склонност на омраза към формата свършващ с това, че се затътряше по улиците, притиснал здраво гръб към утешително твърдия зид.

В един момент, когато някакъв натоварен с кошници камион ги задмина с боботене, им се наложи да се притиснат към тълпата. Камионът вонеше — моторът му беше керамичен и гореше рибено масло.

А въздухът беше изпълнен със съскане — шепот, подобен на вята: така звучеше фнобската реч. На Дом бурукуто му харесваше. Фнобският начин на живот беше totally скаран с внимателно стилизираната крайна бедност на садхимистката управляваща фамилия.

Откри Хрш-Хгн в една обществена джаска — играеше цтейм. Той ги погледна и мълчаливо им махна.

Дом седна на каменния стол и търпеливо зачака. Противникът на Хрш-Хгн беше млад алфа-мъжки, който погледна Дом без капчица интерес и отново се обърна към дъската.

Фигурите на цтейма бяха груби и с лоша координация, което и трябваше да се очаква на обществен мач. Въпреки това се движеха по дъската с непохватна грация.

Черните пионки бяха изкопали защитен ров през единия от ъглите на дъската. Белите бяха опитали същата тактика, но сега бяха спрели работа и пионките се тълпяха около един черен офицер, който ги обсипваше с пламенни словоизлияния. Докато Дом наблюдаваше, жрецът шаман на черните тресна с жезъла си копчето за убиване на белия счетоводител и в наченалото се меле успя да преведе няколко пионки под кръстосания огън на топовете. Царят направи храбър опит да побегне нататък, но бе свален от някакъв хвърчащ такъм на водещата пешка.

Противникът на Хрш-Хгн свали шлема си и неохотно измърмори някакъв комплимент на фнобски, а после закуцука нанякъде. Учителят на Дом се обърна.

— Искам да ми помогнеш да открия Света на шегаджиите —
рече Дом.

После обясни по-подробно.

Фнобът го изслуша любезно. По някое време се обади:

— Много ми е интересно да разбера как си оцелял съслед
онази черна дупка, която премахна Кородор.

— Да, и Иг също.

— Не, за това не сси прав... — той посегна надолу и вдигна една
плетена клетка. Иг изцвърча вътре.

— Намерих го в храстите покрай ливадата. Много беше
потресен. С сигурно някакси е паднал от рамото ти.

— И ти си се грижил за него — да ти се научуди човек.

Хрш-Хгн сви рамене.

— Никой друг не би ссе грижил. Рибарите имат предразсъдъци
към тях. Казват, че те били душшите на мъртвите им другари.

Блатната твар се уви около врата на Дом.

— Ще дойдеш ли с мен... с нас?

— Да, така мисля. Приемам своя бейтър.

— Така и не разбрах какво означава тая дума.

— Тя ссе отнася до неумолимите процесси, които вие,
човеците, ссе задоволявате да наричате съдба. Откъде мислиш да
започнеш? Не ме гледай така тъпо.

— Просто очаквах лекция на тема задълженията ми като
председател. Като мой учител ти беше много запален на тая тема,
доколкото си спомням.

Фнобът се усмихна, включи шлема си и се обърна към дъската.
Фигурките на цтейма се изправиха, подредиха се в две спретнати
редици и замаршируваха надолу по стъпалата, които се появиха в един
от неутралните квадрати, понесли на ръце временно пострадалите.

— Ссега това не е съществено — рече той, после стрелна
Айзък с поглед и продължи: — Като просста жаба ти предлагам да
сследваш предопределения си път. Освен това като изследовател на
шегаджиите със известна репутация и като вероятностен математик
любител ссе чувствам заинтригуван. Кажи ми: дали ссе захващаши
със това, защото е било предвидено да ссе случи в бъдещето, или е
предвидено да ссе случи в бъдещето, защото съсега следваши предсказанието?

— Не знам — отвърна Дом. — Но знам къде има един кораб...
— Господин председател!

Заля го порой от впечатления. Схлупената стая бе притихнала изведнъж, все едно си изключил музикален куб — след това остава тишина, която е още по-гръмогласна и увисва във въздуха като мъгла. Играчите, приведени над дъските за цтейм, не помръднаха, но сега изглеждаха напрегнати.

Триото, което свиреше на члонги, спря да свири. Иг зави.

На вратата бе застанал Самеди, следван от двама офицери с понисш ранг. И освен това въоръжени. Дом си спомни какво му бе казал един ден Кородор, когато беше в настроение: че само чукунтурите и онези, на които им е бедна фантазията, биха внесли метателно оръжие в буруку. Всъщност, докато го казваше, Кородор бе подхвърлял в длан редовен двуостър нож, а иначе влизаше в бурукото неуверено и при много редки случаи.

— Налага се да ви придружим до вкъщи, господин председателю.

Дом се приближи до него и рече любезно:

— Вие сте били номер две на Тера нова, нали?

— Да, бях.

— Кой ви е казал да внасяте парализатори в буруку!

Самеди преглътна и метна кос поглед към стражите. На стаята сякаш ѝ бяха поникнали уши.

— Вашият предшественик никога не би направил подобно нещо. Бихте могли като нищо да предизвикате междурасов инцидент. А сега откопчайте онези неща и ги пуснете на пода.

— Имам заповед да ви придружа жив и здрав до дома... — започна Самеди.

— От баба ми ли? Тя не притежава власт. Какъв закон съм престъпил? Но вие престъпвате фнобския обичай да...

Беше прекалил. Самеди изръмжа.

— Що за смотани обичаи имат тия жаби бе?! Каза го на развален фнобски. Един по един фнобите се изправиха. Ножовете тшури проблясваха в гъстия сумрак.

Алфа-мъжкият, който игра цтейм с Хрш-Хгн, се люшна към Самеди и заби ножа си в пода помежду им. Самеди погледна към Дом.

— Предизвиква те на двубой — обясни Дом.

— Това ме устройва. — Човекът от охраната вдигна парализатора си, докато най-накрая дулото застана на равнището на лицето на фноба. Фнобът примигна незаинтересувано.

Самеди стреля. Лъчът беше с ниска интензивност — колкото да го зашемети. Фнобът тупна по гръб като повалена фиданка.

— И това е моят...

Дом беше изчезнал. Един нож изби от ръката на мъжа парализатора, както и два пръста. Той зяпна и вдигна поглед към пръстена от безизразни, опулени лица...

Айзък им помогна да се измъкнат през едно задно прозорче — внезапно в джаската се бе надигнала патърдия. После те се стрелнаха по пътя точно пред две платформи, огънати под тежестта на хората от охраната.

— Тъпа шегичка! — изруга Дом. — Чел бил, да му се не види, ама че тъпа шегичка!

— Интелигентносстта е основният начин на човека да оцелее, тъй че тези, които не я проявяват, биват отстранявани — философски заключи Хрш-Хgn.

— А сега накъде, шефе? — попита Айзък. — Тука почна да ми прилича на Целоирландия в навечерието на Светимаслото на Патрик.

— Прародиците ми сегиз-тогиз не е бил напълно изряден в бизнес делата си. На космодрума има една частна яхта. Тя е на разположение на всеки Сабалос, заемаш висок пост, ако почувства нужда от... от...

— От импровизирана ваканция? — подсказа Хрш-Хgn.

5

Вселената имаше две части; разделяше ги петсантиметрова преграда от мономолекулярна стомана. От вътрешната страна се намираше интериорът на луксозната яхта „Скок напред“, екипирована идеално за един пасажер, но за трима — единият от които метален, а другият вонящ на блатна вода — идеше възтесничка.

От другата страна се простираше остатъкът от вселената, съставен почти изцяло от нищо, тук-таме със следи от водород. Освен това и от обитаемите планети на Човешко-крипийския космос.

Тера нова — богата на метали и динамично технологична. Третото око, покрито с гори — от тундра до мангрови блата, където вятърът пееше тайнствено сред дърветата, а човеците бяха по пришълци и от фнобите и си говореха с мислите и очите си. На Патладжан вегетарианците бяха свирепи — нямаше друг начин. В света на дроските, Квадуквакуквакекекак, човеците посетители притеснено бучкаха ужасяващо познатата на вид храна и бяха благодарни, че дроските са твърде добре възпитани и се задоволяват само с това да изяждат гостите с поглед. На Лаот единствените живи същества бяха човеците, ала все пак и там хвъркаха птички, а ручеите бяха пълни с риба...

На всяка планета — дотолкова гореща, че водата да може да заври — се струпваше някоя подраса на крипийте. В измамната празнота на космоса плуваха слънцекучетата и расата, наречена Шушулката. Освен това съществуваше и Първа сириуска банка...

— Шестнайсет — обади се Айзък.

— Да, на тази вселена, в която живеем, не може да й се има доверие — добави Хрш-Хгн.

С лекотата на същество, живяло цял живот при нулева гравитация, Иг проплава край преградата, стиснал в уста някакво мятащо се телце. Нещото смътно напомняше на скакалец и всъщност притежаваше доста усложнено копие на насекомски мозък, но и уши, далеч превъзходящащи насекомските.

Дом се извърна от екрана.

— Старият Кородор и тука е пуснал цял рояк буболечки — отбеляза той. — Оглеждайте се и за карфици.

От орбита Опакото изглеждаше сивосинкова и огромно, набучено с облачни ивици. Терминаторът на зората ръчкаше Tay сити. Над него бе увиснал сив облак.

Кабината за управление беше малка и отявлено претъпкана с лакти. Айзък седеше прегърбен в пилотското кресло. Той вдигна поглед.

— Баба ти се обажда, шефе. Тука ли си?

— Сърдита ли ти се стори?

— Не, много хладно се държа.

— Леле, още по-зле — и той включи интеркома.

— Много малко имам да ти казвам, Дом — само искам да ти напомня за задълженията ти към планетата. Те нищо ли не означават за теб? Може да те убият.

Дом си пое дълбоко дъх.

— Мен така или иначе може да ме убият. Тук поне ми липсва фалшивото чувство за сигурност.

— Глупак! Просто си се вкопчил в шанса да се юрнеш в някаква идиотска мисия. А тук съвсем случайно, разбира се, се мъти формовойна. Половин отряда стражи са избити в *бурукуто!* *Бурукуто* в Tay Сити е пламнало...

— Самеди вкара хората си вътре с парализатори. Знаеш, че пушките са против всякакви фнобски закони.

Последва мълчание. Дом погледна екрана. Покровът над Tay Сити се бе разраснал. Докато гледаше, една точка доста на запад от града внезапно проблесна в ивица ослепителна светлина. Сънцето бе стигнало до Кулата на шегаджиите.

— Това беше... глупаво — бавно рече Джоун. — Въпреки това към офицерите от Съвета е нужно да се проявява известно уважение. Обявявам извънредно положение. След час ще дойде да ви вземе кораб.

Дом изключи връзката и се обърна към Хрш-Хгн:

— Можеш ли да се свържеш с вожда на всички *буруку!* Слугата на стълба — нали така се казваше?

След три минути Дом се бе вторачил в екран, на който се виждаше образът на дребничък фноб с крехко телосложение и сребърна яичка около врата. Женска? Фнобите, общо взето, си траеха за това от какъв пол са.

— От името на Съвета — рече той — какво можем да направим, та да поправим това печално недоразумение?

— Почвата на *бурукуто* бе опозорена — изсъска Слугата. Дом кимна. Бурукуто бе покрито с няколко инча почва от Фнобис, специално докарана за целта.

— Можем да я сменим — рече той.

Спазриха се. Най-накрая Дом завърши разговора с подобаващия израз на уважение и рече:

— Само таксите за транспорта ще ни струват няколко стотици хиляди стандарта.

— Могат ли да се пишат за сметка на Съвета?

— Съветът няма да похарчи и грош. Всичко ще е за личната сметка на Сабалос. — Той се облегна назад. Изведнъж се бе почувствал уморен.

— Има още един проблем — обади се Айзък от креслото си. — Накъде сме тръгнали, така да се каже? И как точно ще стигнем там?

— Хрш?

Фнобът набърчи нос.

— Първа сириуска банка би била добра отправна точка. Според легендата тя е била създадена от шегаджиите.

— О! Не бях го чувал. Че той ми е кръстник.

— Е, то онова не е вярно. Той е на поне три милиарда години, доколкото сси сссспомням.

Айзък подсвири. На екрана на дълбинния радар се виждаше нещо, което целеустремено се носеше към кораба.

— Слънчево куче, тръгнало да си предлага услугите — обади се Дом. — Ето как ще стигнем до Сириус.

— Мен не ме бройте! — писна фнобът. — Аз няма да пътувам ссс такова животно! Мисслех, че този кораб има интерпространсствена матрица!

— И мал е — обади се хладнокръвно Айзък. — Вероятно наистина е вършела страхотна работа по времето на прародяците

на Дом, ама сега никаква я няма. Как би ти се харесало да се намериш вътре в някоя звезда? Каква загуба за литературата!

— Добре тогава. Но със много съсилни възражения.

След двайсет минути сянка затули звездите.

Слънчевото куче спря на неколкостотин метра от кораба — дебело бонбонче, което блещукаше като фар и бавно се въртеше около оста си. Айзък погледна в перископа.

— Оранжева, лилава и жълта ивица, шефе — с черна черта през жълтото.

Дом въздъхна облекчено. Не всички слънчеви кучета се държаха дружелюбно и бяха достатъчно схватливи, че да проумеят какво би се случило, ако се самозабравят и погълнат малък космически кораб.

— Това ще да е онзи, който се представя като Абрамелинлинкълн-черта-енобарбус-черта-503-Енобарбус-Макмирмидом — рече той. — Готин е. Работи за нас, пренася товари.

Една неканена мисъл се промъкна в главата му.

Здрастi, космонавт. Щe ти се да попътуваш май?

— Моля ви, отведете ни при Първа сириуска банка.

Цена на пътуването: седемнайсет стандарта.

Щом слънчевото куче се пресегна и го обви в псевдополе, корабът се наклони леко. Гигантското полуживотно се извъртя бавно и застана с лице към подобната на актиния синя звезда — доколкото слънчевите кучета имат лице.

— Това е недостойно! — изстена Хрш-Хгн. — Куче да те влачи като товар!

Внимание...

— Може би предпочиташ баба да ни хване точно в сегашното си настроение?

Готови...

— Фршиш!

— Хайде де, посрещни го като космополит.

Старт!

Невидима ръка изскубна Виж-Що от небето и я запокити по тях. Пропаднаха в слънцето. После взеха да пропадат около него. Забърсаха мъгливо море от синьо-бял огън, което се разбиваше о рифовете на космоса — ревът му се чуваше като глух грохот вътре в псевдополето. После се втурнаха към сияен хоризонт без извивка.

А звездата доплерираше зад тях. Слънчевото куче се издигна с песен нагоре в междузвездния мрак.

Тишина изпълни кабината.

— Леле! — възкликна Дом.

— Ургхсс!

Айзък огледа матричното контролно табло и загаси светлините на кораба. В мрака пред тях се виждаха само звезди, които започнаха да пламтят със син пламък.

— Пригответе се да се превърнете в релативистична невъзможност... — пропя Айзък.

Илюзия.

Дом знаеше какви неща виждат хората в интерпространството. Корпусите на по-големите кораби обикновено бяха покрити със защищен еcran — а може би имаха и по една каюта без еcran за неизлечимо любопитните...

Бял елен премина в галоп през стената на каютата, която сияеше в оранжево. Между рогата си носеше златна корона. Дом усети неговия страх, подуши неговата буйност, видя спълстената от пот козина по хълбоците. Копитата му се губеха в пода, а подът и кожата се сливаха и се преливаха непрекъснато. Еленът се дръпна назад и изскочи през автоготовача.

Дом видя ловец на черен кон, който се втурна през стената на командната кабина, все едно газеше папрат. Беше целият в бяло — освен червената мантия, окичена със сребърни звънчета, — а лицето му под жълтата коса, развяна от недоловимия вятър, бе бледо и решително. За миг той погледна Дом, който забеляза как очите му просветнаха като огледала, и вдигна ръка, за да се защити. После конят и ездачът изчезнаха.

— Чел! Беше почти като истински!

Айзък се ухили.

— Почти съм сигурен, че е истински — някъде.

— Мдааа. Казват, че интерпространството е мястото, където се пресичат всички възможности. Имам чувството, че и той ни усети.

— Ветрен дух — нищо повече.

Дом се изправи несигурно. Стените все още приличаха на направени от лунно сияние втора употреба.

— Ето за тая илюзия съм чувал.

Червено кълбо колкото юмрук премина през покритите илюминатори, сякаш там нямаше нищо. Той гледаше омагьосан как прелита през автоготовача, през част от гравикабелопровода и плаващата фигура на Иг, който се размърда нервно насьн. После изчезна, най-общо казано, в посока на матричния компютър.

Това бе интерпространствената версия на звезда — вероятно BD+679°. Бяха относително безобидни, макар че някой червен гигант или разцепващо се бяло джудже можеше доста да те изнерви, като го гледаш как минава през тялото ти.

Дом чу някакво боричкане и се огледа. Хрш-Хgn се бе набутал под автоготовача в поза зародиш. Чак след час го убедиха да се измъкне оттам. Мигаше от срам.

— Ние, фнобите, може би не сeme толкова гъвкави като васс — започна той. — Интерпространството ни плашиши. Там власства несигурносстта. Кой знае, можем и да пресстанем да съсъществуваме?

— Като те гледам, целият си си тук — и физически, и психически.

Фнобът кимна плахо.

Айзък затвори ремонтното табло на автоготовача.

— Модел 706, качествена работа — отбеляза той. — Но никъде не намерих разпечатка на менюто.

Дом кимна.

— Според мен прародителя ми е смятал „Сок“ за едноместен кораб. Представям си какво меню си е програмирал.

— Тъкмо де. Сигурно толкова е бил зает да се скатава от кредиторите, че не е имал време... извинявай, шефе, май малко се поолях.

— Нищо, нищо. Дядо ми си е падал малко нещо пират. Но според семейната история бил и строг садхимист. Смятал простотата за основна добродетел. Не очаквам да се натъкнем на нещо по-примамливо от хляб, в най-добрая случай и риба.

Автоготовачът използваше прости техника за отглеждане на молекули така, че да дублират ястията, съхранявани в менюто му под формата на вероятности уравнения. След като включиха автоготовача на борда на „Сок“, той изгъргори, премина в тихо бръмчене за няколко

минути и после от отвора в основата му щръкна маса. Отвори се и друг отвор, по-голям, и яденето се плъзна през него върху масата.

Блещиха се насреща му няколко секунди. Дом протегна ръка и много плахо взе един кристализиран плод.

Хрш-Хгн се прокашля.

— Тая завързаната птица с медената глазура я разпознавам — измърмори той. — Лебед крупие. Според мен тези буци по нея са съсметана.

Дом вдигна капака на едно сребърно блюдо.

— Някакъв клас миди, пържени в... ами има вкус на яйца.

Айзък вдигна една чаша от гравирано стъкло и изгълта съдържанието й на един дъх.

— „Старо палто“ — отбеляза той. — Съвсем истинско. Две чашки, и излиташ върху огнен стълб.

Другите се опулиха насреща му. Той остави чашата.

— Какво, не сте ли виждали робот да пие?

— Чудехме се... — Дом замълча засрамен — ... къде ли отива изпитото?

— Новите модели клас пети могат да извличат енергия от калоричното съдържание на органични вещества — и той посегна към панела на гърдите си. — Ако искате, мога да...

— Вярваме ти — прекъсна го Дом и отново се загледа в масата.

— Казах ли нещо за простотата като добродетел? Според мен, ако изядем всичко това, ще влезем в противоречие с догмите на садхимизма.

— Не хаби — цитира Хрш-Хгн. — Има моменти, когато съследването на Единствената заповед е както дълг, така и удоволсъствие.

След десет минути Дом се обади:

— Хрш-Хгн, тоя тъп черен мармелад има вкус на риба!

— Това е хайвер.

— Хайвер ли? Винаги съм се чудил. На Опакото само на бедняците им се разрешава да го ядат. Предполагам, че му свикват някак си.

Двайсет минути по-късно автоготовачът преработи остатъците от яденето. Иг преплува към каютата с матрицата, дъвчейки рибя глава.

Мъничка, прегоряла пишман — звезда премина през кабината и изчезна. Дом я сподири с поглед.

— Ако Първа сириуска банка е главният спец на Галактиката по отношение на шегаджиите, защо той не е открил Света на шегаджиите? — попита той.

— Предполагам, не искаш да кажеш, че би трябвало да изръшка вселената, като знаем що за чудо са границите на Рош. Сспоред мен размерът на Банката би нарушил балансса на всяка средносстистическа съльнчева система. Ссигурно. Що се отнася до изследването на базата на наличните данни, той може и да е открыл Света на шегаджиите. Защо не? И защо тогава да го казва на нас, просетите цивилизации парвенюта?

— Ние бихме му платили доста добре.

— Ние ли? Ние, казваш? Ние, фнобите? Ние, човеците? Да предположим, че рассата, която открие Света на шегаджиите, излече неизмерими облаги от това. Защо пък той да исска да стане така?

Дом се намръщи.

— Но той управлява себе си като банка. Освен това взема пари за услугите си.

— Той така иска. Едно същество все трябва да се занимава с нещо, за да се отърве от три милиарда — годишната скуча. Той обича да си общува с хора.

— Искаш да кажеш, той не би искал да стане така, че някой да завладее Света, защото вероятно това би означавало опасност за Банката?

— Може би. Всесичко това са предположения.

Той заговори за Света на шегаджиите.

Три раси вървяха като хора. Едната са човеците. По-високи от тях, но, общо взето, по-леки са фнобите. Много по-дребни от човеците, но с по-кубично телосложение — тъй че приличат на шимпанзета на стероидна диета от някоя планета със силна гравитация — са дроските.

При фнобите съществуват три пола. Те притежават втори,rudimentарен мозък. Еволюирали са в свят, където няма налични готови метали. По отношение на мозъчните дейности те превъзхождат

всички. Свят, в който повечето от висшите животни са адаптирани към триполова система, има нужда от раса с много мозък в главата.

При дроските половете всъщност са два, от което има смисъл в един суров и свиреп свят. Младите мъжки еволюираха в зрели женски с твърди убеждения някъде след първата трета от живота си. Обществената им система е разклонена и заплетена, но религията им я надминава по сложност — огнено построение, включващо двойната звезда и трите големи луни в тяхната система. Дроските са канибали — това влиза в религията им. Трудничко им е да възприемат числа, по-големи от седем. Дроските периодично изграждат цивилизация, стигат до машинната епоха, после, без никаква сносно обяснима причина, внимателно я разглобяват и се връщат към варварството.

В сравнение с останалите известни петдесет и две раси дроските, фнобите и човеците са като братя. За някои раси като лъжичниците, които живеят на малки ледени планетки, те са абсолютно идентични. Много други пък са напълно неспособни да ги приемат за форми на живот — като например таркините, живеещи в горните слоеве на някои протозвезди.

Малко раси имат по-широки схващания за живота. Крипиите живеят на малки, жежки планети в дълбоките пластове на по-големи газови гиганти и понякога на повърхността на много хладни слънца, но разговарят с човеците за философия със същата лекота, с която и с таркините — за непреводимото. После идват слънчевите кучета, които представляват сурова форма на живот и извличат своята картина на света от умовете на клиентите си. Първа сириуска банка е самостоятелен клас, както винаги. Малко раси — Шушулката, да речем — са чужди дори на лъжичниците и таркините.

Но всички раси ги свързва едно — до една са на по-малко от пет милиона години и всичките са възникнали в рамките на сфера от звезди с диаметър по-малко от двеста светлинни години с център Вълк 429. Крипиите бяха го открили първи и затова първи изследваха единствената планета, която обикаляше около Вълк.

Там откриха Кула на шегаджиите — мономолекулярна кула, покрита със заскрежен метан, щръкнала мрачно и самотно под безвъздушното небе. Откриха нещото, по-късно известно просто като Центъра на вселената.

Крипиите продължили по-нататък. Открили още кули и други останки от шегаджиите като Пръстеновите звезди, Бандата и Вътрешните планети на протозвезда V. Съвсем случайно открили и Земята и ѝ продали работещ матричен мотор в замяна на чифликчийските права върху Меркурий. После започнали да се чувстват приклещени в хватката на някаква галактическа мистерия и отдавна били решили, че са им нужни и допълнителни прозрения.

Седемдесет стандартни години по-късно обединен екип от човеци и фноби дешифрирал шегаджийския формуляр С — единствения от петте преводими шегаджийски документа. Той съдържа намеци за велика цивилизация, макар че използваната дума само приблизително означава същото, както и вероятно първото стихотворение във вселената.

Геоложките доказателства предполагат, че всички кули са на възраст между осем и пет милиона години. Били разпределени повече или по-малко поравно сред светлинните години — поемали всякакви енергии и не изльчвали никаква.

Крипиите знаели, че очевидно са произлезли от леко разумни саламандри преди около четири miliona години, ако се съди по изсушените алуминиево-полисиликатни останки на тяхната планета, обикаляща около 70 Офиучи A. Не познавали по-стара раса.

Били дълголетници. Били изкачили Пипалото — според митологията на крипиите Галактиката представлявала гигантски крип с блещукащ скелет от звезда — чак до оскъдните звезди по ръба. Били проплували обратно надолу по Пипалото до катедралата от звезди в центъра. Звездите били пусты. Имало една-две шантави случаености. Общо взето обаче, по онова време животът не представлявал много повече от сложна химична реакция. Само в мехура от звезди зад тях планетите наистина гъмжали от живот.

Някоя устремна раса прибързано би стигнала до определено заключение — може би за двеста-триста години. Умовете на крипиите — от които всеки индивид си има по три — не се хвърлят с такава готовност да правят заключения...

— И до какво заключение стигнали? — попита Дом.

— Крипиите са мощни, бавни и изпитват всичко до съсъвършенство. Все още не са стигнали до никакво заключение. Те търсят съсмисъла на живота. Защо им е да бързат?

— Чел! Не твърди ли теорията, че шегаджиите са посели звездите, преди да се... ъъ... изнесат? Хайде де, знаеш, че е точно така.

Фнобът кимна бавно.

— Това без съмнение е хипотезата, върху която работи Институтът по шегадниите.

Дом прехапа устна, после отвори уста да каже нещо. Хрш-Хгн вдигна ръка.

— Шшище ме питаш защо. Момче, помни, че от петдессет и двете раси от всички населени звезди ти, землянинът...

— Опаковецът!

— Прав си, опаковец от земно потекло. Та ти можеш само съсмътно да проумееш как работи умът на може би три-четири раси. Защо тогава се надяваме, че ще можем да разберем шишегаджиите?

— Но Институтът наистина е разбрал шегаджийския формуляр С. Той е написан на един от техните езици.

— Да, но писцемият език е просто машина за предаване на информация и след като веднъж намерихме ключ към него, преводът беше забележително лесен.

— Как са го разшифровали?

— Използвали са един поет и един откачил компютър.

Хрш-Хгн взе куба от розов силикон — своя подарък за Дом, — пипна с палец справочната пластина и го включи. Във въздуха увиснаха думите на Завещанието на шегаджиите, обвити в бледо сияние:

*Tu, който стоиш пред нас.
Ние държахме звезди в шепите
си, а звездите
парят. Моля те, внимавай
как боравиш с тях.
Отидохме да чакаме в нашия нов свят.
Той е само един, ей го на —
на слънцето от тъмната страна.*

— Доста неоригинално — забеляза Айзък. — Последният куплет стои като кръпка.

— Трябва да призная, че на фнобски звучи по-добре — отвърна Хрш-Хгн. — Що се отнася до осстаналото... е, повечето вие си го знаете. На чисто практическо равнище разни луди глави са изръшкали всяко що-годе порядъчно голямо небесно тяло в мехура и много други извън него.

— Айде, дойдохме си на думата — обади се Айзък. — Налагаше се да включите и слънцата, разбира се, и самите дълбини. Макар че повороятно изглежда шегаджиите да са произлезли някъде на някая планета.

— Съспоред народните вярвания Съсветът на шегаджиите гъмжи от чудесса невиждани — рече Хрш-Хгн.

— Като седим тук вътре, ни е трудно да си представим поне донякъде дълбините, но все трябва да са достатъчно големи, че вътре да може да се скрие планета. Може би планетата на шегаджиите си е нямала слънце — рече Дом.

— Разбираме е, че си го мислиш — съгласи се учтиво Хрш-Хгн.

— Хрумвало ли е на някого?

— Да — горе-долу веднъж на всеки пет години.

— Ами ако е било невидимо? — предположи Айзък.

Дом се разсмя.

— Може би — рече Хрш-Хгн. — Чувал ли си за звездите призраци, Дом?

— Ъ-хъ. Толкова били плътни, че и гравитацията не може да им избяга.

— Вижте сега, това е само една идея, която можем да си подмятаме — слагам я на чинията да видя дали някой няма да цвъркне майонеза отгоре ѝ, — но с матрични машини бихте могли да спретнете цяла слънчева система и да я метнете в интерпространството — предположи Айзък. Дом аха-аха да се разсмее, но погледна изкосо Хрш-Хгн.

— Това е легендата за Разточителното слънце — заразказва Хрш-Хгн. — Нисскотемпературна крипийска история. Да, може да се направи за около пет-дессет години при съсегашното ни равнище на технологичен напредък. Каталитичната сила не трябва да е твърде голяма. Но практическото приложение на матричното уравнение

прави това невъзможно. — Той улови неразбирация поглед на Дом. — Виждаш ли, не ти трябва кой знае каква сила, за да мяташ и вадиш от интерпространството дори голяма маса.

Хрш-Хгн продължи с техническите термини, докато обясняваше, че всъщност онova, което наистина важало, бил бордовият компютър. Тъй като в интерпространството дадено тяло теоретично се намира навсякъде по едно и също време и ако бъде пуснато напосоки, почти със сигурност би се материализирало в центъра на най-близкото слънчево тяло, то навигационната матрица би била нещо много необходимо. Трявало да бъде голяма — „навсякъде“ бил твърде голям обем за квантифициране. Колкото по-голямо било тялото, толкова по-голяма била възможността за грешка, тъй че и компютърът трявало да е по-голям.

— Сесънчевото куче, което сега ни тегли, регистрира в момента извлечане в микроампери, за да досстигне интерпространството. Това не е нещо кой знае колко повече от умсствена дисциплина. Четири пети от тялото му предсставляват заден мозък, проектиран така, че да определя местоположението му точно с оглед на вселената-основа — за наш късмет със тъкмо толкова осстатьчен капацитет, че да позволява и допълнителна масса колкото кораб със средни размери. За да се прекара успешно през интерпространството среден размер звезда, трява да разполагаш с компютър с маса около ссто пъти по нейната.

— Ами планета? — попита Дом.

— Кривите се пресичат в планети като Фнобис или Опакото — малки и плътни. Можеш да го направиш, каки-речи, ако изтърбушиш планетата и я натъпчеш със компютри. Но това е безплодна линия на размисъл. Лично аз вярвам, че шишегаджиите...

Илюзия.

Иг цвърчеше жално. Дом отвори очи и примигна. Беше плувнал в пот. Едната ръка го болеше.

В дъното на каютата Хрш-Хгн се бе проснал като кукла върху скоростното шкафче.

— Айзък?

Роботът се пусна от перилото, опасващо каютата на „Скок“.

— Яко, а? — попита той.

— Чувствам се така, сякаш някой току-що ме е фраснал е нещо грамадно като планета например — заяви Дом. — Или голям астероид. Какво стана?

— Сред звездите сме. Май това слънчево куче изскочи доста непохватно.

Дом изплува нагоре, като се опитваше да успокои стомаха си. Явно въпросният орган се беше омотал на възел. Главата го болеше.

Хрш-Хгн изстена и се събуди.

— Фргхс... — изруга той.

— Слънчево куче? — рече Дом на празното пространство.

Извинения. Пътуването прекъснато поради обстоятелства извън контрол. Смущения в пространствената рамка на интерпространствената матрица. Налага се да се върнем в основното пространство.

Айзък се беше лепнал за дълбинния радар.

— На няколко милиона километра оттук е — сигурно хвърля такава интерпространствена сянка, че ум да ти зайде. Запълва си времето. По форма е конус... леле, Боже, я вижте!

Втренчиха се в экрана. При максимално увеличение той показваше пирамида, която измамно бавно се влачеше през космоса и проблясваше слабо, щом звезден лъч попаднеше върху излъсканата ѝ повърхност. Нямаше как да събъркат очертанията на Кулата на шегаджиите.

Дом доплува до пилотското кресло и помоли слънчевото куче да ги примъкне по-близо. След няколко минути бяха само на някакви си километри от кулата. Тя стърчеше стабилно на фона на звездното поле, което се въртеше като пощурял планетариум.

— Институтът за изследване на шегаджиите плаща възнаграждение от един милион стандарта за подробности относно нови кули — рече Дом. — Искам да я хвана.

— На куково лято — подметна Айзък. — Тази маса при тази скорост? Това е работа за двайсет слънчеви кучета.

Точно така.

— Е, можем да предвидим курса ѝ. За подобна информация има по-малко възнаграждение. Можем да го делим на три.

— На четири.

— Добре де, на четири...

Дом се мъчеше да си поеме дъх. Нещо го беше хванало в мъртва хватка и стискаше здравата.

Усети кораба. Усещаше остро атомната структура на корпуса. Малката купчинка деутерий в матричния компютър блещукаше като вещерска топка, останала след Прасоновогодишната нощ. Айзък представляваше искрящи електропотоци, които плуваха по жични намотки от сплав, обагрени с чувството за метален водород, от което му се гадеше. Мозъкът на слънчевото куче пулсираше в убито лилаво със смътни полумисли.

Зад кораба, отвъд падащата Кула, усети другия кораб. Чакаше го. Някой бе знаел, че той ще премине под този район. Усети отново метален водород — усещане за роботски мозък.

Бръкна в съзнанието на слънчевото куче. Щом полето му се поляризира, последва силен тласък и кулата мигновено се отдръпна на фона на звездите. За миг усети гнева на другия кораб. После той изчезна, загуби се сред статичното електричество, а слънчевото куче благодарно потъна в интерпространството.

И нещо лекичко се изнiza от ума му. Имаше време само за миг да усети загуба, колко нечестно е да се ограничаваш с някакви си пет сетива... после реакцията се стовари отгоре му.

Не падна, защото „долу“ нямаше. Но увисна объркан, заслушан в смаяните протести на кучето. Хрш-Хгн се пулеше насреща му. После фнобът нежно го пое в кокалестата си длан и го метна на койката.

— Всичко видях — измрънка Дом. — Нещо гледаше през мен, зад тази кула чакаше убиец, знаете ли...

— Много ясно — измърмори Хрш-Хгн. — Ясно.

— Появрайте ми!

— Вярваме ти, то е ясно.

— Имаше молекулярен стрипер! — кресна Дом.

— Нещо накара слънчевото куче да се омете оттам по най-бързия начин — призна Айзък. — Ти ли?

Дом закима яростно, после бавно дададе:

— Така мисля. Но... но точно преди това видях... Ще ми повярвате ли, че видях вероятности? Видях ни, направени на пух и прах от онзи стрипер. Но това се случи в друга вселена. В тази ние избягахме. Чел, не мога да ви го опиша. Нямам думи — ама наистина!

6

„Много мислихме по този случай. Разбира се, не намираме нищо, което да оспорим в чисто геофизичните доклади тук, пред нас. Отбелязваме, че този свят, известен като Първа сириуска банка, е планета с диаметър седем хиляди мили и кора, състояща се почти изцяло от кристален силиций и някои свързани елементи. Освен това чухме някои очарователни свидетелства, поднесени от доктор Ал Путачик от Земята, чиято основна мисъл се състои в това, че милиардите години земетресения и тъй нататък са причинили формирането на милиарди транзисторни съединения вътре в тази кора и така по естествен начин е възникнал най-големият компютър в галактиката. Ние, разбира се, знаем, че Банката вече години наред се използва като счетоводна къща и основно хранилище на информация от много Човешки и почти Човешки раси и официално е Съкровищник на Звездната търговска камара.

Ище ѝ моли за законен статут на Човек. Той желае да му бъде даден статут на живо същество. Жива ли е Банката? Според всички дефиниции не е. Поне това ни е казано.

Но ние не сме съгласни. Днес за Банката бе невъзможно да присъства тук физически поради естеството на границите на Рош, но тази Камара разговаря надълго и нашироко с него. Към края на тази необичайна интерлюдия колегата ми от Земята направи връзка — доколкото разбрах, цитатът беше от някакъв

вид театрално забавление — е факта, че комай е нечестно и най-дребният вирус да има Живот, а Банката съвсем да няма.

Според нас никъде не се постановява, че един цял свят не може да получи статут на живо същество и дори на Човек. Може би това е малко необичайно, легко нестандартно. Въпреки това нека се запише, че ние намираме Първа сириуска банка не само за жив организъм, но и за притежаващ представа за Вселената достатъчно напреднала, че да бъде признат за Човек. И дано орбитата му нивга не намалее.“

Негово

пещершество КрААгх
456°, медиатор, Звездна
камара, 2104 г. (вж. също
„Живот: определение
според закона“ от Негово
пещершество 456°)

Дом се напъха в едно сепаре и изчака минутка, преди да погледне през прозрачния кристален панел на вратата. В централната зала имаше две-три хиляди души, но като че ли никой не го бе забелязал.

Пред него се издигаше черна кристална стена, набучена с безбройни червени лампички. Те бяха скучени около един гладък меден диск на същата височина с кристала. Той изжужка и произнесе:

— Моля ви, кажете по каква работа идвate.

Дом се отпусна.

— Вие Банката ли сте?

— Не, сър. Аз съм говорител, само едно сравнително просто сервомеханично устройство.

— Ъъ, добре. Тогава, моля ви, прехвърлете седемнайсет стандарта в расовата сметка на слънчевите кучета — каза той, докато невидими очи тактично изследваха структурата на ретината му, колебанията на гласа му, ДНК-спиралата и зъбите му.

— Трансакцията завършена.

— Бих искал също и да уведомя Института по шегаджиите, че съм открил шегаджийска постройка. Следват описание и разположение.

Той вложи копие от бордовия дневник на „Сок“ във вдълбнатината под диска.

— Възнаграждението ще ви се изплати при потвърждение.

Дом се зачуди дали убиецът, който се спотайваше зад кулата, не е регистрирал също откритие. Знаеше, че там е имало убиец. Някъде сред тоталността съществуващие вселена, в която Дом Сабалос беше мъртъв. Но, разбира се, такива вселени имаше много. Според в-математиката на всяка вероятност — дори на най-немислимата — се падаше поне по една вселена.

— Това ли беше? — попита дискът.

Дом се намръщи. За първи път посещаваше Банката, макар и официално той да му се падаше кръстник. Банката му пращаше поздравления по случай съответните церемонии като например по-маловажните му 28-ми рождения дни и дребни интересни подаръчета като грависандалите, които още бяха на краката му. Подаръците подсказваха, че той е мислеща личност. Картичките нищо не подсказваха. До една бяха подписани със завъртулките на високостепенен крипти IV — любимия шрифт на мултидекстралните аматьори калиграфи. Проблемът сега беше да се влезе в контакт.

— Аз съм Дом Сабалос, кръщелникът на Банката. Бих искал да го видя.

— Трябва само да се огледате, сър — машината говореше съвсем сериозно. Дом осъзна, че тя не е оборудвана да може да борави с образна реч.

— Исках да кажа, че бих искал да се срещна с него и да разговарям с неговото... хм... седалище на съзнанието.

Последва пауза. Най-накрая дискът рече:

— Много добре, сър, ще видя какво може да се уреди.

Дом изскочи от сепарето. Хрш-Хгн подозрително се спотайваше зад една лъскава колона от германий, която се издигаше на половин миля над павирания под на пещерата. Следващото важно нещо бяха чистите дрехи, а после истинска храна: имаше нещо странно незадоволително в реконституираните молекули на корабния

автоготовач. Той се промъкна покрай група крипии от средна степен и махна на едно такси.

Главната пещера на Първа сириуска банка беше толкова голяма, че имаше нужда от сложна система за контролиране на климата, която да предотвратява образуването на гръмотевични облаци. Таксито се издигна над претърпания под и се запромъква скорошно между сияйните колони, всяка със струпани в подножието ѝ сепарета. Червени пресечни точки сияеха навсякъде. От време на време край някоя колона блясваше пръстен от статично електричество и избухваше живописно в лъхаща на озон марана. А горещият сух въздух жужеше от милион гласове, които по-скоро се усещаха, отколкото се чуваха, докато пари говореха с пари през светлинни години разстояние.

Всъщност, помисли си Дом, това тук приличаше на ранните представи за ада. Без съмнение някои от туристите биха се вписали прекрасно в подобна представа.

В една от подпещерите робот шивач го облече в анонимен сив корабен костюм — от онези, които се носеха във всички земновешки светове. Освен това си купи и кубер — наметало, нашарено с пурпурни, оранжеви и жълти райета. Надяваше се, че всеки евентуален наблюдател ще го вземе за онова, на което приличаше — на селяндур от някоя забутана планета, целиирландски пън от комедийните скечове, колонист мухъл от майната си, който говори на нос, с досадни навици и пълен джоб редки земи.

Обърна се и огледа критично Хрш-Хгн, който стоеше и го гледаше, облечен в стари церемониални одежди на бета-мъжкар.

— Нещо по-шаренко не можа ли да намериш? Някои фноби носят. Бих предпочел да не биеш толкова на очи.

Хрш-Хгн отстъпи нервно крачка назад и започна да мачка одаждите си.

— Да не би да е противозаконно? Искам да кажа, да не би да е в разрез с някои сексуални норми? Ако е така, аз, разбира се...

— Не е точно така. Не смятам, че бих могъл да се справя с алфатипаж, нали разбиращ — те са малко по-претенциозни, по-войнствени, по-малко отدادени на интелектуални подвизи...

По команда на Дом малкият робот облече фноба в тога със сложна кройка от тежки сини и маслиненозелени влакна, изпъстрена

със сребърни пръски. На богато украсения колан беше окачен нож тшури, два пъти по-дълъг от стария нож на Хрш-Хгн.

— Ако някой алфа ме предизвика, ще се предсставя много зле.

— И все пак изглеждаш по-различен.

Той плати на робота и излязоха. Хрш-Хгн правеше самоотвержени опити да върви наперено.

Трапезарията за умерени форми на живот в грандхотела, единственото място на Банката, където човек можеше да преспи, изглеждаше горе-долу толкова голяма, колкото и главната пещера, и още по-внушителна, защото размерът и се изчисляващ в човешки измерения. Дългата пещера ехтеше от рева на апетити в процес на утоляване, лъхаше на всевъзможни аромати от храни и наркотици и приличаше на ада дори повече от главната пещера.

Дом откри две свободни места на една маса в Човешкия сектор. На масата вече бяха седнали набит землянин с лице, прорязано от белези от дуели, и дребен очукан робот клас първи. Двамата кимнаха фамилиарно на Дом, когато той мина покрай тях.

— Познаваш ли ги? — попита Хрш-Хгн, щом седнаха.

— Не че си спомням — отвърна Дом. — В тях имаше нещо странно. Той изглеждаше богат. За какво му е никакъв си Първокласник?

— Една от малките тайни на живота — отвърна фнобът.

Ядоха в мълчание. Клиентът зад Дом беше млад дроск, който енергично го ръгаше в ребрата с мазолест лакът. После вдигна поглед, ухили се кучешката и отново се наведе над чинията си. Дом внимаваше да не поглежда какво точно яде съседът му.

От другата страна компания женски фноби от Групата на дългия облак съскаха една срещу друга. Зад тях седеше шишарковиден човек, който изпълняващ сложен хранителен обред от Третото око над купичка ориз.

Дом си поръча риба и хляб. Хрш-Хгн — яхния от плесен.

Келнерът клас втори се домъкна със сметката и тактично свери с Банката кредита на Дом.

— Отклони и десетарка за себе си — добави Дом.

— Много ви благодаря, сър — рече автоматът. И любезно добави: — Винаги съм имал високо мнение за леворъките човеци, сър.

— Кой ти каза, че съм от Опакото? — Дом се опита да говори тихо. Няколко от фнобките се огледаха. Но роботът се бе отдалечил.

— Лицето ти — рече кратичко Хрш-Хгн.

Дом се протегна и огледа дланта си. Зеленикавият оттенък на гугуто. Разбира се, използваша го и на други планети при изключителни обстоятелства и под строг лиценз, — но това не променяше нещата. Според популярната митология всеки зелен човек беше опаковец.

— Според мен няма какво толкова да се притесняваш — рече му фнобът, щом излязоха. — Който и да е този убиец, съсмнявам ссе да ссе хване на номера с маскировката. Той използва вероятностна математика, за да бъде всеки път на точното място.

— Засега не е успял. Спомняш ли си какво стана при онази кула?

— Не разчитай на това.

Малък двуколесен Клас първи се затъркаля към тях и дръпна Дом за наметалото.

— Лорд Сабалос, Банката ще ви приеме. Последвайте ме.

Той потегли на напомпаните си гуми. Последвала го с умерен ход.

Дом се огледа и не се и опита да прикрие благоговението си. И без това бе започнал да се чувства като селяндур. И без това бе пътувал съвсем малко извън системата на Виж-Що. Все пак затвори здраво уста, щом усети, че челюстта му виси.

Главната пещера бе отворена близо до Северната умерена повреда, резултат от древно компютротресение, когато две силициеви плохи с континентални размери се бяха приплъзнали една върху друга и бяха създали няколко квинтилиона важни вериги.

Случило се, когато Земята още била топка от лава. Историците предполагаха, че това отбелязало пробуждането на Банката — колосалният гръмовен момент между мъртвата пиеゾелектрична скала и разума. По този въпрос, както и по много въпроси, относящи се до личната му история, Банката си мълчеше.

Роботът ги поведе по полегат хълм, който се спускаше към Повредата, а после ги въведе в разклоняващ се тунел, изсечен в живата — това си бе справедливо твърдение — скала. Тук лампичките бяха доста нагъсто. Една сфинкteroобразна врата се отвори. Те влязоха.

— ДОМ! ВЛИЗАЙ, ВЛИЗАЙ!

Стаята беше малка и ярко осветена. Дебели килими покриваха пода, а в ъгъла имаше голяма палма в саксия. До стената в дъното имаше семпло писалище. Зад него седеше робот. По-голямата част от външната му обшивка липсваше, включително и главата, и целият беше обкичен с допълнителни приспособления. Дебели като въжета кабели го свързваха със стената. Пушеше пура през удължена тръба.

— ПРИВЕТ И НА ТЕБЕ, ХРШ-ХГН.

Дом се облечи срещу пурата.

— НЕ Е САМО ПРЕСТРУВКА — рече Банката. — ИМА И ИЗВЕСТНО ЧУВСТВЕНО УДОВОЛСТВИЕ. ОСВЕН ТОВА ПОМАГА НА НЯКОИ ОТ ПО-НЕРВНИТЕ МИ ПОСЕТИТЕЛИ ДА СЕ ОТПУСНАТ. РОБОТЪТ ПРИЛИЧА НА ЧОВЕК. КОГАТО НА ТОВА ОТГОРЕ ПУШИ ПУРА, С НЕГО МОЖЕ ДА СЕ РАЗГОВАРЯ МНОГО ПО-СПОКОЙНО, ОТКОЛКОТО С...

— ... компютър колкото планета? — подсказа Дом. — Здравей, кръстник.

— ВЯРВАМ, ЧЕ СЕМЕЙСТВОТО ТИ Е В ДОБРО ЗДРАВЕ.

— Ами сравнително да, когато напуснах Опакото — рече Дом. — Много любезно от твоя страна, че ни прие.

— ИЗОБЩО НЕ Е ОТ ЛЮБЕЗНОСТ. ВИНАГИ ИМАМ ВРЕМЕ ЗА КРЪЩЕЛНИЦИТЕ СИ. А И ЗА ХРШ-ХГН, РАЗБИРА СЕ — ЕДИН ОТ НАЙ-ОБЕЩАВАЩИТЕ ИЗСЛЕДОВАТЕЛИ-ЛЮБИТЕЛИ НА ТАЙНАТА НА ШЕГАДЖИТЕ.

Хрш-Хгн кимна благодарно.

— Кръщелници ли? — попита Дом, заинтересуван, напук на себе си. — Аз... ъ... такова де, мислех се за единствен.

— НЯКОЛКО ХИЛЯДИ СА МИ. РАДВАМ СЕ ДА ГИ ГЛЕДАМ КАК РАСТАТ И СИ ПРОПРАВЯТ ПЪТ ВЪВ ВСЕЛЕНАТА. А СЕГА, ДОМ, ДА СИ ПОГОВОРИМ ПО ВЪПРОСА, ЗАРАДИ КОЙТО СЪМ СИГУРЕН, ЧЕ СИ ДОШЪЛ ДА СЕ ПОСЪВЕТВАШ С МЕН.

Червените лампички по стената присветнаха.

— ГОВОРЯ ТИ ЗА ОПИТИТЕ ЗА ПОКУШЕНИЕ, ПРЕДСКАЗАНИЯТА НА БАЩА ТИ И СЕГАШНАТА ТИ МИСИЯ. ПЪРВО, НЕУСПЕШНИТЕ ОПИТИ ЗА УБИЙСТВО.

Дом разказа историята си. От време на време лампичките светваха в различна конфигурация. Най-накрая роботът оставил пурата и Банката заговори:

— ВСЕ ПАК, ПОГЛЕДНИ НЕЩАТА И ОТ ДОБРАТА ИМ СТРАНА — ОПИТИТЕ СА СЕ ПРОВАЛИЛИ. ТОВА ПРЕДПОЛАГА, ЧЕ АГЕНТЪТ Е СКЛОНЕН ДА ГРЕШИ.

Дом се облегна назад.

— Да, но провалите му не бяха... искам да кажа, бяха някак си неестествени. Нещо се случваше. Чувствам се като марионетка от цтейма — сякаш двама играчи ме разиграват така, че да мога да създна някакво предсказание.

— НО ТИ С ГОТОВНОСТ СИ ТРЪГНАЛ ДА ТЪРСИШ СВЕТА НА ШЕГАДЖИИТЕ — ПРИ ТОВА БЕЗ ИЗОБЩО ДА СЕ ЗАМИСЛИШ.

Дом се опита да измисли интелигентен отговор. Но такъв не му идваше наум. Защо ли бе тръгнал с такава готовност? Беше го страх, да, и искаше да избяга. По-голямата част от галактиката го чакаше да я разгледа. Беше си приключение. Но трябваше да признае, че има и още нещо.

— Като че ли по онова време ми се струваше, че точно така трябва да постъпя. Не мога да обясня защо — простичко отвърна той.

— ПРИЕЛ СИ СЪДБАТА. ЕДИН ФНОБ БИ РЕКЪЛ „БЕЙТЪРА“. НЯКОЙ ДРОСК ФИЛОСОФ БИ КАЗАЛ, ЧЕ СИ ЧУЛ ДНЕШНОТО ЕХО НА УТРЕШНИЯ ПИСЪК. ДЕЙСТВАЛ СИ, РЪКОВОДЕН ОТ НЕСЪЗНАТЕЛНО ПРЕДВАРИТЕЛНО ЗНАНИЕ.

Ризата на Дом се разшава. Иг провря глава навън и замига срещу лампичките.

— ЩО СЕ ОТНАСЯ ДО ОПАКОТО, НЕ НАМИРАМ ПРИЧИНИ ДА ТЕ УБИВАТ. ЩО СЕ ОТНАСЯ ДО ВЪРХОВНОТО РЪКОВОДСТВО НА ПЛАНЕТАТА, В ГАЛАКТИКАТА ИМА КЪДЕ-КЪДЕ ПО-ЛОШИ ОТ ТЕБ.

ПУСНАХ ЕДНА ВЕРОЯТНОСТНА ПРОГРАМА ЗА ТЕБ ЗА НЯКОЛКО СЕКУНДИ. ИЗЛИЗА, ЧЕ ТИ ЩЕ ОТКRIЕШ СВЕТА НА ШЕГАДЖИИТЕ. ВИЖ СЕГА, ИМА ЕДНО ПОВЕРИЕ, ЧЕ ИНСТИТУТЪТ ПО ШЕГАДЖИИТЕ ИЗДИРВА И ИЗБИВА ВСИЧКИ ОНЕЗИ, КОИТО СПОРЕД НЕГОВИТЕ ПРЕДСКАЗАНИЯ МОГАТ ДА ОТКРИЯТ СВЕТА НА ШЕГАДЖИИТЕ. НО ТОВА Е ПРОСТО ДОГАДКА.

Хрш-Хgn изсъска тихо.

— МАЙ НЕ СИ ИZNENADAN, ДОМ.

Дом усещаше очите чинийки на фноба приковани в него, докато изричаше внимателно:

— Знам, че ще открия Света на шегаджиите. Разбрах го, щом го чух от устата на баща си. Аз... усетих как всичко си идва на мястото. Ще открия Света на шегаджиите. Затова и тръгнах. Това е най-важното нещо, което трябва да свърша. Никой не може да ме спре.

Изненада се, докато се слушаше какво говори. Но усещаше как увереността се настанява сигурно в ума му. И после сигурността се изпари като сън. Напусна го и той започна да се запъва, изчерви се. Усети дланта на Хрш-Хгн на рамото си. Иг го гледаше, килнал глава настани.

Няколко секунди говорното устройство на работа просто издаваше слабо съскане на статично електричество. После Банката заговори благо, с по-тих глас:

— НЕ ЗАЛАГАЙ ЖИВОТА СИ НА СИГУРНОСТТА, ДОМ. ПАЗИ СЕ ОТ ВИСОКОМЕРИЕТО.

Хрш-Хгн се наведе напред. С глас, малко по-силен от необходимото, той рече:

— Разумът предполага, че ако Светът на шишегаджиите съществува в мехура, в който е разпространен животът, то досега да са го открили. Знам един мит, който твърди, че те живеят в сърцевината на Процион, където дори и крип не може да стъпи. Какво ще кажешши?

— ВСЪЩНОСТ ТВОЯТА ТЕОРИЯ, ИЗЛОЖЕНА В ПОСЛЕДНИЯ ТИ КУБ, МЕ ЗАИНТЕРЕСУВА.

— Твоя теория ли, Хрш? — рече Дом. — Не си ми казвал!

— Онази кула ни прекъсна, спомняш ли си?

— ТОВА БЕШЕ ХИТРА ЕКСТРАПОЛАЦИЯ НА ФРАЗАТА „ТЪМНАТА СТРАНА НА СЛЪНЦЕТО“. БИ ВКЛЮЧВАЛА НАМИРАНЕ НА ДВОЙНА ЗВЕЗДА ОТ ТИПА НА ЕПСИЛОН ОРИГИ — обясни Банката.

След три минути Дом се обади:

— Идеята я разбирам. А крипите използват слънчеви салове на някои звезди.

— СЪС СИГУРНОСТ ТОВА Е ЕДИНСТВЕНИЯТ СЛУЧАЙ, КОГАТО СЛЪНЦЕТО ИМА И ТЪМНА СТРАНА. АЛА

СЪЩЕСТВУВАТ МНОГО ДВОЙНИ ЗВЕЗДИ ОТ ТОЗИ ТИП И СИСТЕМНОТО ПРЕТЬРСВАНЕ БИ ОТНЕЛО МНОГО ВРЕМЕ.

— Да разбираам ли, че не сте съсъгласни с предложението ми? — замислено рече Хрш-Хгн.

— ЗА МЕН ТОВА Е ПОХВАЛНО МИСЛЕНЕ С ВЪОБРАЖЕНИЕ ОТ НАЙ-ВИСШ ПОРЯДЪК — произнесе внимателно Банката.

— Вярно ли е, че шишегаджиите са ти помогнали да еволюирашши, както твърди легендата?

— НА ЛИЧНИ ВЪПРОСИ НЕ ОТГОВАРЯМ. ИМА ЕДИН ФАКТОР, КОЙТО БИХТЕ МОГЛИ ДА ВЗЕМЕТЕ ПОД ВНИМАНИЕ. ЗАЩО НЕ ПРИЛОЖИТЕ РАЗШИРЕНА СИСТЕМА ОТ УРАВНЕНИЯ СПРЯМО ДОМ И НЕ ОТКРИЕТЕ КОГА И КЪДЕ ТОЧНО ТОЙ ПРАВИ СВОЕТО ОТКРИТИЕ? ТОКУ-ЩО НАПРАВИХ ЕДИН АНАЛИЗ, КАТО ВЗЕХ ЗА ПАРАМЕТЪР СЪЩЕСТВУВАнето на СВЕТА НА ШЕГАДЖИИТЕ И НЕИЗБЕЖНОТО му откриване. НАЙ-НАКРАЯ СТИГНАХ ДО МАНТРАТА:

```
ncreg8  
(bRf) (nultad) EYY -' (=)56::: nultad  
tt:  
al
```

ТОВА Е САМО ПЪРВИ ПРИБЛИЗИТЕЛЕН ДЕСТИЛАТ.

Хрш-Хгн извади един бележник куб от малката си чанта и внимателно се вгледа в него.

— Каква стойност си дал на основата? — попита той.

— Ae(d) В ОБИЧАЙНАТА МАТРИЦА НА СУБ-ЛУНЕН.

— Тогава това дава в резултат идеално колабирало поле в разстояние на идните двайсет и седем дни.

— ОТЛИЧНО. НЕ ЗНАЕХ, ЧЕ ФНОБИТЕ БИЛИ СПЕЦИАЛИСТИ ПО ВИСША ВЕРОЯТНОСТ.

— Това, както се досещашши, е в съгласие с предсставата ни за всеселената.

Дом се бе приближил до палмата в саксия и небрежно прокарваше пръст по едно листо. То трепна, щом го докосна, и се

издаде — беше вегетативна променлива форма от Патладжан. Бързо дръпна ръка и погали Иг.

— Нищичко не схващам — изтърси той. — Звучи ми като Професионален жаргон.

— ПРОФЕСИОНАЛЕН ЖАРГОН ЛИ?

Хрш-Хгн се обърна към Банката.

— Глупотевини — обясни той. — Според садхимистката традиция Госспод го изобретил, за да попречи на първия опит за междузвездно пътуване. За да попречи на учените да се разбират помежду си, нали разбирашиш. Сспоменава се в По-новия завет.

Светлинките се прегрупираха в нова позиция. Работът притурка изгъргори механично:

— А, ДА. КАКТО НИЕ РАЗПРЕДЕЛЯМЕ ПО ВЕРИГИТЕ СИ ПО-МАЛОВАЖНАТА ИНФОРМАЦИЯ... ЗНАЕШ КАК Е.

При в-изчисленията шегаджиите никакви ги нямаше. Сякаш никога не бяха съществували. В-математиката не предлагаше никакво обяснение за кулите и другите артефакти. Където и да се бяха дянали шегаджиите, те бяха оставили след себе си сянка в уравненията.

Бъдещето на Дом беше сигурно двайсет и седем стандартни дни напред.

— Направо нямам търпение — рече Дом. — Какво ще кажеш обаче да ми понамекнеш нещичко за това къде точно се намира?

— ВСЯКО ОБИТАЕМО НЕБЕСНО ТЯЛО В МЕХУРА, ДОМ, Е БИЛО ИЗСЛЕДВАНО НАЙ-ВНИМАТЕЛНО. ПРЕДПОЛАГАМ, ЧЕ ЕДНО ПЛОДОНОСНО ПОЛЕ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ БИ БИЛ СОБСТВЕНИЯТ ТИ УМ. КАКТО И ДА Е, МОЖЕ ДА СИ НАПРАВИШ ТРУДА ДА ИЗДИРИШ ОНЗИ, КОЙТО ЖИВЕЕ НА БАНДА. ТОЙ Е СТАР. СРЕЩАЛ СЕ Е С ШЕГАДЖИТЕ.

— Но Банда е необитаема, като не броим слънчевите кучета — доказано е, че там никога не би могла да се развие по-висша форма на живот.

— ТВЪРДЕ МНОГО ТИ КАЗАХ.

— Е, ще поработиш ли върху проблема с моя убиец?

Банката помълча.

— ДА.

— Пиши го на личната ми сметка.

— ТОЧНО ТАКА ЩЕ НАПРАВЯ. ЖАЛКО, ЧЕ НЕ ДОЙДЕ ПО-РАНО. НАЙ-ГОЛЕМИЯТ АВТОРИТЕТ ПО ШЕГАДЖИИТЕ И БЕЗ СЪМНЕНИЕ НАЙ-ПРОНИКОВЕНИЯТ УМ В ЦЯЛАТА ГАЛАКТИКА БЕШЕ ТУК.

Атмосферата бе станала осезаемо по-топла. Дом се отпусна. Ала Банката криеше нещо.

— Мислех, че ти си най-проникновеният ум в галактиката — рече той.

— ЧЕСТО СРЕЩАНА ГРЕШКА. АЗ НЕ СЪМ ПО-ИНТЕЛИГЕНТЕН ОТ СРЕДЕН КРИЙП ИЛИ ЧОВЕШКИ ГЕНИЙ. РАЗМЕРИТЕ МИ ПОЗВОЛЯВАТ, ДА ГО КАЖЕМ ТАКА: ШИРОТА НА РАЗУМА, НЕ ТОЛКОВА ВИСОТА. ГОВОРЕХ ЗА ЧАРЛЗ СУБЛУНЕН.

— Поет, полиматематик, наемен войник — цитира Дом. — Той ли беше човекът, който видях в хотела? Целият в белези и с един допотопен робот клас първи?

— ТОЙ НЕ ПОЗВОЛЯВА ОБРАЗЪТ МУ ДА БЪДЕ ТИРАЖИРАН ПУБЛИЧНО — рече Банката с лек намек за смях в гласа.

— Ъ-хъ. Почнах да схващам. Според мен не съм го видял случайно. Стори ми се, че ме позна. Изглеждаше доста самодоволен, тъй че...

— ДОМ, ТЪЙ КАТО СИ МИ КРЪЩЕЛНИК, ЩЕ СПОДЕЛЯ С ТЕБ ЕДИН ФАКТ. В МОМЕНТА БАБА ТИ Е НА ОРБИТА НАД НАС И МОЛИ ЗА РАЗРЕШЕНИЕ ЗА КАЦАНЕ.

Един екран до ръката на робота светна и оживя и Дом видя познатата форма на личния MTFL-шлеп на баба си „Пиян от безкрайност“ да се носи на фона на звездите.

— ТЯ ТОКУ-ЩО МЕ НАРЕЧЕ, ЦИТИРАМ, РАЗЯДЕНА ОТ БОЛЕСТИ КАМЕННА ТОПКА.

— Не съм убеден, че искам да я виждам...

— И аз съсъщо, да ти кажа!

— ТОВА МОЖЕ ДА СЕ ОКАЖЕ ВЪЛНУВАЩО. — Един панел в скалната стена се дръпна назад. — ТОВА Е ШАХТА ЗА ПРЕГЛЕДИ. ИЗЛЕЗТЕ ОТТАМ. НАКЪДЕ ПОЕМАТЕ, СЛЕД КАТО МЕ НАПУСНЕТЕ?

— Към Банда, да го видим онзи стария.

— СТАР КАТО ПЛАНИНИТЕ, СТАР КАТО... — Банката замълъкна. Не се чуваше нито звук, но Дом остана с впечатлението, че се смее. — ... КАТО МОРЕТО. АЙДЕ, РАЗМЪРДАЙТЕ СЕ!

Вземете крипите.

Да приемем, че те са шегаджиите. И без друго съществува такава теория.

Те са древна раса и са били адаптивни. Буквално казано.

Някога съществувал само един вид крипии — силициево-кислородните крипии от низша степен, които живеели сред варварство и стопени фосфорни сулфиди на малка планетка, присламчила се до огньовете на една от звездите 70 Офиучи. На седемнайсет светлинни години оттам един по-умничък от средностатистическите маймун виждал страховни възможности в удрянето на два камъка един в друг.

Крипите били добри, търпеливи и страшно любопитни. Освен това били патологично скромни. Когато се разселили из космоса, променили крипа, за да се вписва в обстановката.

Половин million години генни манипулации и радикално молекулярно реструктуриране дали в резултат крипите от средна степен, същества на основата на връзката между силиция и въглерода — динамична порода, която си живеела доста радостно и при петстотин градуса по Целзий. Скоро след това във ваните били стабилизиирани и сложните алуминиево-силициеви полимери на Високостепенните крипии — онези, които от време на време плавали със саловете си по по-хладните звезди.

Имало и други, включително боров подвид. Когато някоя звезда затоплела скала над точката на топене на калая, тутакси се появявал и крип, който да се наслаждава на благоволението ѝ.

Крипите имали дълга история. Те търсели знания, както други по-хладни животни търсят дивеч. Били любезни и джентълмени в делата си. Умеели да общуват. Живеели постоянно разгорещени, но нямали пол.

Теорията на Хрш-Хгн хареса на Дом.

В галактиката има много двойни звезди, и често те са неподходящи си двойки: едната малка, плътна и синкова, другата огромна и червена. На червените звезди само от време на време има

ден. Нощ има в полукулбото; където ярката звезда не свети. Тъмно ли? На слънцето може да съществува тъмно само в контраст с нещо посветло.

На това слънце живеели шегаджиите. Те... би трябало да са като крипите — с бронирана външна обвивка. Без съмнение огромните салове, придържани от топлинен контур, е трябало да бъдат предпазвани. Преди крипите да открият матричната енергия, саловете им плавали, захранвани от оксидирано желязо, но шегаджиите сигурно са били по-изобретателни... расата, изковала Звездната верига, няма как да не е била изобретателна.

Енергията не била проблем. Достатъчната енергия била наистина много близо..., но това беше само теория...

Вземете хората. Шегаджиите бяха престанали да строят странните си артефакти далеч преди да се появи човекът, брат на маймуните — но кой ти знаеше откъде са дошли хората? А и хората бяха адаптивни — или способни да се адаптират. Колонизацията бе продължила хиляда години. Сега левопосочните жители на Опакото имаха черна като нощта кожа, нямаха косми по телата си, но пък бяха с имунитет към рака на кожата и очи, понасящи добре ултравиолетовите лъчи. По чиста случайност също и половината от тях бяха леваци. На Тера нова човеците бяха набити и имаха по две сърца. Шишарковидните имаха много повече общи неща с фнобите от другите човеци. Човеците от Целоирландия живееха постоянно във война. Патладжанците бяха просто странни, много опаки и вегетарианци, зелени до зъбите. А човеците по всеобщо признание си заслужаваха паметниците колкото планети. Не бяха ли водещите специалисти по шегаджиите човеци?

И лъжичниците можеше да са шегаджиите. И на студените, и на топлите планети бяха намерени по равно количество находки, а на отдалечените орбити „тъмната страна на слънцето“ добиваше ново значение. Страницоветрите, таркините, шушулката, двете еволюции на сиърдите... — всички те можеха да са шегаджиите.

Светът на шегаджиите съществуваше някъде. Беше легенда от толкова отдавна, че не можеше да се подлага под съмнение. Там тръпнеха в очакване тайните на Кулите, машините, създали Звездната верига, транспорта без триене, смисълът на вселената.

Лампичките по стените хвърляха бледи отблясъци в тунела Дом се втурна напред и се стрелна покрай малък робот на колелца, който преглеждаше някакво съединение.

Нахлуха в една пещера и Хрш-Хгн се втренчи в машината сянка, възправила се пред тях. Той сръга Дом и посочи нагоре.

— Знаеш ли какво е това? — изсъска той.

— Матрична машина — отвърна Дом. — С размер като на боен кораб. Банката си има свои собствени кораби, нали?

— Според мен няма.

Един робот на колелца удари спирачки точно пред тях. Той протегна тапицирана ръка и ги подбутна, но без всякакъв ефект. Те се устремиха нататък.

Тунелът водеше към пещера, чийто вход извеждаше в главната зала. Тя беше претъпкана, както винаги. Входът към корабния паркинг беше в дъното.

Разделиха се. Дом се запромъква между групите, като си отваряше очите за роботи от Опакото. Хрш-Хгн се клатушкаше вдървено с походка, която на Фнобис минаваше за конспираторска.

Дом бе прекосил блещукация под наполовина, когато мянра Джоун — тъкмо влизаше в залата, обкръжена от трима роботи стражници. Пред нея те приличаха на джудженца. Изглеждаше решена на нещо докрай.

Той се сниши и тогава една ръка стисна рамото му. Завъртя се.

Човекът му се усмихваше. Усмивката стоеше много странно на това лице.

Забеляза синята тога и тежката златна верига около врата и си спомни. Опита се да се дръпне назад, но ръката го държеше здраво. Човекът от купона.

— Моля ви, не се бойте.

Дом се сгърчи под хватката. Миг по-късно нещо се завихри във въздуха и ръката отхвръкна от рамото му — острите като игли зъби на Иг бяха забити в единия ѝ пръст. Но мъжът не изпиця, макар че лицето му пребледня. Дом отстъпи назад — право в прегръдката на един робот.

И литна. Строго погледнато, летенето в границите на Банката беше незаконно. Той просто се надяваше Банката да не се намеси.

Сандалите бяха правени за един човек, макар и да можеха да действат при силно гравитационно поле. Под тях още два робота се взираха с празни погледи нагоре, а в другия край на залата двама бяха притиснали в ъгъла Хрш-Хгн.

Вертикалното излитане беше посрещнато с призрачно спокойствие. Ревът на тълпата стихна и остана само подмолният тътен на Банката. Той се вгледа в мултифасетните очи на робота, които отразяваха ефекта на короната покрай обкръжаващите ги колони.

— Ти си клас втори, нали? — попита го.

— Точно така, сър — отвърна роботът.

— Оборудван ли си с някаква мотивация срещу личната безопасност?

— Не, сър — роботът сведе поглед. — За нещастие.

Дом тракна с пети и се гмурна надолу. На трийсет ярда над пода той се извъртя и усети как ризата му се съдира, а роботът отпуска хватката си. Продължи да пада в дълга дъга, която рязко свърши в една блестяща германияева колона. Последва проблясък и дъжд от горещи капчици.

Още два робота се издигаха над пода с летателни колани. Дом се стрелна шеметно нагоре, а далечният покрив ставаше все по-голям. Беше изпъстрен с черни точки. Чак когато се приближи, забеляза, че това са пещери.

Близо до покрива беше горещо. Въздухът нахлу с рев в пещерите и Дом влетя заедно с него, защото нямаше какво друго да прави. Понесе го поток от топъл въздух, който го подмяташе насам-натам, докато тътнеше по един тунел.

И после — над ада.

Успя да погледне надолу за няколко секунди, преди адският вятър да го подеме.

Бе вкаран в една вентилационна шахта, цяла миля широка. Между краката му стените започнаха да се стесняват миля след миля, осветени на дъното от нажежено до бяло око. В шахтата гърмеше грохот. Приличаше на тътен на далечни мощни машини. А жегата — с пръст да я пипнеш, осезаема като чук. Понесе го като листец и го изстреля като куршум.

Дом изхвърча от шахтата и се стрелна към звездите, застанал върху буца свръхнагорещен въздух. Около него беше тъмна нощ. В

едната от посоките — „горе“ и „долу“ бяха изгубили обичайните си позиции — се намираше мрежата от студени звезди. В другата имаше само една звезда — гладно червено око с бяла зеница.

То сякаш се отдалечаваше. Около него струеше димът от грависандалите. Нещо друго го бе уловило — нещо, което винаги чакаше отвъд светлината. Зачуди се — смътно, през пластове болка — какво беше това, чието докосване бе почти приятно, караше дъха му да замръзне в гърлото и редеше орнамент от кристали върху покритата му с пришки кожа.

Опаковците са пъргав народ. Сред рибарите непохватните и тромавите скоро си загубваха живота докрай, та фамилиите от Съвета също бяха понаучили нещичко. И така, Дом се приземи здраво на крака и падна по очи в снега.

Знаеше какво е сняг. Кеджа му бе изпратила запазена снежинка от един от студените райони на Лаот и тя приличаше на тънкия скреж, който за кратко покриваше полярните блата на неговия собствен свят през най-студените зими. Но Кеджа не беше споменала, че могат да са толкова много накуп.

„На Опакото беше дошла Прасоновогодишната нощ, която по големия садхимистки календар съвпадаше с Малките богове. Тя обикновено означаваше голямо събрание на клача или пък няколко клача се събираха да празнуват заедно, но към полунощ всяка група се разцепваше, така че всеки неин член да посрещне зората сам. Но, както мрачно отбелязваха някои, през Прасоновогодишната нощ никой не е съвсем сам. Призори някои ставаха поети или пророци или пък се сдобиваха с някой нов по-дребен талант като например умението да свириш на палцова флейта. А един-двама откачаха.“

Земята под него беше топла.

Дом лежа в хладката вода известно време, преди да го осъзнае. Беше се пльоснал на сред голяма локва, от която се вдигаше пара. Под нея започваха снежните преспи.

Чу как нейде далеч въздухът изпища. Нещо се метна през звездите, влацийки подире си звуков бум. То се превърна в стегнат, притискащ гравитацията кръг, бавно се върна и се тресна чистичко о земята на ръба на локвата. Само дето номерът не мина. Водата отново започваше да замръзва. Корабът се залюля като пиян между преспите и се върна след няколко минути, но на много ниска мощност.

Айзък отвори люка.

— Е, какво, махаме ли се оттук или не? — извика той.

— Ментова сода, шефе?

Дом пое чашата. Ледчетата в нея иззвънтяха. По стените ѝ се образуваше скреж. Вкусът беше като на гмуркане в снегохранилище.

Зелената кожа по ръцете, краката и врата му — там, където гугуто се бе оформило според телесната му памет — беше новавновеничка.

Айзък натисна копчето за запаметяване на корабната работилница и залепи подметките обратно на сандалите. После ги подхвърли на Дом.

— Станало е късо от горещината — обясни той. — Но сега вече трябва да са като нови.

Дом се втренчи навън, в осветената от звездите повърхност на Банката. Топлата локва вече бе замръзнала — блещукащ кръг сред снега. Беше извадил късмет. На слънчевата страна на Банката водата вреще на сянка. Повика Банката по корабното радио.

Хрш-Хгн го бяха отвели на борда на „Пияният“, цел на полета — неизвестна. Банката не знаеше нищо за мъжа със златната якичка, нито пък къде се намира Иг в момента. Бе затоплил повърхността и бе пратил Айзък навън, защото... защото смъртта в Банката беше рядкост и свързаните с нея разследвания никак не му допадаха.

Дом изключи връзката и забарарабани с пръсти по таблото. Лицето му се отразяваше в празния екран.

Беше тъмнозелено, тук-таме изпъстрено с тревнозелено, защото телесната памет не вземаше загара под внимание. При стабилната температура в кораба се бе съблякъл гол. Споменът за скорошната болка още личеше в погледа му, но той си мислеше за мъжа със златна якичка, усмихнатия мъж, който идваше в сънищата му.

— Никой не го забелязва — рече той на глас. — Той е просто лице сред тълпата. Опитва се да ме убие.

Небрежно вдигна подаръка на Кородор. Вече бе експериментирал с него, бе минал целия репертоар на паметомеча и сега наблюдаваше как атомите се препограмират. Трепване — и ето ви меч игла... къс нож... автомат, който замразява куршуми от атмосферната вода и с тях може да пробие стоманен корпус... друг автомат — звуков...

— Не знам как баба е надушила, че съм тук — рече той. — Макар че е логично да дойда точно тук. Но знам накъде се е запътил „Пияният“.

— Към Опакото ли? — предположи Айзък.

— Към Банда. Тя ще измъкне информацията от Хрш. Представям си как го заплашва с репатриране на Фнобис.

— Това не ми звучи като заплаха, шефе.

— За един фноб си е жива заплаха. Ако се върне на Фнобис, каквото и да стане, той бързо-бързо ще влезе в допир с обредния тшури! Не, всичко ще си каже.

Айзък се настани в пилотското кресло.

— Можеш да се върнеш обратно на Опакото. Баба ти знае кое е най-добро за теб.

— Трябва да продължа. Не мога да ти го опиша, просто нямам друг избор. Разбираш ли ме?

— Не, шефе. Значи към Банда? Калибровах матричния компютър. Трябва да работи.

— Хубаво би било това, дето го каза, да излезе вярно. Той претегли на длан паметомеча. Ако някой го чакаше на Банда...

Светещи стени. Призрачни, полуразтапящи се видения. Миниатюрните звезди и онова клаустроично чувство — като на кораб в интерпространството. И виденията.

— Чел, това пък какво беше?!

— Приличаше на динозавър, шефе. На райенца.

Той попипа яката около врата си и не прояви никакъв гняв. Гневът замъгляваше способностите и затова той живееше в състояние на постоянен разпад. Но понякога си мислеше — не ядни мисли, а дребни студени констатации — какво ли ще направи, ако махнат яката.

И в частност какво точно ще направи на Асман. И на онзи гений, дето нещо се беше объркал и бе измислил електрическите вериги на яката.

Вратата се отвори.

Асман вдигна поглед и замръзна на място. Дългата стая зад него мълкна само за секунда. Обикновено ставаше така. А Асман насочваше дулото...

Асман насочи дулото и кимна към трите зарчета в купичката. Оръжието беше стрипер — всички предпазители бяха махнати, а

спусъкът беше като косьм. Знаеше, че при нужда Асман би стрелял по рефлекс.

Хвърли три шестици.

— Пак. — И пак три шестици.

— Пак ли? — попита тихо той.

Асман се усмихна немощно, стана и стисна ръката му.

— Съжалявам — рече той. — Знаеш как е.

— Един ден ще събъркам. Мислил ли си за това?

— Уейс, в деня, когато направиш подобна грешка, ти вече няма да си Уейс и знаеш, че ще стрелям, защото ти ще си измамник.

Асман излезе иззад масата и го потупа по рамото.

— Добре се справи — рече той.

— А как иначе?

Уейс бе виждал собствената си спецификация — само веднъж. Тогава беше слязъл до половината на инспекционната шахта — онази, дето я пълнеха с хлоров газ, когато не се използваше официално, а нелегалният достъп до личните досиета никак не беше официален. Така и не си направи труда да си спомни точната цел на своето посещение — беше просто една от многото поръчки, които се процеждаха до него през офиса на Асман, — но докато малкият екран за прегледи загряваше, сред всички случайни образи се мярна и неговата спецификация. Бе я запаметил на мига, дори и през хлорната мараня.

Беше стандартен документ за робот клас пети с определени модификации във връзка със скрити оръжия, комуникатори и външен вид. Проектирането на напълно човекоподобен робот беше два пъти по-сложно от направата на третостепенен клас пети. Беше свързано със сложни механизми за слъзните канали, растежа на косми по лицето и в случай че роботът бе проектиран за шпионин и можеше да се изправи лице в лице с какво ли не, също и с интригуваш набор от друга приспособления...

Но по-голямата част от спецификациите на Уейс бяха свързани с вероятностната математика. Доста време му отне, докато осъзнае защо. Роботите клас пети по закон бяха човеци. Бяха проектирани така, че да бъдат всичко, което би могъл да бъде един човек, а Уейс беше проектиран за късметлия.

Асман го поведе към стенописа, покрил една от дългите стени на голямата стая с нисък таван. Самата стая беше съвсем безлична, както и хората, които се грижеха за машините. Можеше да е стая на охраната на всеки свят, управляем от Съвет. Но имаше нещо в качеството на въздуха и дори на светлината, което предполагаше подземно помещение — Уейс всъщност усещаше многобройните пластове от екрани около себе си, а и имаше нещо в уверения начин, по който землянинът Асман се движеше, без да се замисли, което подсказваше в коя част на планетната кора е закопана стаята.

Стенописът представляваше ярко осветена плетеница от цветни линии, кръгове и блокове в-математика, които леко променяха положението си, докато ги гледаше.

— Добре се справи — повтори Асман. — Той премина към правилното уравнение.

— Що се отнася до това, как да знам? Аз просто отново и отново се опитвам да го убия, също както и другите. Искаш ли да се пробвам на Банда?

— Не, следващата ти точка на намеса ще е... — той погледна дъгоцветните линии — ... о, не и преди да отиде при онзи крип. Затова имаме планове на случайността. Както и да е, всичко това го има в уравнението. Тогава ще ги следваме по петите, стига да имат пети. Така казват изчисленията. Още една намеса, когато стигне на Лаот, и ще се озовем във вселената на шегаджиите.

Уейс бавно примига.

— Нужно ли е да знам тази информация?

Асман се втренчи в него на свой ред.

— Какво искаш да кажеш?

— Виж сега — Уейс седна. — Ти си ме създал. Не точно ти, но някой на Лаот или Лунен. Те са ме създали. Аз съм робот.

— Никой не ти го връзва на кусур. Ако бяхме крипии, просто щяхме да си отгледаме крип с нужните характеристики в някоя вана. Но човек не можеш да стъкмиш и затова ти...

— Добре, но аз съм си робот, макар и особен. Имам си всичко — от пръсти на краката до гаден мирис под мишниците, — но всичко това е фалшиво. Така че какво значение има, ако някакъв си робот знае нещо?

— Каза каквото имаше за казване. А сега интересува ли те? —
Асман започваше да губи търпение.

— Естествено. Защо той не умира, като го убивам?

— Вселената се променя.

— Застреляй един човек от упор, така че твоят лъч да размести всяка органична молекулка от главата до петите му. Според всички правила изходът ще е, да кажем, мономолекулярна мъгла, няколко ципове и джаджи на пода и лек мириз на изгоряло. Но винаги има и външен шанс. Стриперът незабележимо се разсинхронизира. Или пък си халюцинирал, че си натиснал копчето, а не си. В една променяща се вселена не съществува такова нещо като сигурност, твърда като скала — само локални въртопчета в потока на пълната случайност. Само от време на време монетата пада на ръба си или изобщо не пада.

— Вероятно е Дом Сабалос да открие Света на шегаджиите след... — Асман погледна далечния край на стенописа — двайсет дни, стандартни. Не можем да го спрем. Той е първият ни провал от... о, сигурно вече са станали няколко хиляди души.

— Две хиляди триста и девет — уведоми го Уейс. — Аз съм ги убил.

— Всички те имаха правилни уравнения на живота. Всеки от тях можеше да направи това откритие. Баща му например.

— А сега не става — рече Уейс. — Открихме история, която не можем да променим. И ни подозират, знаеш ли. Виж младия Сабалос. Всички тези предпазни мерки — в такъв безобиден свят! Семейство Сабалос е популярно. След смъртта на баща му сигурно са се почувствали в опасност, и то заплашени не от опаковец. Според мен на него дори не са му и споменавали за шегаджиите, преди да порасне. Още нещо. Ние го тикаме към Света на шегаджиите.

Асман замислено потри ръце.

— Мислили сме за това — рече той.

— Ако ние не бяхме направили тези опити за покушение, сигурно още щеше да си е на Опакото. Вместо това той се разкарва из космоса заедно с робот и със специалист по шегаджиите — при това доста добър, доколкото съм чувал.

Асман кимна.

— Разбира се, за да открие нещо човек, не му се налага да пътува — рече той. — Обаче онова, което казваш, е истина. Работихме по

план, отчитащ случайността. Ако всичко друго се провали, можем да го проследим.

Последва тежко мълчание. Уейс се обади тихично:

— До тъмната страна на слънцето?

— Ако няма друг избор, да. Където и да се намира тя. Според последните ни уравнения тъкмо така ще направим.

— Значи се подготвяш за това?

— О, да. Понякога, роботе, ме обзema ужасното чувство, че живеем в голям, постоянно повтарящ се кръг, където правим това или онова, защото е предсказано, че ще го направим — всичко е причина и няма никакви последствия. Както и да е, ще отидем там, при това въоръжени.

Уейс погледна мъжа, после се огледа из дългата схлупена стая. За миг се замисли над възможността за вселена, уловена в кръга на предсказанието и следствието, върховния затворен кръг, и се зачуди дали обитателите биха разбрали какво са направили.

— Това не е достатъчно — рече той. — Защо той не умира?

Асман сви рамене.

— Ще повярваш ли, че шегаджиите променят вселената така, че той да остава жив? Той е сегашният им любimeц. Може би искат той да открие техния свят. Може би — а това е основната ни хипотеза — те чакат да бъдат открити. Може би всичко това е необходимо, за да го прехвърлят през леко различаващите се алтернативни вселени в онази, където шегаджиите съществуват. Тази е най-аутсайдерската, но си струва да се замислим и над нея.

Уейс мълчеше.

— Има над какво да се замислиш, а?

Той кимна. После дръпна мантията си настрани и направи няколко паса над гърдите си. Една преграда се плъзна назад и той измъкна отвътре малка клетка, набързо стъкмена от кабели. Вътре едно дребно плъхоподобно същество, шестокрако и розово, се въртеше, скимтеше и накрая наплю Асман.

— Животинчето му — рече Асман.

— Предполагам, че си знаел за това — рече роботът.

— Пишеше си го — призна той. — Не си направихме труда да навлизаме в подробности. Та значи, това бил Иг. Странно животинче е той, а?

— То — поправи го Уейс. — Питай ме да ти кажа как точно се размножават и ще ти отговоря на висок глас и с голям кеф. Ядат всичко, дори и изкуствен епидермис, както излиза — той вдигна пръста си, ухапан до сплав. — Аз съм последният спец по тях. Рибарите на Опакото казват, че те били душите на удавници, с които може да имат известна прилика. Те са третото по големина дишащо въздух същество, възникнало на планетата. Фнобите смятат, че носят късмет, а рибарите твърдят, че ако вземеш да си гледаш такова нещо, смъртта никога няма да е смъртоносна за тебе. Може да иматrudimentarno шесто чувство като кучетата или драконите от Третото око. Трудно е да се каже защо, тъй като нямат естествени врагове и са нещо като планетен тотем. Бомбата трябва да бъде поставена в гръденния кош, предлагам.

— Бомба ли?

— Според твоя план, след като открием къде се намира Светът на шегаджиите, Дом трябва да бъде убит. Не си го казал, но предполагам, че това си наумил. Това нещо тук се е лепнало за него. Направо го виждам как ще се върне при него.

Асман покри клетката.

— Ако става въпрос, мислехме си нещо подобно. Чудесно — додаде той с почти незабележим намек за нервност в гласа.

Докато някакъв дребен подчинен отнасяше клетката, той добави:

— Обичаш ли да ядеш?

— До някаква степен калориите са полезен допълнителен енергиен източник, както знаеш.

Така че отидаха в Тъмната страна на Слънцето — ниска постройка, имитация на фнобско обиталище, сливаща се с пясъчните хълмове между Института по шегаджиите и море Минесота. Тя беше една от многото постройки. Около Института бе изникнал бая големичък град, чиято основна промишленост бяха шегаджиите, а също и ограничено количество туризъм и посетители пришълци. Повечето туристи от Земята идваха да видят извънземните и да се почувствуваат космополити. Управлението на „Тъмната страна“ се стараеше да им угоди. Стените бяха украсени с изобретателни стенописи холограми — крипийски слънчеви салове, които се носят през Лутиен 789–6, осемчленен отряд дроски на погребално пиршество, градинари с мрачни лица, борещи се с дърво-калпазанин

на Патладжан, лъжичници, занимаващи се с нещо не чак дотам ясно за проумяване на някаква неизвестна ледена планета.

Имаше и скулптури. Фнобската експозиция беше неубедителна, вероятно менте, макар снежната скулптура от някакъв безименен Тка-полуостровен дроск да бе почти със сигурност истинска, както и... нещото си там, трудно за описание и за проумяване, което се въртеше бавно по тавана и сегиз-тогиз се бълскаше в стените. Покритието на пода беше жив, полуразумен боудлър, служител на заплата, а роботите сервитори бяха истински лаотяни. „Тъмната страна“ всъщност беше доста тачена от по-адаптивните извънземни, които ценяха тухашната кухня и се възторгваха от уникално земната й атмосфера.

Девизът, изписан върху медна табличка на менюто, гласеше: „Сервираме всичко на всичко.“

— Има една история за дроска вождка, дето влязла тук и си поръчала мозъка на баба си на препечена филийка — започна Асман, щом седнаха.

— И те й казали: „Извинявайте, ама хлябът ни свърши“ — довърши Уейс. — Тая история е доста популярна, чувал съм я на Нова. Ще ям, каквото и ти, стига да съдържа достатъчно скорбяла.

— Тогава да хапнем нещо от шишарковидната кухня. Кускус „Бърз късмет“.

Зад главата на Асман имаше още един стенопис. Той беше специален, затова и масата беше доста специална. Отведоха го до нея с големи церемонии. Директорът на Института си беше голяма атракция.

На стенописа бяха изобразени към двайсетина от по-разпознаваемите раси, групирани в очевидно подчинена позиция около трон, на който седеше мъж. Човешки мъж, макар и мършав като шишарковиден, с костюм на арлекин и шапка със звънчета. Усмихваше се. Зад него имаше слънце — едното му полукълбо беше потънало в сянка, а другото от този ъгъл се виждаше само като тънък сърп.

— Има ли някаква по-особена причина шегаджията да е човек? — попита Уейс. После сграбчи шепа кускус от димящото гърне, смачка я умело и я гълтна наведнъж.

— Всъщност не. „Шегаджия“, „шут“ — това си е чисто човешки превод. Ако трябва да се опише представително, той трябва да е човек или човекоподобен — отвърна Асман и пусна коса усмивка към Уейс. — Съгласен ли си с останалата символика?

— Шутът като господар на Сътворението? Това е в съзвучие с идеята, че по тия краища те са помогнали на живота. В този израз има нещо, което предполага, че не е било от алtruистични подбуди. Раси роби?

— Възможно е. Човечеството — имам предвид истинското човечество, от онова, което свършва с Лунен — не може да си позволи среща с шегаджиите, каквите и да са те. Те ни водят с поне пет милиона години. Още по-важно: галактиката е била само тяхна. Не им се е налагало да учат как да се разбират. Тъкмо затова ги търсим. Не можем да си позволим те да ни намерят първи.

— Значи предполагаш, че са още живи?

— Какво ли би могло да ги убие? В богове или в дяволи са се превърнали? Според мен се крият. И чакат.

— Какво ще стане с мен? — попита тихо Уейс.

Асман като че ли се стресна, после си навлече безизразна физиономия секунда по-рано, отколкото трябва.

— Искаш да напуснеш Института?

— Това — Уейс опира златната яка — е единственото нещо, което ме спира. Да, искам да напусна. Знам колко струвам. Това е предимството да бъдеш робот — не си задаваш големи въпроси, на които не е намерен отговор. Знам си цената, знам защо съм бил създаден. Ще върна всичко до последния пикостандарт. Човекоподобните труфила си ги задръжте. Не ми трябват.

Той направи задно салто, катурна стола и се приземи, вече прилекнал, готов за следващия скок. Следващият скок го отнесе през една маса към бягащ човек. Уейс го повали, железните му ръце стиснаха китките на мъжа, колкото да го вкарат в агония. На земята тупна малък звуков пистолет. Килимът се загърчи.

Ръката на робота се стрелна, пръстът му се заби в шията на мъжа. Той се строполи спретнато, без дори да гъкне. Уейс се поклони извинително на един клиент от Целоирландия, който се блещеше срещу разсипаното си ядене, и се върна на масата на Асман.

— Съжалявам — рече директорът. — Убийците са риск на професията ми.

— Твърде шумно фокусираше звуковия пистолет — обясни Уейс.

— Надявам се, че са ти връчили уведомителното писмо?

— О, да — три дена и редовен договор на Обединените шпиони. Но тук нищо такова не съм очаквал — имаме уговорка с ръководството. Вярвам, че ще регистрират оплакване.

— В договора споменаваше ли се кой стои зад него?

— Не. Беше старият формуляр за Изстрелване на енергиен заряд. Според мен беше един от моите... проблемът е мой. Благодаря ти.

Двама стражи от охраната на Института тактично влязоха и изнесоха трупа. Уейс огледа помещението. Двама низши чиновници от Съвета на Земята се оплакваха на главния келнер, но не-земните клиенти вече се бяха успокоили. Някои от тях може би смятаха, че и това е било част от шоуто. По време на обреда Старвеал в Целоирландия имаше танцьори, които... Уейс спря неисканата информация и погледна двамата клиенти, полускрити от великолепната растителност на задрямалото калинково растение от Патладжан — едър мъж, целият в белези, облечен в прости, но добре отгледани дрехи, и първобитен робот сервитьор. По време на опита за убийство те дори и не погледнаха. Играеха някаква игра с малки роботчета на шахматна дъска.

Той се обърна към Асман.

— Ще тръгвам. Като приключи и тази последна афера, ще прекъсна връзката си с Института заради Седемнайстия подзакон на роботиката. Благодаря ти за вечерята. Много енергизираща беше. Лека нощ.

Когато роботът си отиде, Асман се облегна назад и се втренчи замислено в стената отсреща. Във вътрешното му ухо звънна, а после се обади познат глас. Два познати гласа. Само дето не бяха гласовете заобикаляха тягостните слухови процеси и пристигаха пресни-пресни в съзнанието му.

— Интересно.

— Възможно е, но аз ви предлагам веднага да го разглобите — обади се вторият глас.

— Господин председателю, колко хора се занимават с това? — помисли си Асман.

— Само аз и лейди Ладкин. Това по никой начин не е официално съвещание на Съвета. Наблюдавахме с интерес хода на нещата, но, боя се, без да стигнем до единодушно заключение — обади се първият глас.

Асман кимна на келнера и тръгна в нощта. Пое по вита, посипана с пясък пътека обратно към Института.

— На Уейс ще му мине — помисли си той.

Тонът на лейди Ладкин стана сприхав:

— Защо ни е да се занимаваме с този робот? Познавам дузина кандидати, притежаващи необходимата комбинация от вярност и склонност към убийства.

— Милейди, пропускате предсказанието, че ние ще използваме тъкмо робот като Уейс — припряно замисли Асман, преди тя да успее да се намеси, — той без съмнение се е доказал в подобни убийства. Например той започна разгрома на Съвета на Нова. Милорд Пан, ще ме изслушате ли?

— Давай — разнесе се тътнещият тон на председателя. — В момента съм на премиерен концерт на Тактилния оркестър от Трето око. Искрицата им липсва.

— Милорд и милейди, уредих тази вечер така, както вие желаехте, като самият аз рискувах. Убиецът можеше и да успее. Отнесоха се с разбиране към молбата ми, но се наложи да подпиша отказ от претенции и се осмелявам да твърдя, че изпратиха най-добрия си човек. Вижте, знаете, че следим робота. Той мрази Института, разбира се, и до някаква степен изпитва съчувствие към Сабалос...

— Както и аз, ако си говорим истината — вметна Пан и този път Асманолови и далечното ехо на оркестър. — Според мен сме се срещали веднъж. Ние с баба му навремето бяхме много близки. Сега тя трябва да е вече стара, много стара. Прекрасна жена. Ах, чухме часовника да бие 2400 часа, господарю Шалоу.

— Трябва да смятаме момчето за инструмент — заразмишлява търпеливо Асман, крачейки през дюните. — Уейс го жали, но смятам, че съм доказал задоволително, че в действията си той няма друг избор, освен да бъде лоялен към нас. Както каза сам, той е робот, а дори и в клас пети могат да се вграждат определени императиви.

— Онази яка... — започна лейди Ладкин.

— Тя ще се активира при доста невероятния случай, ако Уейс се отклони от предписания курс — помисли си успокоително Асман.

Тя изсумтя и мълъкна.

— Мога ли тогава да продължа? Отново се чу ехо на музика.

— Това никак не е оригинално. О, да, давай. Сигурни сме в предсказанията си, нали? Не съм чак толкова зарадван, че сте хванали животинчето му — и аз гледам няколко котки, които си обичам, — но трябва да бъдем практични. Продължавай нататък. Нямам търпение да получа пълния ти доклад.

Изведнъж Асман остана сам сред дюните.

Дом се събуди. Известно време плаваше и си събираще мислите. После се отгласна напред с палеца на крака си и се понесе през кабината.

Денят бе дошъл от тази страна на Банда, макар и вечерният терминатор видимо да препускаше през планетата и Лента-връз-Банда да се виждаше съвсем ясно.

Това беше три хиляди мили широка екваториална ивица, опасала дебелата планета като корсет. Дори и тук, отгоре, Банда видимо се въртеше толкова бързо за планета, че един наблюдател с въображение би очаквал да чуе слабо жужене. Издуваше се. Банда представляваше сиво-кафяв планински район с продълговата форма, прострял се на цели двайсет и пет хиляди мили, опасан от две ленти синьо-зелени пасища. Те на свой ред бяха опасани от две ивици по-тъмно море, които се срещаха на сплесканите полюси с белия лед.

— Може да се объясни чрез движението на континентите, високата скорост на въртене и древни вулканични процеси, шефе — обади се Айзък, вдигнал поглед от автоготовача. — Или не ти е интересно?

— Тук за живеене сигурно е пълен ад — забеляза Дом. — Сънцето препуска из небето и изобщо...

— Сънчевите кучета го харесват.

Дом кимна. Това си беше техният свят. Бяха произлезли на Патладжан, но преди шестстотин години приели suma в брой и документите за собственост на Банда в замяна на вакантно притежание. Сънчевите кучета бяха добри, макар че в периода на разгонване беше опасно да живееш с тях. Засега огледът с телескопи, проведен от Дом, не бе разкрил нищо, освен цели стада сънчеви кутренца. От космоса приличаха на големи точки в единия край на

хиляда мили дългите откоси, прорязващи вездесъщата сладка трева на Банда.

Имаше и две тесни ивици мочурища и планински реки. И едно малко езеро. И абсолютно никакви следи от обитатели.

Дом бе проверил как стоят нещата в този свят. Подкрепяният от кризиите Фонд за опазване на дивата природа поддържаше на планетата малка наблюдателна станция робот като част от договор, който забраняваше и кацането без разрешение. От щаба на Фонда изказваха предположение, че някакво същество, известно като Чатогастер, обитава планетата, отреди да се заселят тук слънчевите кучета, макар че растителният свят на планетата бе мижав, а животински изобщо липсваше. На Банда нямаше по-висши форми на живот и тъкмо затова слънчевите кучета я бяха избрали. Чатогастерът бе смятан за легенда на слънчевите кучета или за планетен дух. Не, напоследък никой не беше кацал тук. Много рядко се налагаше някой кораб да кацне в съгласие с члена за спешни случаи, но станцията робот беше екипирана да се справя и с това. Благодаря за запитването.

Слънчевите кучета, с които Дом бе успял да се свърже, отказваха да коментират темата. Много от тях обикаляха на орбита около планетата.

Докато Банда се въртеше под кораба, те отново влязоха в радиообхват на „Пиян от безкрайност“. Радиото изпукна и се разнесе гласът на Джоун:

— Все още ли не искаш да се върнеш, Дом? Бъди разумен. Според мен ти не проявяваш никаква проницателност.

Гласът ѝ още се носеше, когато Дом отново извади телескопа и се взря в планетата.

Гледан от няколко хиляди мили височина, „Пияният“ представляваше дебело мехурче в края на дълга сянка, която — Дом беше готов да се закълне — се скъси, докато я наблюдаваше. Намираше се по средата на ширнала се континентална равнина, обрасла с трева, по средата между планините и морето и само на горе-долу десет мили от единственото езеро. Тук-таме по кораба проблясваха жълти светлинни. Работи.

— Както и да е — там, горе, си вече от часове. Скоро ще ти се наложи да се приземиш за въздух, а аз случайно знам, че вече нямаш

достатъчно гориво, че да можеш да излетиш обратно. Не съм ти враг. Моля те, върни се на Опакото; не знаеш каква опасност те заплашва.

Дом погледна показателя на горивото за стотен път. Съвсем права беше.

Отчаяно запрелиства корабния пътеводител на планетите, който бе намерил в библиотеката сред някакви сериозно подтиквачи към размисъл книги по икономика.

„Макар и красив, гледан от космоса, това е свят на оскъдицата — прочете той. — Това е най-близкото нещо до газов гигант, в което може да се превърне скална планета.“ Банда е била открита и обявена за тяхна собственост от криптиите през 5356 г. сл. С, но е взета на лизинг от слънчевите кучета, с цел да отглеждат кученцата си. Кацането без разрешение е забранено — и оттук много подходящото име на планетата — освен в извънредни случаи. Дори и тогава по очевидни причини не бива да се каца в края на орбиталната пролет.

Очевидни причини, помисли си Дом. Беше готов да се хване на бас, че в момента там, долу, е късна пролет. Но Хрш-Хгн също беше там, както и несъществуващото създание, известно като Чатогастер.

— Е — рече той. — Ето какво ще направим...

— Кацат, мадам.

Джоун се метна през кабината и помете работа от командното кресло.

Екранът показваше тънка линия, пълзяща над планетата. Тя описа дъга надолу и не след дълго наблюдателните екрани показаха „Сок“ — летеше ниско над равнините, като изпълняваше впечатляващи каскади.

— Проява на дързост. Сабалос до мозъка на костите си — гордо отбеляза тя. — Няма нищо срамно в това да се предадеш, когато нямаш абсолютно никакъв избор.

Малкият кораб описа кръг и се приземи на миля от „Пияният“, като разпръсна едно стадо слънчеви кутренца великанчета, които със скимтене се помъкнаха тромаво нанякъде.

— Осем, Три, излизайте и го доведете вътре. Двамата роботи се размърдаха и се запромъкваха през високата до колене трева.

— Значи това се уреди — рече Джоун. Тя се завъртя на креслото и поръча кана горчиво вино от Шишарките. Единственият обитател на каютата, освен нея я погледна жално.

На Фнобис съществуваха три пола, но за фнобите съществуваше и още една, не по-малко значителна разлика: между живеещи на Фнобис и неживеещи там. Тези два вида не можеха да се разменят помежду си. Билети за връщане нямаше. Фнобската религия беше твърда като диамант по въпроса, че вселената свършва с плътната облачна пелена, и завръщащите се фноби ѝ вършеха много лоша работа — оттук и огромните и изкуствено заоблачени буруку по всички останали планети.

— Излиза, че в края на краищата няма да ми се наложи да те пращам обратно.

— Което е голямо облекчение за мен и съсъм ви много благодарен — Хрш-Хгн сmrъчи лице и започна да разтрива продълговатия си гръден кош. — Работите ви са много невнимателни, мадам.

— Убедена съм, че едва-едва са надвишили необходимия силов минимум. — Тя се наведе напред. — Кажи ми — питам те от чист интерес — какво точно се случва на фнобите, които се завръщат?

— Корабите трябва да ссе приземят на сссвещена земя. Ссслизашите фноби ги заколват с нож — така казват. Не е разумно! Аз исспращам цялата сси заплата на сссвещените ковчежници, както знаете. Ах... както и да е. Както казва поговорката, Фрсксс шхс гхс гхннг-гхннгс.

Джоун вдигна вежди.

— Наистина ли? Хрсксс-гнг, драги ми друже, и още мнозина.

Хрш-Хгн посивя от неудобство.

— Извинете ме, мадам, не подозирах, че говорите... — той я погледна с уважение.

— Не го говоря. Но има някои думи, които човек научава, дори да му се размине запознанството с даден език. Всъщност за жена землянка това е комплимент, макар и малко прям.

Тя отново се обърна към екрана.

Роботи Осем и Три се домъкнаха до кораба, от който се разнасяха акордите на опаковата балада „Ти за тъпчо ли ме мислиш?“,

изпълнявана несръчно на палцов орган. Щом се приближиха, едно кутре се дръпна тромаво встриани.

Люкът беше отворен. Три влезе вътре.

Айзък го погледна дружелюбно.

— Виждам, че човека го няма тук — отбеляза Три.

— Съвсем вярно — отвърна Айзък.

Три го огледа предпазливо. Най-накрая издекламира:

— Аз съм робот от клас три. Моля ви да останете тук, докато търся инструкции.

— От друга страна, аз съм робот клас пети с допълнителни електрически вериги от типа Човек Петкан.

Лявата очна ябълка на Три трепна. Айзък бе награбил един гаечен ключ.

— Забелязвам възможност за непосредствена хронологична последователност от събития, включваща насилие — изрече Три и отстъпи назад. — Изразявам предпочтение към хронологична последователност от събития, изключваща насилие.

Осем подаде глава иззад ръба на лука и добави:

— И аз изразявам предпочтение към хронологична последователност от събития, изключваща насилие.

Айзък замислено претегли ключа на длан.

— Доста сте напреднали за клас трети. Тук сме само вие и аз и никой от нас не е неметален човек. Да не би да имате намерение да ми досаждате?

— Заповядано ни е да отведем съдържанието на тази машина при нашата господарка — заяви Три. Не изпускаше от очи гаечния ключ.

— Можете да не се подчините.

— Клас пети могат да не се подчиняват. Клас четвърти могат да не се подчиняват при специални обстоятелства. Ние не сме клас пети. Не сме и клас четвърти. За съжаление.

— Тогава временно ще ви извадя от строя — твърдо заяви Айзък.

— Макар и да си по-интелигентен от мен, ще окажа съпротива — заяви Три и нервно пристъпи от крак на крак.

— При „три“ прибягваме до насилие — обяви Айзък. — Едно.

Две.

Гаечният ключ издрънча по копчето за изключване на Три.

— Три — произнесе Айзък и се обрна към Осем, който се беше втренчил в поваления си другар и изглеждаше объркан.

— Виждам нелогична последователност от събития, в които се включи и насилие — заяви той.

Айзък го фрасна.

Отне му известно време да свали лицевата си маска и аеродинамичната обшивка и да прикрепи към оголения си корпус на гърдите голяма таблица „Три“. После тръгна към другия кораб с въодушевлението на човек, дочул далечни ловджийски рогове.

Стигна до командната зала, без никой да му досажда. Джоун вдигна поглед.

— Доста се позабавихте — рече тя. — Те къде са? А Осем къде е?

— Неотдавна се случи хронологична последователност от събития, която включваше насилие — заяви Айзък. С едно движение той подбра Хрш-Хгн от табуретката, метна го на рамо и побягна. Изскочи през въздушния шлюз секунди преди той да се затвори.

След като се измъкна от кораба, той постави фноба на крака и му посочи на изток.

— Бягай. Там има езеро. След малко идвам. — И додаде: — В момента виждам предстоящо неизбежно насилие в големи размери.

Двадесет роботи стражи се изтърколиха навън по подсилена заповед на Джоун и запрепускаха към него.

Той остана на място и това сякаш ги разтревожи. На първия, който приближи, той рече:

— Вие всичките ли сте клас трети?

Работът на име Дванайсет отвърна:

— Някои от нас са клас втори, но повечето са клас трети. Аз самият съм клас трети.

Айзък погледна към небето. Почувства се много щастлив. Което никак не беше редно.

— Поправка — рече той. — Отсега нататък сте полегнали по корем водоплаващи птици от рода *Scipidae*.

Дванайсет се спря.

— Аз самият съм робот клас трети — заяви той неуверено.

— Поправка — рече Айзък. — Повтарям, вие сте наклякали патки. А сега ще броя до три...

Той тръгна напред, а атомното му сърце пееше лиричен химн за превъзходството на разума.

Дом скочи от набиращата скорост яхта, преди да е влязла в зрителния обхват на „Пияният“, и се завъртя шеметно в дирята ѝ, докато сандалите не го стабилизираха.

Спусна се на няколко стъпки над ниско окосената равнина и хукна в бърз тръс на изток.

Десет минути се плъзга над сладката трева, която освен известен брой бурени, няколко вида лишей и две-три водорасли беше единствената растителност на планетата. На Банда природата се придържаше към няколко изпитани и изпробвани линии.

На няколко пъти подмина ята от кутренца — големи, тромави създания, които от космоса изглеждаха така, сякаш се носят на талази над континента. Тук-там някое по-голямо се мотлявеше встрани от основното стадо, приседнало на издутото си дупе и втренчило в небето жални очи с нездравия блед цвят на кожата на слънчево куче, на което скоро му предстои пубертет. Обикновено миришеха на ферментираща сладка трева.

Когато Дом подмина едно, то изхленчи немощно и измина със залитане няколко метра на подобните си на трупчета крака, а после отново зае копнееща поза.

82 Ерандини бързо се заиздига към зенита си.

Станцията робот се намираше от другата страна на езерото, вероятно защото езерото беше една от малкото отличителни точки на Банда. Дом бе решил да опита там. Тоя Чатогастер все трябваше да е някъде.

Спра да пийне вода и да хапне студения печен крак на някаква птица с любезното съдействие на автоготовача. Въздухът беше топъл и пролетен. Вечният звук от хрупане, докато слънчевите кутрета безмилостно си проправяха път с пасене през света, беше доста приятен фон.

Въздухът пред Дом изпраща. Малка метална сфера бръмна, спря и увисна на антигравите си. Тя огледа Дом и изкара навън говорно устройство.

— Виждам, че си амбулаторен разум тип Б — заяви тя. — След десет минути в този район се предвижда пукотевица. Облечи си защитните дрехи или потърси хтонична безопасност.

Сферата се издигна нагоре и се юрна на север с писъци:

— Пукотевица! Пукотевица! Пазете се от яйцата!

— Ей! — кресна Дом.

Сферата бързо се върна обратно.

— Е?

— Не разбирам!

Сферата се замисли.

— Аз съм ум клас първи — заяви тя най-накрая. — Ще потърся допълнителни инструкции.

И отново изчезна. Изчезването ѝ бе белязано с далечен вик:

— Пазете се от яйцата!

Дом я сподири с поглед и сви рамене. Огледа се предпазливо и извади паметомечка от колана си. Повечето слънчеви кутрета — всъщност всички без онези, които зяпаха небето — бяха полегнали и мирно и кратко преживяха. Пълна идилия.

На половин свят оттам и над сияйните вълнички на атмосферата започваше пукотевицата. Слънчевите кучета бяха на орбита. Бяха снесли яйцата си. А сега инкубацията навлизаше в последния си период.

Водещото яйце се втурна с рев в нажежения въздух, а предният топлинен щит оставил след себе си обгаряща дира. Най-накрая яйцето се пропука в острия край и първият парашут се отвори с гръм. Около яйцето небето се изпълни с още разцъфнали бели мембрани.

Първото яйце за десет години напред се удари в земята на сто мили северно от Дом. Прегрятата черупка избухна и се пръсна на хиляди парченца, които окосиха тревата на метри наоколо...

Второто се приземи на запад от езерото. Черупката избухна яростно и нажежените до червено чирепи се изсипаха върху стадо кутренца, които, откликнали на древния инстинкт, бяха легнали по очи, закрили главите си с меки лапи.

Иззад едно от тях някой запроклина на фиобски.

8

Дом заподскача из тревата. Навсякъде около него хвърчаха черупки. На едното му рамо вече се мъдреше продълговат белег от изгорено — някаква черупка за една бройка бе пропусната да му отсече главата.

Земята изведнъж хълтна и пред него се простря езерото. Беше голямо. Освен това беше студено и вероятно безопасно. Той даде газ на сандалите и скочи вътре.

Скокът беше отвисоко и свърши ниско-ниско долу. Той се преобърна сред рояк мехурчета и се стрелна към повърхността. Ушите му звъняха. И продължаваше да потъва.

Невярващ, усети как краката му докоснаха дъното на езерото. Опулил очи, усети как водата около краката му се затопля, докато сандалите напразно се мъчеха да го изтикат към повърхността. Започна да се дави и вдъхна цял гръден кош вода.

Беше на няколко клафтера под повърхността. Дишаше вода. Вдъхна пак, като се опитваше да не мисли за това.

Водата е наситена с кислород. Ще те поддържа.

Голяма сребърна риба се пулеше насреща му — после мръдна с опашка и изчезна. Около краката му припкаше нещо, подобно на десетокрак рак.

Не се плаши.

— Значи ти си Чатогастерът. — Той се втренчи в мътната вода.
— Търсеха воден обитател, да, но го търсеха в моретата. Не те виждам.

Тук съм. Мислиш неправилно.

Водата засия в звезди. Те мигаха горе, наоколо, долу. Все още усещаше как водата се вихри край него, но всички други сетива му казваха, че той стои и диша сред междузвездното пространство. Вдън космоса. В центъра на рояк звезди.

Не, в ядрото на галактиката.

— Това е илюзия.

Не, спомен.

В ядрото на галактиката, където звездите триеха рамо о рамо, а междузвездните разстояния се измерваха в светлинни седмици, една планета се къпеше в яростните лъчи на сто слънца. И се състоеше от вода.

В центъра се намираше Вода IV — третото по странност вещество във вселената, — а повърхността ѝ кипеше. Дом наблюдаваше как фактите се оформят в съзнанието му и растат неумолимо като кристали.

Няколко хиляди години планетата пличкаше и пляскаше по водния си път сред звездите, влачейки подире си в галактическото небе сияйна дъга от пара, от която фотонното налягане скулптираше огромни призраци. И после експлодира.

Дом усети, че се снишава. Горяща капчица вода — цяло море — се откъсна от влажния взрив и мина покрай него, като вдигаше пара по пътя си към ръба на галактиката.

И той разбра с увереност втора ръка, че горещият мокър свят е произвел живот. Това беше живот, който нищичко не знаеше за шегаджиите. В горещата вода невероятни съединения бяха оформили несъчетаеми молекули и...

— Ти си езерото — рече той.

Аз съм. Как е старият ми приятел Банката!

— Преди няколко дена беше добре — рече Дом. — Ъ-ъ... ти бягаш ли от публични изяви?

Съвсем не, но обичам спокойствието си. Банката беше единствената друга съществуваща форма на живот, когато пристигнах тук. Слънчевите кучета ме познават. Но аз им помагам, грижа се за кученцата им и те си траят за мен.

— Грижиш се за кученцата им ли? Ти трябва да си телепат.

Не в смисъла, в който го разбираш ти. Но повечето създания се състоят предимно от вода, а аз се състоя изцяло от нея. Те ме пият и аз ставам част от тях — както съм част и от тебе. Оsmоза, нали разбираш. Ама да не се обидиш.

— Няма — рече Дом, ритна един облак тиня от езерното дъно и се опита да се самоубеди в това.

Преди осем наши дни Банката ми изпрати вестоносец. Банката е скала, аз съм вода. Имаме си уговорка.

Дом се усмихна.

— Нямаше ли никаква история за разумно слънце, което се намирало в северна галактическа посока от нас? — попита той.

Да, и е вярна. Той е странен. В момента започваме издиране на разумен газов облак, за да завършим квартета на стихиите. Както и да е, Банката ми съобщи, че ми пращал никакво лице да ми помогне с разширителната програма.

— На мен не ми го е казал. Каза ми, че ти можеш да ми помогнеш да открия Света на шегаджиите — рече Дом.

Може би ще можем да си помогнем взаимно.

— Ти какво знаеш за шегаджиите?

Нищо. Знанието не е моята област. Моята област е...

За това нямаше точна дума. Поредица от образи проблесна през ума на Дом, докато Чатогастерът се опитваше да му обясни. „Интуиция“ беше твърде грубо казано; тук имаше нещо от знанието на едно листо за това как расте дървото; имаше нещо топло, мечтателно, тайнствено...

Мога ли да преровя паметта ти? Налага ми се. Благодаря. Може да изпаднеш в нещо като сън обаче — ще напасна ума ти такъв, какъвто бих искал да го намеря.

По-късно езерото каза:

В общия случай слънцата нямат тъмна страна. Да започнем с Кулите на шегаджииите. Тяхната обшивка вероятно представлява една гигантска молекула. Не е известно за какво се използват, макар да погъщат енергия и явно да не излъчват такава. Чувствам се задължен да кажа, че няма очевидна причина за съществуването им — не повече, отколкото има такава за съществуването на човека например.

Привидно изглежда, че убиецът е по дирите ти, за да ти попречи да откриеш този Свят. Той всъщност може да те припира да го откриеш, като те принуждава да хващаш пътища, които инак би могъл да не хванеш.

Нека се замислим за самите шегаджии. Това, че са съществували, не може да се поставя под съмнение. Те са оставили артефакти, най-великият от които са Звездните вериги, което доказва, че са притежавали мощ, а вероятно и бабаитък; после са оставили и центъра на вселената Вълк, което предполага, че са разбирали подмолните труизми на Тоталността; оставили са и

Утрешния пласт на Трето око, което по мое мнение означава, че поне са правили опити с пътуването във времето. Но съществува фундаментална грешка — предположението, че шегаджииите са сумата от техните творения. Това може да са били и играчки, реликви от младините на шегаджииите. Астрономическите доказателства предполагат, че ако са се развили на някоя планета, досега те щяха да са измрели и изчезнали. Фактът, че Светът на шегаджииите не е открит вътре в „мехура на живота“ не ме води към убеждението, че е скрит. Аз вярвам, че го няма. Трябва да е очевидно, че „тъмната страна на слънцето“ е по-скоро идея, отколкото място.

— Минавало ми е през ума — призна си Дом. Беше седнал в тинята и наблюдаваше танца на лъчите горе по повърхността. — Поетичен образ ли е?

Поезията е най-висшето изкуство. Шегаджииите трябва да са го овладели.

Дом въздъхна.

— В началото ми се въртеше идеята, че просто трябва да се намери някое хитро обяснение като... ами като това на Хрш-Хгн.

То всъщност е много поетично и доста възможно. Но е...

Пак изпадане в непреводимост. Сърбеж; чувство за неправота, традиционно въплътено в почти физическата болка, която някои хора усещат, когато видят, че картината виси накриво, и не могат да я оправят; чувство на несъгласие.

Това би ги направило като криптиите. Околната среда оформя съзнанието, а шегаджииите не мислят като криптиите. Както и да е, криптиите без съмнение са най-напредналата раса понастоящем. Предлагам ти да ги изучиш. В криптиите е ключът към шегаджииите.

— Значи няма да открия планета.

Не съм казал такова нещо. Но идеята е по-важна. Не казвате ли например „светът на обикновената оса“ или „светът на поета“? Те са светове и само случайно имат някаква връзка с физическата реалност като планета например.

— Мисля, че разбрах — надигна се Дом. — Светът на шегаджиите може да бъде просто начин да се гледа на вселената?

Точно така.

— Ще посетя крипите. — Опита се да си спомни. — Мисля, че тези от Висша степен току-що отвориха учебен сал на Звездните вериги, нали?

И аз така разбрах. Тъй като крипите от Висша степен представляват най-напредналите крипии и са се специализирали в изучаването на други форми на живот, изборът ти на насока е добър.

Дом се приготви да изплува на повърхността, но се спря.

— Имаше нещо, което ти искаше да направя?

Голяма услуга. Ти си председател на Опакото — един свят, който се състои предимно от вода?

— На повърхността, да. Над деветдесет процента, като се включват и блатата.

Бих искал да емигрирам.

И Чатогастерът обясни защо. Банда била приятна планета, но ѝ липсвал стимул. Не можел да общува с водното съдържание на слънчевите кучета, които като кутренца били пили от езерото; и оттук — чрез собствената им телепатия, която не е нищо повече от бифункция на масивните им мозъци — могат да извлечат знания от умовете на пътниците. Но Чатогастерът искал да се разшири. Не му трябвал кораб. Ако Дом би могъл да вземе малкия контейнер, където си държеше питейната вода, и да го остави да се напълни, на Опакото щеше да стигне достатъчно Чатогастер, че да превърне в Чатогастер и великия океан Тетида. Беше убедителен.

Мога да се грижа за рибите ви и да охранявам морските ви пътища. Мога да осигуря вълнички за мускулите на прилива, както и вдъхновение за вашите поети. Който пие от мен, пие от кладенеца на вселената. Моля те.

Дом се поколеба и езерото схвана защо.

Нямам власт. Мога да помагам, но не мога да се боря. За какво ли ми са завоевания? Аз съм...

Непреводимо — но образи по-скоро на съзнание, отколкото на сила; на идея, въплътена във вода, отколкото на същество; увереност, че езерото казва — не истината, защото това предполага, че е способно да лъже, а Чатогастерът не беше способен на лъжа...

— Съветът може и да го отхвърли, но... — той отвори бутилчицата, която си носеше в торбата — скачай вътре.

От бутилчицата изскочи мехурче въздух.

Благодаря ти.

Един ритник съвсем лесно изкара Дом на повърхността. Той изскочи над водата и загреба към брега.

Пукотевицата като че ли беше свършила. Едно-две яйца се спуснаха по спирала надолу, докато той драпаше по хълма, но избухнаха далеч на юг. Няколко мокри кученца, не по-големи от човек, правеха прощъпалника си.

Тук-там по-големи кученца ревяха към небето, а дългите им муцуни, насочени към облаците, трепереха. Червеникавата козина по конусообразните им тела се заглаждаше. Едно от тях трепереше близо до езерото.

— Пссст!

Хрш-Хгн и един робот с изписана голяма тройка на гърдите изскочиха от тревата. Подбраха го в крачка и тримцата се запрепъваха обратно към езерото.

Въздухът замириса на метан — мириз на гнили плодове, който заседна в гърлото на Дом.

— Хрш! Значи Айзък те е хванал? Какво е станало с Айзък? Ти си Айзък? Какво е станало?

Роботът беше наполовина покрит със сажди, а по едната ръка имаше повърхностни драскотини. Фнобът кимна разсеяно и се вгledа назад през равнината.

Най-близкото кутре се бе разтреперило здравата, а от трите подпухнали жлези около широката му задница се надигаше тънка струйка дим.

— Едно куче ухапа робота — измърмори Хрш-Хгн. — Получи се доссста вълнуващо. *Cave Canem!*

Строполиха се в тревата. Една експлозия изкопа кратер точно пред тях. Над сладката трева се изви топъл вятър и придърпа кипящ облак мазен черен дим. Фалшивата нощ се спусна за миг.

Над нея слънчевото кутренце се понесе като желе във въздуха връз три ослепителни сини пламъка. Бавно, като следващ маршрут, по който предците му бяха поели преди милион години, за да избягат от един враждебен свят, то се издигна над равнините.

Набра скорост и височина, издуха колелце дим и продължи да набира ускорение, докато Дом не го загуби от поглед в далечния перест облак.

Хрш-Хгн припълзна една малка топка.

— Със облекчение заявявам, че не състава — заяви той.

— В, „Скок“ има два костюма — рече Дом. — Единият би трябвало да ти стане.

На две мили от тях едно слънчево кутре се надигна с рев върху все по-разширяващ се конус от пушек.

— Погледни го по този начин — заубеждава го Айзък. — Ако атакуваме мадам с въртящи се паметомечове, тя ще спре да си играе и ще ни подпукга. Осмелявам се да кажа, че тя не би искала да види Дом засегнат, но... ти как оценяваш шансовете си?

— По-добре варено агне, отколкото печена овца.

— На „Скок“ няма гориво — рече Дом.

— Няма и капчица — додаде Айзък.

— Това е единственият начин.

Още едно кученце се изстреля с гръм и тръсък върху огромна задна газова експлозия. Хрш-Хгн го проследи с поглед, докато се изгуби, а големите му сълзящи очи издаваха буря от смесени чувства.

— Но аз не съсъм хич по животните! — нададе вопъл той.

Това си беше поражение. Дом и Айзък се спогледаха и си кимнаха.

Петнайсет минути по-късно „Пияният“ потъна в тревата до празната яхта. Джоун огледа нервно стражата си.

— Цели двайсет сте — и те ви се измъкнаха!

— Роботът от клас пети ни обсипа с нелогична поредица от събития — обясни Дванайсет.

— Той беше с ум клас пети. Нареди ни да броим до три — додаде услужливо Деветнайсет.

— И после ни удари — продължи Дванайсет.

— Когато се върнем в цивилизацията, ще се погрижа този робот да бъде подложен на лоботомия — рече мрачно Джоун. — Защо ли изобщо започнахме да конструираме човеци роботи?

— Роботите клас пети са били конструирани поради техните... — започна Дванайсет, но се оказа достатъчно интелигентен да мълкне, щом Джоун го погледна.

Дотътриха се още четири робота, мъкнейки безжизнените тела на Три и Осем.

— Тъжно ми е — рече Дванайсет.

— Ръждясвайте в мир — проехтя гласът на Деветнайсет.

— Когато ги рекалиброват, ще се погрижа да минат един клас по-надолу — измърмори Джоун. — Такааа. Останалите да се пръснат. Няма да тръгнем оттук, докато онези не се намерят.

Десет мили на изток три слънчеви кучета се втурнаха нагоре. Те се затресоха в опит да стабилизират допълнителния товар, после се издигнаха към звездите.

Хрш-Хги изстена, че орбитата му деградирала видимо бързо, но със слънчево куче не можеш да водиш припреди преговори.

Висеше над тях, а името й бе Дере-Триодентласьк-Залог-Запредпочитане-Залива-Хъдсън.

— Кутретата наистина стигнаха живи и здрави на орбита — рече търпеливо Дом.

Въпреки всичко това беше отвратителен акт, човече. Сигурността на нашите малки за нас е от първостепенно значение.

Дом се размисли много бързо.

— Аз нося семето на Чатогастера — издекламира той.

Всеки приятел на езерото е и мой приятел, мой човек! Може би един голям влог в сметката на слънчевите кучета ще овъзмезди престъплението, на което бяхме случайни свидетели единствено Ние. Как се казваш?

— Дом Сабалос.

Името ти ми звучи някак си познато. Чували сме го напоследък. Както и да е. Звездните вериги са на ръба на мехура. Дълго време ще прекарате в интерпространството.

— Работът ще го преживее. Ние с приятеля ми имаме костюми. Приятелят ми наближава повторното влизане — обясни Дом в орязания стил на слънчевите кучета.

Прекараха доста дълго в интерпространството.

Дом си повтаряше, че вътре в полето на слънчевото куче не ги грози опасност, но това не го възпря да стиска козината на звяра, докато не го заболяха ръцете. Костюмът осигуряваше силно успокоително, което превръщащо голите изображения просто в

неприятни. Хрш-Хгн беше припаднал. Айзък бе изключил повечето си електрически вериги. Дълго време си беше.

9

*„Те не би трябвало да съществуват.
Теоретично съществуването им е възможно, но
такова е и балансирането на игла върху крайчека
на косъм. Лице в лице с нещо, подобно на
Звездните вериги, човек трябва или да подгъне
колена, или да се побърка от притеснение.“*

Чарлз Суб-Лунен,
„Галактически екскурзии“

Дом се зачуди кое му е толкова впечатлителното. Това беше, когато Веригата беше все още на двайсет астрономически единици от тях и се виждаше странично.

После крипийската совалка се приближи.

Представете си поничка с диаметър три милиона мили. Представете си още една. Вденете едната в другата.

Звездните вериги. А около тях се тъти Минос — планета, съставена от хиляди астероиди, премъкнати през хиляди светлинни години и слети в един свят. Това беше още едно от постиженията на шегаджийте — Миноският лабиринт.

Каютата беше празна, ако не броим креслата, които се приспособяваха към всякакви форми, и экрана. Отвън изглеждаше гигантска, няколко пъти по-голяма от среден товарен кораб и изненадващо аеродинамична. Дом знаеше, че по-голямата част от обема сигурно са щитове плюс двигател, достатъчно голям, че да вдигне кораба въпреки смазващото слънчево притегляне. Но аеродинамичната форма го озадачи.

Докато най-накрая проумя. Дори и слънцата имат атмосфера.

Сияещите свързани кръгове растяха бързо на экрана, докато външните им ръбове излязоха извън него. Не беше никаква утеша да знаеш, че образът е абсолютно точен — образ, потъмнен и екраниран,

докато не стана просто ярък. Инстинктът подсказваше, че те се гмуркат в сърцето на звезда.

— Родени от слънцето, изминаваме малък път към слънцето — цитира Айзък хем погрешно, хем нетактично. Дом се отпусна и се разсмя. Стори му се, че чува приглушен тътен, приличен на рева на звездни пламъци. Беше невъзможно, разбира се. Просто му се струваше, че го чува. Разбира се, че беше невъзможно.

Най-накрая всякааква разделителна способност се загуби и целият екран се превърна в болезнено бял четириъгълник. Хрш-Хгн трепереше — инстинктивният фнобски страх от голата слънчева светлина. Дом си представи как корабът акостира над сияйно море без хоризонт и решително озапти въображението си, щом се сети за всички дребни механични нещица, които можеха да се повредят.

Щом салът се приближи, се видя, че нещо в него драстично не е наред.

Художниците и окото на въображението рисуваха салове, откъснали се само на няколко стъпки над платформите от трупи, използвани от дагонските рибари — може би с някой и друг крип, които се хързулкат по палубата, отворена към... небето, а далече долу се простират талази жълт океан. Но дори и крипиите Висша степен не можеха да оцелеят на открито, освен на звездите, почти превърнали се в сгур, а Салът на веригите беше един от първите салове на гореща звезда. Той представляваше просто гладко полукулбо, което се носеше откъм плоската страна сред, както се виждаше на екрана, рехава мъглица.

Совалката внимателно пристана; една част от стената се плъзна и разкри кръгъл сив тунел. Дружелюбен механичен глас ги покани да го последват. Дом предпазливо ги поведе напред.

Звукът, който чу, го фрасна като бухалка по главата. Той се втурна напред, невярващ.

Беше морето.

Негово пещерщество КРийгИ + 690° се търкула към брега на ярки танкови вериги. Беше голям, много по-голям от крипиите от низша степен, които живееха на Опакото. Яйцевидният му костюм беше златист. Покрай него подскачаше кошута, а на пипалото му бе

кацнала малка синя пойна птичка. Негово пещерешество спря до линията на прибоя и търпеливо зачака.

Дом усети как пръстите му докосват пясъка и нагази във вълните. Известна част от странността на крипа вече се бе разсеяла. Знаеше, че гледа създание — водач на най-напредналия подвид на раса, десет пъти по-стара от човечеството. Дали безликият овоид го гледаше? И какво виждаше?

Бронирало пипало му подаде хавлия. Беше грубичка и миришеше на лимони.

— Ще поплавате ли? Много е приятно — лекият теноров глас се материализираше без помощта на някакво видимо приспособление.

— Благодаря, да — отвърна Дом. Разтвори длан и показа на крипа малка пурпурна черупка.

— *Trivia monarcha sinistrale* — рече криптът. — Опакова мастилена раковина. Прекрасна в простотата си. Как намирате мой океан?

Дом погледна отново вълните. Прибоят беше фалшив. Хоризонтът бе шедовър на илюзията и се намираше на стотина метра от брега. Изкуствено слънце, увиснало сред великолепие — великолепието беше истинско. Сред тъмночервеното сияние светеше звезда вечерница.

— Убедителен — отвърна той.

Криптът се разсмя любезнно и го поведе бавно по брега.

В светилището имаше повече суша, отколкото море. Отново единствената грешка на крипа беше щедростта. От едната страна равнина, покрита със златиста трева, се вълнуваше чак до далечните планини, прозрачни като кристал. По тези високи върхове можеха да живеят богове. От другата страна започваше гората. Достоен за уважение поток се изливаше от оголена скала и се виеше сред оплетени от корени брегове; водно конче, едно от едрите *aeschans* от Тера нова, се носеше по водата. Между дърветата растеше къс торф, набоден с тинтяви. Зайците бяха оставили по него знаци, че са минавали. Засаден беше и ароматен копър, а сред най-близките дървета се провираше лоза. В далечината се виждаше вулкан.

— Да ви говоря ли за обратна прожекция, скрити приспособления, изкуствено напояване? — попита невинно негово пещерешество. Дом подуши въздуха. Миришеше на дъжд.

— Не бих ви повярвал — рече той. — Ако разкопая почвата тук, какво ще намеря?

— Горен слой почва, някоя и друга вкаменелост — внимателно подбрани.

— И?

— О, скала. Варовик на дълбочина три метра.

— И после?

— Уви, илюзията свършва. В този ред: машинен пласт, метър мономолекулярна мед, тъничък филм от оксидирано желязо и една идея матрично поле. Да навлизам ли по-надълбоко?

— Това е достатъчно дълбоко, ваше пещерщество.

— Да продължим ли тогава разходката си? Трябва да нахраня шараните.

По-късно, когато златните риби се събраха на ято по сигнал на малка пиринчена камбанка, той рече:

— Трябва ли да има някаква причина? Тогава нека тя да бъде тази, че изучавам човечеството. В частност земното човечество. Макар че, като казвам това, осъзнавам, че мога да бъда разбран погрешно. Нека вместо това да кажем, че като въвличам себе си в изучаването на Тоталността, аз се стремя да го правя от човешка гледна точка, разбирате ли ме? Всеизвестна истина е, че околната среда оформя съзнанието, и така... — той махна с пипало и обгърна морето, гората, далечните планини. — Разбира се, най-лесно е да се преместя на някой човешки свят, но не би било толкова удобно.

Дом си напомни принудително, че под краката му гори естествена пещ. Но крипът изучаваше също и Звездните вериги от истински близък план, а негово пещерщество бе намекнал, че на сала текат и известен брой други експерименти.

— Шегаджийте ли? — рече крипът. — Разбира се, че ще помогна, стига да мога. Вие сте първият ни посетител, който не е крип. Известни ли ви са някакви пророчества от вашата култура, които да засягат зелен човек в бутилка сред море?

— Не — отвърна Дом, изведнъж разтревожен. — Има ли такива?

— На мен поне не са ми известни. Но ми звуци като самото месо и вино на пророчеството. Трябва да разбирате, че ние не сме в положение да ви предложим кой знае какви съвети — бихме имали

нужда от няколко десетки хиляди години изучаване. Имате ли някакви специфични въпроси?

— Крипите не са били шегаджиите.

— Вярно е. Но това е твърдение.

— Много добре. Вие сте най-старата раса. Чатогастерът и Банката не влизат в сметката — те са индивидуални организми. Значи би трябвало вие най-много да приличате на шегаджиите. Искам да кажа като мислене. Не, дори не и това. Искам да кажа като възгледи.

Крипът се разсмя.

— А какви са нашите възгледи?

— Вие изучавате другите форми на живот. Човекът — ловец. Крипът — събирач на информация. Може ли да говоря в личен план?

— Моля, не се притеснявайте — отвърна голямото златно яйце и Дом се изчерви.

— Е, и преди съм срещал крипии. Знаете ли какво винаги ме е поразявало в тях? И във вас, ваше пещайшество. Вие сте толкова човешки. Хрш-Хгн ми е приятел, но е фноб. През цялото време се издава, а е живял на Опакото сред хора със земен произход почти цял живот. Дребни неща — начини да гледаш на живота, като например, когато и двамата гледаме едно и също нещо и аз знам, че той го вижда от изцяло различен расов ъгъл на зрение. Но крипите, с които съм се срещал, не внушават подобно впечатление.

— Ние живеем на горещи светове. Безполови сме, октоподоподобни. Човешки ли? — рече КРийГИ + 690°.

— Чел! Човечеството е състояние на ума, не на тялото. Но в това има смисъл. Чудех се защо те приличат толкова на мен, когато трябва да са ми толкова чужди? Мислех си, че е, защото всички крипии, с които съм се срещал, съзнателно са се опитвали да приемат човешката гледна точка. Те са първо човеци и тогава крипии.

Дом се изправи лице в лице с яйцето — само дето то нямаше лице. Най-накрая безплътният глас рече:

— Има много смисъл в онова, което казвате.

— Според мен вие правите това, за да разберете по-добре вселената — рече Дом. — Хората виждат не онази вселена, която виждат фнобите. Съжалявам, все се изразявам погрешно. Те преживяват различна вселена. Точно ли го казах?

— Това е много разумно. Преди да вечеряме с останалите, бихте ли желали да видите нещо?

Намериха му яйцекостюм, оборудван за гости, с много просто контролно табло. Беше все едно да се возиш в малък вертикален танк. В случая на Дом той трябваше по-скоро да пази горещината отвън, а не вътре. После влезе в главната секция на сала.

По-нататък не си спомняше много-много. Индивидуалните преживявания се смесваха в монтаж от жега, огромни, плъзгащи се чудовища с галактически форми, грохота на слънцето и странни проблясъци във въздуха. Спомняше си, че го заведоха на наблюдателна платформа, издигната в средата на матрична намотка, и го поканиха да разгледа.

Кръгообразната звезда, върху която беше акостиран салът, тъкмо минаваше под дъгата на своята близначка. На един по-хладен свет преживяването щеше да е достатъчно да вдъхнови дузина религии.

Бляскава дъга, съвсем-съвсем леко по-ярка от синевата наоколо, се движеше през слънчевото небе.

Той не знаеше дали другите крипии осъзнават, че вътре в тромаво управлявания костюм има млад човек, а не пиян крип, ако крипните изобщо пиеха. Вероятно не пиеха. След един час вече се чувстваше пиян.

Всичко продължи няколко минути и после го върнаха в светилището. На КРИЙГИ не му се наложи да обяснява урока. Посредством нещо като осмоза му бяха предали тъкмо чувството за крипинност. Крипът се опитваше да му каже, че е прав. Светът на крипните отстоеше на цяла една Тоталност от света на хората. И затова крипните се опитваха да мислят — да чувстват — като хора. Само така би могла да бъде разбрана докрай природата на вселената, казвала те.

С ново разбиране Дом осъзна, че официалният възглед за крипните е неправилен. Твърдеше се, че те са раса, родена за наука. Крипните бяха хладните разуми на вселената, абсолютните анализатори, раса от интелигентни роботи, ако роботите бяха онова, за което ги смятала първите пионери на роботиката. Но това просто не беше вярно. Не беше ли тъкмо това, за което се бореше една от предсадхимистките секти? Върховната реалност? Това беше. Крипните бяха мистиците на вселената.

Ядоха на маса под кичеста круша. На Хрш-Хгн поднесоха яхния от леко затаили, мазни черни отровни гъби — истински деликатес. Айзък яде картофи от Целоирландия — за енергия. За Дом имаше суфле с морски дарове, превъзходно сготвено. Той започваше да осъзнава и това, че криптиите бяха спецове и в автоматично отношение. Негово пещерство изсмука нещо от цилиндър под налягане в един въздушен люк приблизително там, където би трябвало да се намира стомахът му.

— Коя е следващата ви цел? — попита той.

— Минос, стига да можете да ме отведете там — отвърна Дом.

— Трябва да намеря друг кораб, а и знам, че там има многорасово селище. Мога да хвърля един поглед и на Лабиринта.

— Смятате ли, че в Лабиринта може да има някакъв ключ? — попита любезно крипът.

Айзък изсумтя и сръга здравата Дом в ребрата.

— Това беше хитра литературна алузия, бих казал — рече той.

— Дори и името на планетата е...

— Знам — отвърна Дом. — С нетърпение чакам да срещна минотавъра. Хрш?

— О, нищо — обади се фнобът и вдигна поглед. — Проссто размишишлявах за това, че май съм попаднал в легенда.

Нарече кораба „Скок назад“ Беше най-добрият, който можеше да предложи малкият корабен парк на Минос. Липсваше му дори автоготовач, което си беше червена точка за него, но матрицата му беше внимателно калибрована, а кабината поне бе по-голяма от шкаф.

— Защо „Скок назад“? — попита Айзък.

— Заради относителността — отвърна Дом. — Пълното му име би трябвало да е „Скок толкова напред, че ако Айнщайн беше прав, корабът щеше да се окаже точно зад вас“. Но я се опитайте да го напишете на идентификационната таблица. Мислиш ли, че ще се справиш с него?

— Става — рече жално Айзък. — Надали би могъл да мине за чиста порода.

Тръгнаха през човешката научна колония към Лабиринта, чиято най-близка стена се издигаше над ниските куполи.

— Какво мислиш за крипите от висша степен? — попита Хрш-Хгн.

— Забележителни са — подхвърли Дом неангажирано. — Ами ти?

— Срещал съм се с няколко, докато тебе те бяха отвели на онова пътешествие. Бях поразен от това колко приличат на фноби, както би могъл да очакваш, и твоето предположение, че всссяка рассса вижда съсобственото си отражение в...

На входа на Лабиринта към тях се претърколи малко сребърно яйце, размахало в пипалото си сноп листа. Червеникавият оттенък на клепачовия му щит издаваше, че това наистина е крипии от много низша степен.

— Псст! — изсъска глас, който не идваше от никоя определена посока. — Искате ли да си купите карта? Не можете да разгледате Лабиринта без карта. Съставена е от моя брат по люпило по въздушни снимки!

— Я се разкарай бе, сгуромозък! — изпища един по-едър крип, носейки се към групата с грохот. — Вижте, сър и фрсс, вие очевидно умеете да различавате хората и имате нужда от карта. А аз имам карта, сър и фрсс, каквато рядко сте виждали.

— Трябва ли ми карта? — попита Дом.

— Не точно — отвърна фнобът, който и преди бе посещавал Лабиринта. — Но ги бива за сссувенири!

Щом влязоха в Лабиринта, още дузина продавачи на карти се примъкнаха и тръгнаха подире им.

Шегаджийте си бяха направили шегичка. Сегиз-тогиз някой изследовател изтъкваше, че Лабиринтът вероятно изобщо не е бил замислян като лабиринт, но никой не можеше да измисли някаква алтернативна употреба, на която да може да се вярва. Дом не се изненада, когато двамата му спътници и от двете му страни изчезнаха — Хрш-Хгн го предупредил за ефекта на Лабиринта.

Нещо в мономолекулярните стени създаваше отделна вселена за всеки индивид. Ето защо картите и въздушните снимки не вършеха никаква работа. Собствената карта на Дом за Лабиринта би била съвсем точна — за него.

Веднъж мярна сенчестия силует на Хрш-Хгн да излиза от една стена и да потъва в друга. Дом тупна яката стена с юмрук, а после се

огледа, за да се увери, че никой не го гледа, и пусна обхождащ лъч по бялата повърхност. Дори не стана по-горещо. Тая илюзия сякаш си беше доста материална.

Откри центъра след десет минути бърз ход. Държеше паметомеча си все още насочен към мястото, където бе минал обхождащият лъч, а пръстът му увисна над копчето, щом Уейс се обърна с лице към него и се усмихна.

— Виждам, че ме очакваше — рече той любезно.

Дом стреля. Уейс го погледна обидено и протегна ръка. Към Дом подскочи разрастваща се, изкривяваща светлинните лъчи сфера.

— Първи рунд — рече Уейс. — Виж сега, аз имам поглъщаща резонанса матрица, а ти какво имаш?

— Ти кой си? — попита Дом, превключвайки оръжието на нож.

— Уейс от Земята. — Той се спря и подхвърли ножа обратно на Дом. — Боя се, че изтъпи острието — продължи той, — но мятането си го биваше.

— Следващият ми въпрос беше дали си дошъл да ме убиеш, но това не е интелигентно, нали така?

— Не е — отвърна Уейс. — Аз май не постигам нищо, но трябва да продължа с опитите — иначе какво е свободната воля?

— Ще получа ли никакви обяснения?

— Много ясно. Трябва да осъзнаеш, че Вселената е твърде голяма, за да обема и нас, и шегаджиите. Някои хора се страхуват, че шегаджиите може да се появят всеки момент.

— Да не би да очакват никакви чудовища с огромни мозъци?

— Според мен онова, което очакват, са богове. Като са чудовища с големи мозъци, поне знаеш какво е, ама боговете са друга работа. Никой не ще да бъде поробена раса. О, имам тук едно-две нещица за тебе.

Работът припльзна встрани гръдената си пластина и замери Дом с Иг. Животинчето се разпища грозно по Уейс от безопасното рамо на господаря си, а после се гмурна в ризата на Дом.

— Имаше и още нещо... — рече работът. Той потупа торбата си и заопипва зад гръдената си пластина. — Извинявай за забавянето, ама знаеш как е, това нещо изобщо не искаше да влиза там. А, ей го.

Дом улови малко сиво кълбо, преди да успее да се възпре. Беше топло. Уейс го наблюдаваше внимателно.

— Това е матричен двигател без намотка — рече той. — Досега трябваше да ти е откъснал главата. Грубичко, знам.

Дом метна кълбото по най-близката стена. То проблесна за кратко под светлината на Веригите, преди да тупне в съседната алея. После Уейс се стовари върху му.

Роботът беше доста по-тежък от него. Дом се претърколи назад, опита се да отхвърли нападателя си и трябваше рязко да отскочи встрани — един юмрук се заби в пода на Лабиринта точно до ухото му. Ударът разцепи изкуствената кожа. Уейс обърна юмручния удар в страничен замах и върхът на пръста му изора дълбока драскотина през лицето на момчето.

Иг се метна право към очите му. Уейс го отхвърли леко, отскочи назад и сви пръсти.

— Отказвам да вярвам в неуязвимостта — заяви той. — Давай да се захващаме с истинската работа.

Матричният двигател избухна. Лабиринтът проехтя.

Вълната подхвана Уейс и го запрати в стената като парцалена кукла. Кракът му закачи гърдите на Дом.

А високо горе един кораб тъкмо се спускаше, за да кацне.

10

„На Лаот земеделската работа се върши с отвертка.“

„Галактически спектър“

Чуйте как хрясват
листите есенни, хрупат
криスタлни листа.

Чарлз
Суб-Лунен,
„Планетно
хайку“

Леглото беше реликва — пищно и черно, сподобено с отличителните белези на династията Таминик-Пинг. Дом се вглеждаше през изтъняващите сини мъгли към останалата част на стаята.

Намираше се в съкровищница. Или пък в музей. Някой беше прекарал цял товар мебели и украшения през галактиката и ги бе стоварил тук, без да го е грижа за стил или епоха. На двете стени висяха памето-гоблени, на които забравени герои пресъздаваха страници от историята като непрекъснато повтарящ се запис. Комплект от хора фигури за цтейм в церемониални одежди стояха вдървено в стойка мирно върху дъска, вградена в гигантски култивиран рубин. Имаше и водна скулптура в бездействие, която стоеше на дъното на голям басейн, а също и витрина от Ранния хром, в която бяха изложени няколко контрабандно пренесени фнобски храмови грънци. Там, където по стените не висяха гоблени, се стелеха пурпурни драперии.

Дом си представи домовете куполи на Опакото, обзаведени с фанатична практичност. Единственото украсение, чието присъствие бе насърчително, беше садхимисткият запазен знак, както и Единствената заповед, поместена в подходяща рамка. Дори и токът не си позволяваше да протича по-далеч от кухнята. А семейство Сабалос беше богато — всъщност толкова богато, че можеше да си позволи прости чък живот. Който и да беше собственикът на тази стая, беше или победен от тях, или пред него те си бяха живи голтаци.

Усети до ухото си нещо топло, обърна се и видя Иг, сгущен вътре в спалното поле. Животинчето отвори едното си око и измърка.

Дом се измъкна тромаво от полето и също толкова тромаво се приземи. Гравитацията беше една идея по-силна от тази на Опакото.

Той дръпна една завеса и видя слънце, сплескано от рефракцията, което се спускаше зад парцалив хоризонт. Беше анемично червено. А покрай прозореца прехвъркна на пресекулки нещо дребно, намери си отвор и изпърха вътре. Дом забеляза металните отблясъци по крилете му, докато то пърхаше около лампата, и маранята около мъничкото му въздушно витло. Беше лаотски молец. Слънцето отвън беше Тау Кит и залезът бе блед, защото атмосферата бе почти свободна от прах. Почувства се доволен от себе си.

Бронзовите врати в дънното на стаята се отвориха и влезе Айзък.

— Здрасте, шефе — рече той уморено. — Как си?

— Чувствам гръденния си кош така, сякаш някой е забивал в него ръжени — оплака се Дом. — Последното нещо, което си спомням, е, че бях на Минос.

— Точно така. Намерихме те на входа на Лабиринта, а половината ти гръд беше издълбана. Пък оня, Иг, цивреще на поразия.

Дом седна.

— На входа на Лабиринта? Как съм попаднал там? Хей... вие видяхте ли центъра?

Работът кимна.

— То се знае, но нашите центрове, ако ме разбиращ. Пак опит за убийство, а?

Дом му разказа.

— Баба ти пристигна малко след това — уведоми го Айзък. — Ние с Хрш-Хгн си рекохме: „Добре сме, той умира, а «Пияният» е доста бърз кораб.“

— Да, хубаво. Обаче това тук не е Опакото.

— Отби се тук, да те полекуват. Тия гугу-тела не могат да се възстановяват самички до безкрайност.

— Разбира се, това е твоят дом, нали?

Айзък се вдърви.

— Аз съм гражданин на галактиката, шефе. Да, това тук ми е добрата стара родина. Работен кораб три, Фабричен комплекс девет — тук съм се пръкнал. — Той се огледа из стаята. — Ама да ти кажа, така и не сме видели това място отвътре. Между нас казано, не ми харесва. Имаш ли представа дали аз съм единственото желязо тук?

— Я зарежи. Все трябва да има слуги! — отвърна Дом, докато си търсеше дрехите.

— Много ясно, че има. Човеци са. Няма лъжа, няма измама, шефе.

Дом зяпна насреща му.

— А един от тях ме нарече „сър“! В моя куб всеки човек, който нарече робот „сър“, направо си е изпросил тупаника!

— Я се успокой и ми намери някакви дрехи. Искам да поразгледам това място, преди да е изчезнало — рече Дом.

Излязоха от стаята и тръгнаха по широк коридор, застлан с дебел килим. Айзък го преведе през няколко големи, претъпкани с мебели зали и най-накрая стигнаха до двойна сребърна порта. Двама мъже, облечени в ливреи в кафяво и златно, припряно отвориха портите и се изопнаха в стойка мирно, докато двамината минаваха през тях. Дом чу механично ръмжене — идеше от гърлото на Айзък.

Кръгла маса с кладенец в центъра изпълваше стаята. Погледът на Дом улови първо Джоун; тя господстваше над стаята, както винаги облечена в дълга рокля в полунощно пурпурен цвят и с черна перука, която отиваше на кожата ѝ. Тя се усмихна едва-едва. До нея седеше висок, дебел мъж с почти дросково телосложение — Дом го разпозна: беше император Птармиган. До него пък седеше Кеджа — тъкмо се надигаше от стола си, за да се втурне покрай масата и да го прегърне. А до нея бе седнало момче горе-долу на възрастта на Дом, което го оглеждаше замислено. Останалата част от масата се състоеше от обичайния набор директори — членове на Съвета и висше планетарно ръководство.

Кеджа прегърна Дом и го целуна.

— Знаех си, че ще се появиш тук! Дом, ама ти си зелен... — ахна тя. — Да не би да си ходил за риба?

— И така може да се каже — отвърна той.

— Ела и седни, тъкмо се канехме да вечеряме. Тарли, ще мръднеш ли малко? Ако се посместиш още малко, и Айзък ще може да си намери място — добави тя ведро.

— Естествено — момчето се усмихна на Дом.

— Аз ли, мадам? Да вечерям с човеци? — студено произнесе Айзък, втренчил неподвижен поглед в мъжете с ливреи, застанали зад вечерящите.

— Не се срамувай — ние тук всички сме една голяма интегрирана верига — рече Кеджа.

Дом се наведе към робота и промърмори:

— Сядай веднага и си докарай любезен вид, защото иначе лично ще те разглобя посредством нокти, зъби и крака.

Дом се оказа настанен между императора, който го поздрави учтиво и отново се обърна към Джоун, и Кеджа. Мнозина от вечерящите гледаха Дом с откровена невяра. На масата седяха и няколко фноба, а Хрш-Хгн дружелюбно съскаше на някакъв алфамъжкар с много важен вид.

— Винаги ли вечеряте така? — попита той.

— О, да — отвърна Кеджа. — Птармиган предпочита да настанява хората така, че да ги вижда. — Тя вдигна пръст и келнерите се приближиха.

— Ъъ, Кеджа... откога съм тук?

— От снощи. Ти си прочут, братчето ми. Според Птармиган половин галактика се е юрнала да те търси. Предполага се, че ти си повел всички ни към Света на шегаджиите. Според теб какво ще намерим там?

— Според както сочат последните събития, една тъпа огромна бомба. — Забеляза как тя трепна. — Извинявай, без да искам. Прочут, казваш, а?

— На орбита обикалят около дузина кораби, повечето от Тера нова и Целоирландия. И с всеки час стават все повече. Птармиган е много ядосан. Не го разбрах достатъчно, но доколкото схванах, всеки се опитва да те отвлече. Вярно ли е, че ще откриеш Света на шегаджиите до пет дни, независимо какво ще стане?

— Така очаквам. Ама как така всички го знаят?

— Ами ти не си го пазил в тайна, нали? А и Обединените шпиони са замесени. Налага се Птармиган на всеки час да изпраща специални отряди да метат ония дребни бублечици роботи, с които ония постоянно обсипват двореца. Една се промъкнала в кухнята и отворила фурната тъкмо когато се печало суфле, а това противоречи на всякакви правила!

— Единият от корабите крипийски ли е?

— Не знам.

Тарли се наведе зад младата си мащеха и кимна.

— Моите извинения, драги Дом, но случайно подочух за какво си говорите...

— Подслушващо — сряза го Кеджа.

— ... и тъй като стана въпрос, единият от корабите е крипийски квадратен кораб VMFTL с регистрация от Звездната верига.

— Звездната верига?! Леле, Божке! — Една мисъл мина през ума му и ръката му отхвръкна към колана. — Кеджа, там имаше ли бутилка...

— Нищо й няма. Прислужницата ми каза, че един от стражите ѝ казал, че тя съдържа водата на живота. Не че искам да си пъхам гагата, където не трябва, разбира се.

— Разбира се, че не си я пъхаш. През последните няколко дена едва не ме убиха, превишиха ми кредита в Банката, цял час дишах под вода издигнах се на орбита с помощта на крайно неприличен метод и си поплавах по повърхността на звезда. А, да. Излязох от Лабиринта на Минос, въпреки че ми бяха смазали гръденния кош. Животът е едно безкрайно весело пътуване. Някой трябва да започва да ми пише биографията сега, веднага, преди да е станало късно!

— Ами защо не хванеш него? — Кеджа посочи един човек на отсрещната страна на масата. Дом позна човека с белезите и очукания на робот.

— Това е Чарлз Суб-Лунен, нали? Онзи, когото наричат Ренесансовия човек?

Кеджа забеляза, че мъжът и работът ги гледат, вдигна чаша в наздравица и се усмихна. Под прикритието на чашата тя сподели:

— Да, и освен това е специалист по шегаджиите. И историк. Пък и поэзията му си я бива. Знаеше ли, че той е онзи, който е дешифрирал

езика на шегаджиите?

— Поетът и смахнатият компютър — цитира Дом.

— Да, макар че той не е наистина смахнат. Не знам кой е бил поетът. Слугата му също е доста чаровен — не мислиш ли, че изглежда привлекателен с всички тези белези, Дом? Дом?

— Ъъ, мда — произнесе бавно Дом, въртейки замислено чашата си в ръце. — Смешна работа, а? Създаваш си впечатление за хората... мисля, че искам да разменя няколко думи с него. Извини ме.

Дом се промъкна покрай масата, но не беше достатъчно внимателен. Джоун го улови леко за лакътя — леко наглед, но зад този захват стояха солидни анатомични познания.

— Добър вечер. Любимото ми внуче напоследък май се е събиравало с лоша компания. Уейс е главното торпедо на Института по шегаджиите.

Дом въздъхна.

— Добре де, бабо. Предполагам, че бая си поровичкала в мозъка ми?

— Ами ти беше в безсъзнание и това, естествено, ми се стори най-логичното нещо.

— О, естествено.

— Не се докачай — такъв е животът. Уейс го знае всеки страж в Галактиката. Навремето е убил заместник-шефа на Обединените шпиони, да знаеш. Той е робот, който притежава инстинкт за убийство. Виждам, че още си държиш оная блатна гад?

— Прекарал известно време с Уейс. Предполагам, че е бил хванат в капан — рече Дом. — Аз не бих се притеснявал твърде много.

— Мислиш се за неуязвим. Не залагай на това. — Тросна се Джоун и метна кръвнишки поглед на Иг.

Императорът бавно се изправи на крака и дрънна с малка черна камбанка. Хората започнаха да стават от масата. Дом видя как Суб-Лунен и слугата му човек се изгубиха в тълпата.

— А сега какво? — попита той. — Доколкото разбирам, всеки ме чака да предприема нещо.

— Ще откриваш ли Света на шегаджиите?

Повечето от вечерящите си бяха тръгнали. Императорът им се поклони и ги оставил да седят. В другия край на стаята Хрш-Хгн и Айзък си приказваха с Тарли.

— Така мисля — отвърна Дом. — Вече... вече ми се очертава. Не е планета — искам да кажа, може да бъде и планета, но... ами Опакото е планета, която си има орбита, хидросфера, магнитно поле и тъй нататък, но Опакото, освен това е свят, култура.

— Разбирам — рече Джоун. — Чудя се къде ли може да е?

— Имам още пет дни, вече дори по-малко, което изключва повечето места извън мехура на живота... — Дом млъкна. — Ти не измъкваш ли информация от мен?

— В името на Опакото. Не искам да откриеш Света на шегаджиите и да го хвърлиш на тълпата, да го пропилееш. Тебе не те е грижа за политиката. Казвам ти, ако го използваме както трябва, това може да стане великото дело на фамилия Сабалос.

— Сериозно ли ми го казваш?

— Съвсем сериозно. — Тя се надигна. — Ще поговорим покъсно. Идваш ли да видиш Маската?

— Непременно трябва да я видиш! — възклика Тарли и притича покрай масата. — Това е специална продукция. Суб-Лунен я е написал на кораба на идване насам. Татко обича да се развлече след вечеря.

Дом реши, че е умерено забавно. Беше пародия на актуалната политика между Земята и Другите светове — нещо, на което човек винаги можеше да се посмее, — написана в ранногръцки стил. Всички герои носеха грамадански маски, целите в скъпоценни камъни. Хорът беше роботски.

После пиецата прикова Дом към стола.

Главният герой беше председателят Пан с кози крака, рога и флейта. Той се появи след сцената на бизнес с Първа сириуска банка — издуто сребърно кълбо на пружинени крака. Банката рече:

— МИСЛИШ ЛИ ТОГАВА, ЧЕ ЧОВЕКЪТ МОЖЕ ДА ПРЕДОТВРАТИ ТОВА, ДА БЪДЕ ИЗТИКАН ОТ РОБОТИТЕ?

Пан припна през сцената:

— Разбира се. Кой робот би могъл да върши моята работа? Тяхното може да хареса само на Първокласниците, нали знаеш.

Хор: Брекекекекс-коакс-коаксиал!

Пан: Но чуй! Кой е тоз пътник уморен?

На сцената се промъкна още един актьор. Беше ярко, искрящо зелен. Залиташе под обединената тежест на чифт крилати сандали, които оставяха дира от пера, и огромен меч от гума, а на рамото му клечеше кошмарът на препаратора — стъклени очи, пера, туфи косми и зле подбран набор от нокти.

Пан: Майчице?! Какво правиш ти с таз странна, зле сглобена твар?

Пътник: Туй не е странна твар, а мой другар.

Пан: На твоя другар говорех. Какво дириш, пътниче? Казвай, че да продължаваме нататък със скеча.

Пътникът се опули късогледо, огледа сцената, а после се вторачи в публиката.

— Търся свят на шегаджиите — смънка той.

Пан рече:

— Пробвай Земята. И на Тера нова са с доста добър нрав. Ох, тези шегаджии. Хайде, къщ оттук! Те не съществуват, нали?

— Да и не. Което ще рече, не и да.

Банката: ВСЕКИ ЗНАЕ, ЧЕ СА СЕ ПРЕМЕСТИЛИ В СЪСЕДНАТА ВСЕЛЕНА...

Пан: Така че защо не погледнеш на тъмната страна на слънцето?

Пътникът: Да бе, да му се не види! Тъмната страна на слънцето ли казахте? Право там отивам! И се затътри нанякъде.

На другата сутрин Дом се събуди в спалня, която почти го потискаше с богатството си, изми се в златен умивалник и се запъти към трапезарията. Беше закъснял за закуска. По-голямата част от нощта бе прекарал в безплоден спор с Джоун. Когато замъкнаха Иг в лаборатория и го пребърниха за всяко мислим оръжие, за злащастие на животинчето се надигна кавга. Не намериха нищо, но Иг, увил се около раменете на Дом, днес беше странно мълчалив.

Суб-Лунен си бе тръгнал след края на „Маската“ — след спешен разговор със Земята.

В дъното на залата имаше плаващ плот, отрупан с огромни покрити блюда. Дом се понесе безшумно по килима, като експериментално повдигаше ту един, ту друг капак. Единият покриваше блюдо с пушена червена риба, друг — доста нещастна на

вид глиганска глава. Трети криеше просто плодове. Като опаковец най-накрая той се спря на рибата и се настани в края на празната маса. Ей тъй, от любопитство, вдигна капака на огромен супник и веднага побърза да го захлопне с трясък — императорът бе угодил и на гостите си дроски.

След няколко минути една вратичка отсреща се отвори и вътре на пръсти влезе едно момиче. Беше дребничка и мургава като Тарли. Дом се усмихна. Тя се изчерви и се промъкна до плота, приковала поглед в него.

Тя струпа в една чинийка дребни рибки и седна на отсрещната страна на масата. Дом се загледа в нея. В светлината на утрото тя сякаш излъчваше сияние. Беше тайнствено и притеснително. Сиянието я следваше, тъй че мръднеше ли с ръка, във въздуха увисваше едва доловимо златно призраче. Електрофизичен ефект — но все пак си беше впечатляващ.

Ядоха в мълчание, нарушавано само от жуженето на голям, старинен Стандартен часовник. Най-накрая той се стегна и продума:

— Говориш ли джанглийски? Линака комеркс диуак? А дроскски тогава? Упакуадук... ъъ... лапидикуак нункуакук куипадукуадикуакак?

Тя си наля кафе в мъничка чашка и му се усмихна. Дом изстена вътрешно. Дроскският си беше достатъчно зло, но все пак можеше да се справи. Той подготви епиглотиса и синусите си за върховното изпитание.

— Ффбасш сФФшс — фрс Сфгхн Гсс?

Втората ѝ усмивка го порази — беше ненужно официална. Тя плесна с ръце. Миг по-късно той усети някакво присъствие до лакътя си.

Зад стола му бе застанал великан. Чифт очни процепи го оглеждаха безстрастно от малка глава, набучена върху тяло колкото високо, толкова и широко, което ще рече приблизително два на два метра. Беше облечено с кожена жилетка, покрита с познати ръбести орнаменти в червено и синьо. В пояса му бяха затъкнати най-разнообразни ръчни оръжия. Беше дроск — стар, така че, естествено, беше женски. Ако наоколо се навъртаха някакви мъжки, вероятно вече се място находаха в нейния фризер.

Момичето изпя глисандоваnota, която прозвучава като звънче. Червените очи примигаха.

— Императрица казва ти какво казва?

— Просто се опитах да завържа разговор — отвърна Дом. — Вие коя сте?

Великанът си размени накратко няколко думи с момичето и рече:

— Аз неин телохранител и камериерка.

— Икономично.

— Лейди Шарли казва елате да поядзи?

Без да чака отговора му, дръскът го вдигна от стола с една ръка. Иг се събуди и се озъби, а после захленчи, щом великанката го вдигна леко с другата си огромна лапа и му загука. Блатният иг примигна, после притича по ръката с железни мускули и се насади на главата на дроска.

Шарли вече вървеше през широката веранда пред залата. Тя погледна съчувственно Дом, когато го стовариха в краката й като чувал, тропна с крак — за смайване на Дом, защото дори и майка му не беше прибягвала до това, а тя беше голям спец по цупенето — и се закани с малкото си пръстче на великанката, която й се поклони. Тя помогна на Дом да се изправи на крака.

Един робот държеше поводите на две същества. Дом не беше виждал коне досега, освен онзи чифт, който за жалост бе върнат на рождения му ден. Но тези коне тук бяха лаотийски. И поради това бяха роботи.

Помогнаха на Шарли да яхне първия с обшивка от анодизиран алуминий. Поводите бяха изплетени от някакъв метал и окичени със скъпоценни камъни и звънчета.

Конят на Дом беше с цвят на мед. Щом той седна в командното седло, животното се обърна, погледна го с многофасетните си очи и рече:

— Можеш ли да яздиш, мой човек?

— Не знам, никога не съм пробвал.

— Добре, тогава остави ме аз да върша работата, а? — рече конят и зарови земята.

— Защо са сложили мозък клас пети в кон? — попита Дом, докато се отдалечаваха от двореца, а дроскът припкаше отзад.

— Държат ме за гости. Понякога с тях се налага да проявяваш интелигентност — непринудено рече конят. — Ти ли си оня тип, дето ще открие Голямата работа в небето?

— Да. Срещал ли си някога клас пети с регистрация TR-3B4-5?
— попита Дом.

— Ох, тоя ли? Програмираха ни заедно. Той отиде да служи на краля на някаква забутана планета, пък на мен ми натресоха това.

— Помислих си, че може и да познаваш моя Айзък. Имате еднакъв стил на изразяване — рече Дом.

— Да си кон, не е чак толкова зле — вдигна глава конят. — Трябва да ме гледат добре, щото нали ние, петокласниците, официално сме хора. Редовно мъкнене на товар и три раздрушвания дневно... Казали нещо?

— Мисля — рече Дом. После прехапа устна и се загледа в пейзажа.

На Лаот не вирееше нищо. Планетата беше стерилна. Кащащите кораби минаваха през строго обеззаразяване, а на гостите им махаха всичко, освен нужните им колонии от бактерии. Атмосферата на Лаот беше вносна. Свят, чиято икономика се основаваше на производството на електронни чудеса, не можеше да си позволи и едно мъничко вирусче на погрешното място.

Но един гол свят е нечовешки. И затова около двореца си един друг император Птармиган, първият от династията, бе започнал да прави градина...

Вкоренени в яловия прах, задвижвани от слънчевата светлина, роботските акри бяха по-мъртви и от труп, но също като труп направо гъмжаха от миниатюрен живот.

Електронните човеци си бяха житетски факт. Една пета от човешкото население беше от метал. Електронната природа пък си беше друго нещо.

Стройните медни дървета въпреки всичко бяха дебели и чворести като дъбове и крепяха листата си със селениеви клетки, които звъняха от ветреца. Електронно пойни птички пърхаха сред цветята от сребърни нишки, а златни пчелички смучеха ток в малките си батерийки и политаха обратно към тайните си клетки за съхранение. В малко, богато на минерали поточе, което се виеше през градината, тръстиките изсмукваха металите и разцъфваха с крехки серни цветя. В дълбините играеха цинкови пъстърви. А в хладните вироре алуминиеви водни лилии се разтваряха като длани.

Конете припкаха сред дърветата и по чакълени пътечки, покрай които кимаха цветя. Шарли го поведе към малък хълм, където от земята бликаше ручейче и се стичаше по една гола скала в дълбок син вир. Сред златните лилии на медни пръски беше построена малка пагода.

Момичето седна и потупа седалката до себе си, после каза нещо на великана.

— Лейди Шарли казва ти разкаже за себе — рече дроската. Тя подхвърляше два фута дълъг нож във въздуха и го ловеше за остието.

И той разказа. Когато великанът превеждаше, той мъркваше задълго и имаше много време да наблюдава малкото месингово паяче, което изскочи от една пукнатина на няколко фута над главата му, зае позиция на една стоманена клонка и се залюля целенасочено навън.

Шарли беше добър слушател, а вероятно и великанката беше добър преводач. Момичето ахна при разказа за боя в Банката и се засмя и запляска с ръце, плетейки златна мараня във въздуха, щом той й разказа как са избягали със слънчевите кутрета.

Паячето се изкачи на друга клонка и пак се залюля.

— Императрица казва тебе не било страх?

Дом се опита да обясни предсказанията, а паякът извърши още няколко скока. Не беше свършил още, а паякът изтъка мрежа от фина медна жица и се настани на една клонка, влечейки подире си два мънички кабела за захранване.

Дом си рече, че е бил твърде експанзивен и самоуверен. Но Шарли го гледаше с разширени очи. Твърде много му идваше, не можеше да устои. А освен това парфюмът й му бе замаял главата. Усещаше остро присъствието на великанката прислужница зад гърба си, а и конят се бе изкилотил веднъж-дваж.

Докато демонстрираше грависандалите си, като описваше осморки във въздуха над главата й, една малка механична мушица се заплете в паяжината. Веднага проблесна синя светкавица.

Докато обясняваше каква юначност се изисква, за да хванеш и управляваш ветромиди, паякът бавно разглоби протестиращата муха с две крачета като гаечни ключове.

Сред дърветата изгалопира още един кон. Командваше го Тарли, почти цял скрит в доспехи, направени от кожени плочки, които се застъпваха сложно. Той махна страховития си шлем, избърса чело с рицарска ръкавица и се усмихна лъчезарно на Дом.

— Поздравявам те, чичо по мащеха. Помислих си, че може да си тук. Надявам се, че не ти е твърде досадно?

— Съвсем не — отвърна ведро Дом. — Щъ, костюмът ти...

Тарли вдигна вежди.

— Бих се наужким. Вие на Опакото не се ли биете наужким?

Дом се сети за един-два боя, които беше наблюдавал по кейовете и в които се използваха ножове за дагони по метър и нещо дълги.

— На Опакото обикновено го правят наистина — рече той. — Наужким ли?

Тарли откопча от коня си продълговат вързоп и измъкна от него меч, висок колкото самия него. Дръжката беше обвита с кожа без излишни украшения. Острието бе невидимо, освен в случаите, когато улавяше някой лъч и тогава за миг проблясваше тънко и зелено.

— Ужким-меч — обясни Тарли. — Острието, разбира се, е дебело само няколко микрона и закалено като молекула в специалната светлина за мечове на зората. И е яко. Може би си добър на фехтовка?

— Мога да използвам паметомеч — обясни Дом, извади своя и демонстрира. Тарли плахо го пое.

— Как работи?

— В дръжката има малък проектор с матрично поле, който може да генерира дузина форми.

Тарли му го подаде обратно.

— Това не е достойно оръжие — рече той със съжаление. — Вероятно би искал да се побием наужким?

Той се засмя, щом забеляза изражението на Дом, и извади от бохчата две дървени летви.

— За упражнения — обясни той. — Тъй че новаците да не губят твърде много придатъци, докато се учат. Аз съм вторият най-добър ужкимури на Лаот.

Дом усети погледа на Шарли върху себе си.

— Добре — рече нещастно той. В крайна сметка на дъската за цтейм той се оправяше с меча посредством фигурата, макар и да беше

само трисантиметрова шпага, размахвана от кукличка. А пък и това бяха само някакви си дървени пръти.

Тарли извади още един шлем и кожени доспехи и Шарли помогна на Дом да ги навлече.

— По-добре ми обясни правилата.

Тарли се усмихна.

— Това е просто ужким-бой с пръти. Всичко върви, но трябва да използваш пръта. Шарли ще ни даде сигнал.

Момичето, което ги наблюдаваше с интерес, поклати глава и каза нещо на брат си с остьр тон.

— Тя казва, че трябва да се бием за някаква награда. Моят меч — срещу твоите грависандали. Според мен това не е честно.

— Не се беспокой — рече Дом, наведе се и започна да откопчава сандалите си. Тарли въздъхна и положи ужким-меча си на съседната седалка.

Прътите се сблъскаха във въздуха — веднъж — и двамата започнаха предпазливо да обикалят в кръг.

Дом усети прилив на дързост и пробва да атакува веднъж-дваж, но прътът му се плъзна по пръта на другия, без изобщо да му навреди. Тарли се усмихна и завъртя пръта на пръста си. Прътът продължи да се върти, трясна гърба му, беше уловен отново и се стовари с тътен върху шлема на Дом. Тарли направи няколко финта и завърши движението с още един нежен удар по главата.

Дом се метна встрани и замахна надолу с пръта. Тарли го прескочи и се извъртя. Уловен от допълнителното лостово действие, Дом се плъзна по корем по чакъла два-три метра.

Шарли закри уста с длан и се извърна. Раменете й се тресяха.

Прътът на Дом се стовари с тръсък върху незащитените крака на Тарли. После той се промъкна напред и описа с пръта свистяща дъга, която завърши върху лакътя на момчето.

Тарли залитна назад, размахал отчаяно ръце, за да запази равновесие. Дом отново го удари в гърдите.

Тарли изчезна.

Дом се втурна напред тъкмо навреме, за да види как бялото му лице потъва под водата във вира под водопада. Той се измъкна от доспехите, гмурна се подире му и цопна във водата сред дрънченето на водните лилии.

Далеч под него в дълбините потъваше тъмен силует, Дом го хвани, сграбчи го за ръката и зарита, за да се отгласне към повърхността. Щом се показаха над нея, гравитацията отново докопа тежката броня и двамата потънаха пак.

Дом зарита отново, като се опитваше да напипа закопчалките на доспехите. После една дебела ръка разпори вълните и той се вкопчи в нея.

Веднага щом улови здраво отпуснатото тяло на Тарли, великанката бълсна Дом обратно във водата, преметна момчето на рамо и се юрна да бяга между дърветата.

Дом се измъкна от водата на скалите от другата страна на вира — болезнено, със засрамено лице. Закашля се, изплю вода и зачака тътенът в главата му да спре.

Чу свистенето на острие и се метна обратно. Под водата се заплете в гъсталак от кабели, дебели колкото пръст, и отново изплува сред туфа водни лилии. Шарли го погледна и остави върха на острието да кльцне нов метър дебел резен от черната скала, където току-що бяха пръстите му.

— Той само си играеше! — изсъска тя на идеален джанглийски.
— Той е вторият най-добър ужкимури в галактиката и само си играеше! Но ти трябваше да победиш, нали?!

— Аз не си играя — додаде тя. Мечът изцвърча покрай главата ѝ и отсече дебел меден клон от съседното дърво, без да се забави забележимо.

Дом се гмурна и се показа от другата страна на вира, изпълзя на брега, а тя го погна. Хвърлените му доспехи все още бяха прострени на чакъла. Той трескаво започна да ги надява. Но те не можеха да устоят на ужким-меч, който режеше скали. Можеха само да поемат силата на удара — за да се отклони това невъзможно остро острие, трябваше статично поле...

Не видя удара. Не усети нищо, освен лек зелен проблясък. Гръдената пластина, която държеше в ръце, изведнъж стана на две и толкова. Потникът стана на жилетка. И това, че на земята се посипаха срязани полеви компоненти, не беше никакво утешение.

— Ще те накълзам! — заяви тя. — Парченце по парченце. Като започна с израстъците!

Върхът на меча очерта тънка линия по ръката му — само защото Дом бе успял да отскочи с похвална скорост.

— Казваш, че е рано да умреш — каза тя. — Откъде си толкова сигурен, хей?

Дом смиризи лице и затвори очи. Мечът се стовари върху врата му. Отвори очи и усети презиртелния й поглед, когато плахо поsegна към шията си.

— Само чакай да кимнеш с глава. С тълото те ударих, глупако! — рече тя, приближи се до него, изправи се на пръсти и му нанесе жилещ саблен удар. — Самохвалко, грубиян, варварин!

Краката му се бореха за равновесие на ръба, той се олюля надвира, после за трети път цопна във водата и се показа над нея, разтреперан и задъхан. Шарли, също разтреперана, насочи меча към него.

— Само да е мъртъв, момченце, само да е мъртъв... — тя вдигна един камък и го замери несръчно по главата с него. Щом той отново се показва над водата, тя вече беше само малка фигурка, която се носеше на кон сред дърветата.

Дом оставил водата да се оттече от него, легна върху чакъла и се загледа в мравките. Бяха изпълзели отвсякъде и се бяха струпали около отсечения от нея клон. Докато ги гледаше, той се разцепи чисто на две и Дом видя мъничката синя точица на електронна резачка. По-малкото парче бързо бе помъкнато през чакъла към люк, който се появил в дървото.

Дом взе грависандалите и ужким-меча и се върнал при коня. Конят го погледна съчувствено и не каза нищичко. Той го яхнал и потегли замислен.

Високо горе до отрязания клон наместваха товароподемен кран — последна дума на техниката. Беше се появило и скеле. Мирмидонският екип за реконструкция вече се беше хванал на работа. По-нагоре — там, където листата със силициеви чипове пиеха слънце и звъняха от ветреца — още едно насекомо ги наблюдаваше безстрастно. Имаше очи камери, които определено не бяха лаотийска направа.

Един паяк го видя и си помисли за ток.

11

„Ние сме стара раса. Радвали сме се на всичко, което галактиката може да предложи — самият аз съм виждал черната уста в центъра на галактиката и ярките мъртви звезди отвъд нея, — и затова като раса трябва да бъдем обречени. Ти търсиш нови преживявания като псевдочовек; аз изучавам раждането на водорода в междузвездната бездна заедно с расата, наречена шушулка. Ние сублимираме нашата криптиност, защото тя ни задушава. Накъде ще вървим оттук нататък?“

Лично писмо от
негово пещершество
КРабИ + 687° до негово
пещершество КРийгИ +
690°, препечатано в
антологията
„Постшегаджия“

— Влез.
Дом бутна вратата.
Тарли лежеше по корем и четеше. Вдигна поглед и му се ухили.
— Влизай де!
Дом влезе плахо и пусна грависандалите на леглото.
— Твои са — рече той.
Тарли ги докосна замислено.
— Мдаа — рече той неуверено и изключи куба.
— Гравитацията беше на моя страна и мамих, и такова... — рече нещастно Дом.

— Целият си подгизнал — и Тарли плесна с ръце. От единия ъгъл на стаята лъхна въздух, появи се млада дроска, прие заповед да донесе дрехи и хавлия и изчезна. Миг по-късно тя се върна.

— Вашият народ има ли строги правила относно, хм, излагане на тялото на показ? — попита Тарли. — Ако е така, банята е ей там.

Дом измъкна презглава подгизналата си риза и изсумтя.

— Щото, нали разбираш, тука при нас идват всякакви. Добре. Чакуадук — той плесна отново с ръце и наведената фигура изчезна. Дом погледна нагоре.

— Хитро. Пренос на поле? Баба ми не би позволила това вкъщи. Разправя, че така ужасно се хабял ток.

Тарли вдигна ръка.

— Индукционни повърхности под кожата, да. При нас е традиция. Впечатлява гостите. Дръж.

Дом хвана един колан от драконска кожа и го закопча върху широката риза, сложно изтъкана от жълта и сива коприна. Лаотското момче отвори един емайлиран шкаф и му подаде по-малка версия на меча.

— Хей!

— Това е само кото. Чисто обреден. Моля те, приеми го. Освен всичко друго според обичая, ако не го приемеш, това е смъртна обида. Ще трябва пак да се бия с тебе с мечове и без броня. А преди това ще трябва да те науча как се използва — той хвърли кос поглед към врата на Дом. — Подочух, че вече си взел някой и друг урок.

Ръката на Дом се стрелна към врата му и лицето му се сгърчи — не само заради охлузеното.

— Мислех си, че лаотските момичета повече си падат по подреждане на цветя — смънка той.

Тарли се ухили.

— О, така ли? Най-близките до нас цветя се намират на Буундок, съседната планета. Най-големите са рози убийци — за да ги подкастриш, първо трябва да им приложиш дущене.

— Бас лоя, че нея много ще я бива в това.

— Сигурно ще е доста добра. Тя е първа в класациите по ужким-меч — това ще рече, по-добра от около петстотин истински ужкимури. За да попаднеш в тия списъци, трябва да си голям спец.

Дом прокара пръст по острието на когото и изсумтя.

— Що се отнася до лъка, мен по ме бива. На нея не ѝ достига търпение. Шарли е едва около тридесета в списъка.

— Има ли нещо, в което да не е добра?

— Третото ни по значимост национално развлечение.

— Какво е това? Преследване на прасета с копия? Мачкане на камъни с голи ръце?

— Не. Дизайн на микровериги. Това е изкуство. Хайде, време е за вечеря.

Дом се изненада, докато вървяха към главната зала. Намираше се на Лаот — свят, който произвеждаше най-доброто корабно оборудване и умове клас пети, класирани сред човеците, — а не бе видял роботи, освен коня и механизмите в градината. Лаотяните очевидно не обичаха да се обкръжават с творенията си.

Докато вървяха по коридор, обграден с лакирани паравани, Тарли рече бавно:

— Татко е много ядосан.

— На мен ли?

— Непряко да. Не заради идването ти тук — той обича гости. Но просто идват и разни неканени. Колко дена останаха, докато откриеш Света на шегаджиите?

— Три дена без днес.

— Имаш ли някакви идеи?

— Някакви — рече неубедено Дом.

— Надявам се — рече Тарли. — Из системата ни в момента се мотаят петдесетина кораба и те чакат да предприемеш някакъв ход. А някои от тях са набълскани с оръжия. Тера нова е пратила цяла флотилия. Има дори и една страшна черупка от Целоирландия, дето сигурно им е едничка. И като ги поведеш към Света на шегаджиите, ще настане истинска пукотевица. И, хм, онова, което тревожи баща ми...

— Можеш да го успокоиш. Според мен шегаджиите нямат нищо общо с Лаот — побърза да каже Дом.

Тарли въздъхна с облекчение.

— В какви бели ни вкарват само! — продължи той. — Налага се всекичасно да пращаме отряди да чистят тия буболечки на Обединените шпиони из двореца. Във всяка пукнатинка пропълзват — ей на, виж онай!

Нешо подобно на богомолка, инкрустирана със скъпоценни камъни, пълзеше по ръба на един от шарените паравани. Щом се приближиха, то опита да избяга, но Тарли го събори на пода с върха на меча си и го смачка.

— Прилича на стандартен земен модел — отбеляза той. — Разбиращ ли какво искам да кажа?

— Посланието зад всичко това е, че много се радваш, че ме виждаш, но още повече ще се радваш, като ме видиш да си тръгвам — рече Дом.

Тарли заговори припряно:

— Моля те, не го разбирай погрешно. Едно ще ти кажа: ние ще се погрижим да излетиш вертикално и добре защитен. И все пак ти не си ни единствената тревога. Чу ли за изчезването на Банката?

Дом поклати глава.

— Такова нещо досега не се е случвало.

Вратите на залата се отвориха пред тях. В трапезарията имаше само осем души. Кръглата маса беше прибрана обратно в паметосклада и на нейно място бяха опънали приста лаотянска трапезна рогозка. Освен Тарли и Дом тук бяха Джоун, Кеджа, императорът, Шарли, Хрш-Хгн и един дребен напет лаотянец. Дроските слуги на децата стояха зад тях, а Айзък се приближи и застана зад Дом. Държеше Иг в ръце.

— Благодаря — пое Дом създанието. — Къде беше той? Ами ти?

— Просто разглеждах добрата стара родина, шефе. Иг е един вид неофициален талисман на екипа за проочистване на бублечки — направо ги изравя отвсякъде.

Щом Дом погледна Шарли, тя сведе очи и се изчерви.

Основното ястие — мида кай — беше изядено в мълчание, ако не броим усилията на трио фноби, което свиреше на члонг в другия край на стаята.

Хладен нощен бриз довя в стаята звънтенето на листата в работа градина.

Императорът с голяма церемонност разля прозрачна, подобна на сироп течност, която бе измамно лека на езика, а изгаряше гърлото. Слугите изчезнаха с едно плясване с ръце. Триото припряно завърши една фраза, свали струните от инструментите и бързо-бързо си тръгна.

— А сега — рече императорът — да поговорим.

— Шпиони? — измърмори Джоун в чашата си.
Императорът вдигна вежди.

— Но разбира се, драга моя — рече той. — Ето там онзи от триото, който свиреше на инк, сложи Ухо, преди да си тръгне, дроскът слуга на сина ми най-редовно докладва на непроизносимата си планета, а пък стаята гъмжи от бублечки и карфици. Джентълменът от лявата ми страна — напетият момък се усмихна, — е завършен шпионин. Казва се Маган. Една от многото му професии е да ме шпионира. Докладва ми най-редовно в случаите, когато действам, както не е редно. Къде се намира Светът на шегаджийте? — рязко завърши той.

Дом прокара пръст по ръба на чашата си.

— Имаш някакви си седемдесет и два часа да го откриеш — подсказа му Птармиган.

— Не е честно! — възклика Кеджа.

— Не е длъжен да ми казва.

— Струва ми се, че схванах идеята — рече тихо Дом. — Усещам очертанията на концепция. Тъмната страна на слънцето... това е малко уклончиво. Може би става въпрос за друг набор от измерения?

— Не го вярваш — рече Императорът. — Нито пък аз. Светът на шегаджийте е чудатост в този континуум. Вероятността предполага, че това е единствената вселена, в която те са съществували, макар и да не можем да установим местонахождението им чрез математика. Моето убеждение е, че те са имали шанс едно на милиард, изникнал тъкмо в нашето пространство и време.

— И аз мисля така — заяви Дом. — Съществуват само четирипет примера за живот извън расите от мехура на живота и те са големи и... ами не точно онова, което ние смятаме за живот. Като например Банката или Чатогастера. При тях животът е просто един от атрибутите им, също като масата и възрастта. Не, според мен шегаджийте са били първият живот — така, както ние го разбираме — в галактиката и съм съгласен с идеята, че вероятно те са започнали и нашето шоу по трасето. Не зная защо съм съгласен. Просто ми се струва правилно.

— За тази идея не знам — рече Кеджа.

Императорът се усмихна.

— Нали разбираш, драга моя, вселената няма време за живот. По право той не би трявало да съществува. Не разбираме как така е

становало.

Дом кимна.

— Толкова сме свикнали с идеята за живота като съществена част от вселената — рече той. — Дори в предсадхимистките времена сме заселвали другите звезди с въображаеми същества и сме се залъгвали, че животът извън Земята е много вероятен. Не сме искали да сме сами.

— Нито пък шишегаджийте са искали — наведе се напред Хрш-Хgn. — Затова и са променили шанссовете...

— И са заселили звездите, само че трябва да са били гении в биологията. Изпълнили са и всяка екологична ниша — от студените слънца до замръзналия космос... — заговори Дом. После мъкна.

Беше разbral за шегаджийте. И други изречения се тълпяха в главата му, плаваха в ума му като айсберги. Бяха влезли самички — или някой ги бе сложил там.

Той знаеше всичко за шегаджийте. Спомни си как се чувствали, докато са оглеждали празните планети, познали вградения блок, в който се бълскаше в един момент всяка раса — ограниченията на еволюционните им възгледи...

Видя Света на шегаджийте и остана поразен. Другите продължаваха да говорят. Разговорът се виеше около него, без той да му обръща внимание.

— „Тъмната страна на слънцето“ звучи поетично — рече ведро Кеджа. — Ами Ревльото и Хленчото?

— Вътрешните планети на Протозвезда пет? — обади се Хрш-Хgn. — Твърде сса горещи и сса отсъскано. Преди дессет хиляди години не сса съществували. Пък сса и толкова радиоактивни.

— Говориш така, сякаш шегаджийте са човеци — рече му Кеджа.
— Това така и не е доказано. Не биха ли могли организмите им да са на силициева основа? Я виж крипииите.

— Ами плъховете?

Беше Тарли. Той изгледа лицата им и сви рамене.

— Ами ние знаем как стоят нещата на тази планета. А ситуацията с обрнатата ентропия може да отговаря на поговорката за Тъмната страна на слънцето.

— Крипииите твърдят, че не е възможно, което и да е създание на Теналп да бъде разумно — сряза го Птармиган. — И в тази стая повече

няма да говорим за тази планета.

— Според мен е Земята — твърдо рече Джоун.

Императорът се обърна.

— Много хомоцентрично твърдение. Можеш ли да го подкрепиш?

Тя кимна.

— В крайна сметка това е стара теория. Шегаджиите са били човеци, при това искам да кажа, човешки човеци — извинявай, Хрш-Хгн, но разбираш какво искам да кажа — и най-накрая се установили на Земята далеч преди да сме били нещо повече от маймуни. И после се кръстосали с нас. Обстоятелствените доказателства го сочат. Много пришълци смятат, че шегаджиите са били човеци. Земята е била единствената планета, освен родния свят на крипните, създала раса, способна да достигне дори спътника на планетата... Трето, земляните са тъкмо от онзи вид хора, които биха построили Звездните вериги или Центъра на вселената, ей тъй на. И последно, на Земята се намира Институтът по шегаджиите. Той практически управлява планетата. Половината директори от Съвета на Земята са и членове на ръководния комитет на Института. А теорията твърди, че цялата стрелба се командва от клика чистокръвни шегаджии като хитър начин за изопачаване на изследванията върху шегаджиите. Те предприеха няколко опита да убият Дом по свои абсурдни съображения. Не искат никой, освен самите тях да открие Света на шегаджиите. Хрш-Хгн се прокашля.

— Бих искал да изтъкна, че подобни теории съществуваат и при фнобите, дроските, крипните, таркините, лъжичниците и съсумати други. Всъщност съществуваат и за шегаджиите. Крипните казват: кой освен крипните би могъл да натрупа необходимите знания, за да плени Центъра на вселената? Фнобите казват: кой освен фнобите би могъл така да проникне в Тоталността, че да оформи толкова съвършено Звездните вериги? Лъжичниците казват: кой, ако не такива като нас, би притежавал реимтол в грамена, за да построи Лабиринта? Таркините изльчват: кой, ако не...?

— Схванах — рече императорът.

— Във вселената има само едно Сънце — рече Дом.
Наблюдаваха го как се бори с мислите си.

— Просто е — каза той и погледна объркано лицата им. — Има много звезди, но истинското Сънце, червеното греещо нещо, е разумният живот.

Беше дразнещо близо. Виждаше през тях и отвъд стаята в космополитния свят на петдесет и двете известни раси и там, вътре, скатан като жълтък в яйце, се намираше Светът на шегаджите — на тъмната страна на слънцето.

Зачуди се дали това знание е било налято в ума му и реши, че не е така. Веригата на разсъжденията му беше твърде ясна. Всички свободни краища спретнато се вързаха също като в добро уравнение от вероятностната математика.

Бе мислил, че баща му е знаел, че отива на смърт, както би трябвало да знае всеки добър вероятностен математик. Но освен това баща му бе отишъл и на...

Чу влажно цвъртене. Някой каза:

— Това наистина е твърде лошо. Някой бе застанал на вратата.

Уейс се намръщи срещу дулото на молекулярен стрипер и пристъпи в стаята.

— Добър вечер, ваше благородие и събрани благородници. А сега, точно в този момент, обикновено някой безстрастно повиква стражата.

Стените изчезнаха. Трима стражи едновременно стреляха по Уейс и изчезнаха сред облаци лек прах.

— Същността на молекулярен стрипер е малкият матричен мотор, който при много редки обстоятелства може да образува дъга и да обърне полето — отбеляза Уейс. — Мисля, че току-що стана точно това.

Императорът се съзвзе пръв. Той наля още една чаша вино, протегна я на Уейс и се усмихна кисело.

— Бихте ли обяснили как влязохте? — попита той. — Трябва да прегледам алармената ни система.

— Разбира се. Кацнах с кораба на терасата. Предполагам, че повечето от алармите ви не са сработили.

— Късметлия си — рече тихо Птармиган.

— Така съм построен. Всъщност вие ме направихте.

— А, да. Късметът като електронна способност. Спомням си, че сам надзиравах плановете. Жалко, че не се сетихме да вградим някакъв

ключ.

— Нямаше да свърши работа — рече Уейс. — Но стига сме си приказвали приказки. Как мога да убия Дом Сабалос, който е неуязвим? Ако му пусна скала върху главата, Брауновото движение ще потече така, че да отклони курса й.

Шарли замахна със своя кото. Той проблесна към гръдта на Уейс и се сгърчи като станиол. Тя се втренчи невярващо в него.

— Не се тревожи — рече той. — Статистически възможният шанс може да сполети всеки. Извинете ме. — Той извади приста официална пушка за убиване на Обединените шпиони и пак стреля по Дом.

Куршумът спря насред въздуха и се стопи.

Лек тремор пробягна по вселената.

— Молекулярна съпротива — отбелая Уейс. — Мътните го взели. — Той седна на рогозката и вдигна чашата с вино. Усмихна им се и посочи със стрипера.

— Там, горе, трябва да има още стотина кораба — рече той — фнобски, дроски, крипийски, лъжичникови, шушулкови. Всичките следят това място и се следят помежду си. Колко планети има в тази система, ваше благородие?

— Тъй като Първа сириуска банка се изстреля от орбитата си в интерпространството, очаквам, че сега са шест — отвърна Птармиган.

— Правилно. Банката сега е на орбита на над четирийсет милиона мили оттук — как се нарича най-външната ви планета?

— Там Далеч — обади се Тарли.

— Така че, виждате, всеки изпитва изгарящ интерес към ходовете на Дом през следващите няколко дена. И аз също. Уговорките бяха леко видоизменени. Ние всички отиваме в Света на шегаджиите.

Махна им да замълчат.

— Ние с Дом имаме късмет. Той е закрилян — както се вярва, от шегаджиите, — докато моят късмет е сигурен, защото представлява истински силициев чип. Обаче се боя, че вие, останалите, нямаете късмет. Ясен ли съм? Термините „заложници“ и „убивам“ са незадоволителни и поради това няма да ги употребявам...

Механичен прилеп кръжеше в мрака, когато прекосиха терасата. Корабчето на Уейс беше там. Беше малко, достатъчно малко, че формата му да бъде диктувана от единствения матричен мотор, който съдържаше. Седло за пилота и рамка за допълнителното оборудване бяха увити около предния край на намотката, а апаратурата за приземяване просто беше заварена за обшивката на двигателя. Това беше машина за местене от място на място с минимум комфорт и максимум ефикасност — и беше бърза. Име си нямаше.

Дом се качи в седлото, затвори прозрачния капак и огледа командното табло. Гласът на Уейс, който даваше последни наставления, беше заглушен от пластмасата:

— Да сме си наясно. Изгубя ли контакт с тебе, предприемеш ли никакъв погрешен ход, ще бъда принуден да взема мерки. Чакай ни на орбита.

Корабът се издигна гладко. След като излезе от атмосферата, Дом можеше да наблюдава по-голямата част от системата на Тау Кит на малък сканиращ еcran. Корабите се виждаха като сини светещи точки. Далеч от тях имаше нещо друго — скенерът постоянно примигваше от червено до синьо, докато вграденият в него мозък клас две се мъчеше да реши това кораб ли е, планета ли е. Докато Дом гледаше, мигането изчезна. Банката се бе шмугнала в интерпространството. Дом си спомни видяната от него огромна матрична машина в една от пещерите. Не би струвало особени усилия да подкараш планета.

След десет минути „Пияният от безкрайността“ се бе превърнал в ярка звезда върху терминатора на Лаот. Уейс бе изbral добър кораб. Дом въведе в матричния компютър дадените му координати и въздъхна.

Скокът беше кратък. Продължи едва половин час субективно време и завърши на среда флотилия.

— Отвори комуникаторните вериги — нареди Уейс.

Той видя главната кабина на „Пияният“ — заложниците стояха безмълвно в средата ѝ. Или поне повечето. Джоун I я крепяха, а Айзък беше проснат на пода.

Уейс влезе в зрителното поле.

— Натъкнах се на мъничко съпротивление — осведоми го той.

— Ти не се тревожи.

— За какво ти е тая флотилия? — попита Дом.

— За компания. Кой да знае, може да се наложи да се бием, да правим оглед или просто да се приземим на мъртва планета?

Дом се разхили истерично в малката кабинка и престана едва когато забеляза как Иг се е свил от страх върху командното табло, втренчил в него опулени от ужас очи.

— Вие сте глупаци — каза той на комуникатора. — Мислите си, че ще ви водя към планета, така ли?

Сцената от „Пияният“ примигна и се изгуби и от екрана го погледна ново лице. Беше мършаво, увенчано с туфа черна коса и не можеше да се сбърка — бе родено на Земята.

— Съжалявам за това — рече то. — Казвам се Франц Асман от Института по шегаджиите. Това е нашата флотилия. Уейс е наше оръдие.

— Землянин, а? — рече Дом. — Това означава, че всъщност не мислите, че заплахата от наказателни мерки е достатъчна, че да ме спре да не избягам. Един землянин би оставил да опържат баба му, стига да вижда в това някаква лична изгода.

— Опазил ни Садхим от междупланетна враждебност — рече уморено Асман. — Всъщност знаеш ли, от известно време те изучавам. В Института има екип от двеста души, които също от известно време те изучават. Знаем точно какво би направил във всяка ситуация, а в тази няма да избягаш.

— Изучават ме? — зад главата на Асман се виждаха смътни фигури пред дълго командно табло, покрито със сложни завъртулки от разноцветни линии.

— Това ни е работата. Знаеш ли какво е било това астролог?

— Естествено — отвърна Дом. — Аз съм роден по времето на О'Брайън Ловец.

— Ние сме новите астролози. Ние оценяваме...

... чрез математиката на вероятностите и пресяваме населението на галактиката, за да намерим онези, чийто профил на вероятностите съвпада най-добре с теоретичния профил на откривателите на Света на шегаджиите. Този конкретен профил от известно време съществува. По неизвестни причини въпросите, свързани със Света на шегаджиите, обикновено са се превръщали в безсмислици, след като им се приложи в-математика, но е било възможно, чисто и просто възможно да се изведе уравнение от линиите, заобикалящи логическите дупки.

Това означавало ново пресяване. Не е било трудно. Тази година е имало само трима потенциални откриватели. Единият — фноб монах, вторият — тримесечно момиченце от Третото око. И двамата ги убиха лесно.

Но ти се оказа различен. Институтът се намери в небрано лозе, докато се опитваше да разбере защо. Баща ти също е бил откривател с висока степен на вероятност и при него не е имало трудности. И все пак нещо пречеше да бъдеш удобно премахнат. Късметът ти е твърде голям.

Нещо иска ти да откриеш Света на шегаджиите.

— Да — рече Дом. — Самите шегаджии.

— И ние така смятаме — рече Асман. — Знаеш ли защо не можем да ти го позволим?

— Мисля, че мога да проследя разсъжденията ви — рече Дом. — Вие се боите от шегаджиите. Защото не ги познавате. Смятате, че контактът дори с останките от тяхната култура ще ни унищожи. Предполагам, че изповядвате някаква идея, че хората са си много по-добре без богове.

— Ти ни се присмиваш. О, не можем да отречем, че артефактите на шегаджиите са направили нещо за стимулиране на междурасовото сътрудничество.

Дом се чу да креши:

— Те са го предизвикиали! Крипните са изобретили матричната машина, за да могат да намерят други форми на живот, които да им помогнат да разгадаят тайните на шегаджиите!

— Така е. Но, Дом, чуй ни. Знаеш ли, че преди Садхим и дори преди междузвездното пътуване хората са вярвали в някакъв всеприсъстващ бог? Не Малките богове на садхимистите, които отговарят на природните сили, ами истински Директор на вселената? Но ако излезело, че Той съществувал наистина, на планетата щял да настане пълен хаос. Той щял да престане да бъде успокоителна Вяра и щял да се превърне във факт — в Сълнцето също не се вярва. А хората щели да изгинат от космически комплекс за малоценност. Не можеш да живееш, след като знаеш, че съществува подобно величие.

Ние имаме нужда от идеята за шегаджиите, защото те са обединяваща сила сред расите, но не можем да си позволим да намерим техния свят. Да предположим, че е мъртъв — това ли е краят

дори и на най-великите раси? А ако са още живи, дали ще ни поробят, или изобщо няма да ни обърнат внимание? Или още по-зле, ще ни станат приятели?

Сега можем само да те оставим да отидеш на тъмната страна на слънцето. Но трябва да разбереш, че не можем да ти позволим да се върнеш.

— Знам какво е Светът на шегаджиите — заговори бавно Дом.
— От известно време според мен съм го знаел, без да го съзнавам. И мисля, че започвам да разбирам къде се намира. Във вселената — нашата вселена — съществува само едно Слънце и то ни е дадено от шегаджиите. Бихте ли вързали вашата флотилия за този кораб?

Асман кимна.

— Тогава следвайте ме.

Интерпространството засия около него. Дом изключи комуникатора и се опита да не обръща внимание на златистооранжевото сияние, което изпълни кораба и сред което плаваше той.

И каза, без да се обръща към никого:

— Защо сега? И защо аз?

Иг сви рамене и обръна към него острия си като на плъх нос. И заговори. Думите идваха в главата на Дом, без да има нужда да минават по тромавия физически път:

— Проблемът беше, че така и никога не намерихме начин да развием емпатия. Телепатията — това е просто по-висша форма на речта. Но да знаем как и какво чувства друго същество, друго създание — това е невъзможно.

— Били сте самотни — рече Дом. — Всички тези празни години...

— Айзък би казал: топло, ама не чак жега. Претърсихме дори и алтернативните вселени, вярно е, та чак до тъмните и невъзможни вселени, които са съвсем истински кошмари. Живот имаше. Банката и Чатогастерът са дребни риби. В някои вселени самите слънца са живи. Съществува галактика, която пее. В една вселена хей там — лапичка посочи и нокътят й за миг изчезна в друг континуум — не съществува нищо друго, освен мисъл, която обгръща всичко. И не само мисъл, а и разбиране. Но ни е чужда. Колко нехайно използвате вие думата чужд — представа нямате колко чуждо може да ти бъде едно нещо.

Открихме — както в момента откриват крипните, — че крайната бариера е гледната ти точка. Те съмнено осъзнават, че дори и най-обективните им твърдения за вселената не могат да бъдат освободени от петното на крипнството, защото в крайна сметка те са плод на крипниски умове и емоции. Тъкмо затова те са великите посланици на междурасовата хармония и толкова упорито се опитват да бъдат всичко друго, освен крипни.

— Значи вие сте ни измислили — рече Дом. — Поне тази теория вярна ли е? Искали сте да получите... ъ-ъ... различни гледни точки?

— Пак си доста близо. Всичко, което трябваше да направим, беше улесним възникването на разумния живот. Това поне не е трудно — и вашите науки вече го могат. Макар че беше страшно мъчно да уцелим точната комбинация за живота на основата на студен хелий. Между другото, вътре в мен има имплантирана по хирургичен път бомба. Земляните го направиха. Много внимателно. Но няма защо да се тревожа — дезактивирах я.

Иг мъкна и се почеса по ухото.

— Оставихме артефакти, за да ви дразним — продължи той. — Боя се, че ви измамихме. Бъди сигурен, че преди да се махнем, почистихме галактиката направо идеално. На някои светове се наложи да правим съвсем нова кора чак до вкаменелостите. Наложи се да заменим металите в земята с руди, да напълним петролни залежи, да сложим наново въглищни находища — искахме да сме сигурни, че има с какво да си започнете живота. Дадохме ви приспособени светове, но ви оставихме Кулите, Звездните вериги и тъй нататък. Боя се, че всички те са културни ментета. Направени по-скоро да вдъхват благоговение, отколкото да информират. Но трябваше да оставим ключ. От артистична гледна точка това беше правилно.

— Тъмната страна на слънцето — обади се Дом. — Ключовете бяха два. Ако вие не искахте да го преведем, така и нямаше да го преведем. Това беше ключ номер едно. В края на краишата ние и от фнобски нямаше да можем да превеждаме, ако не бяха фнобите да ни помогнат. А слънцето — вие сте обърнали гръб на разума и сте станали тъпуумни животни.

— Ама моля ти се! Блатните игове са си доста умнички, като се има предвид обкръжаващата ги среда. Ние много внимателно избрахме новото си „аз“. Поязвай ми, приятно е да нямаш врагове и

да си лежиш в топлата кал. Трябаше да си вградим и гаранция — генетичен номер, — така че да станем животни късметлии и по-скоро да ни почитат, отколкото да ни преследват. И аларма — така че когато дойде моментът, да си спомним. Тези мънички телца се оказаха добри скривалища.

— Само ще те питам пак; защо аз? — повтори Дом.

— Живееш точно в нужното време. Ти си естествен космополит. Идваш от Опакото. Това някога беше *нашият* свят. Много отдавна, разбира се. Богат си и на положението ти е присъщо известно количество блясък. Да кажем, че е било съдба.

Той присви очи и се загледа през капака в сияйните, непарещи огньове на интерпространството.

— Извинявай — рече Дом, — ама вие хич не приличате на свръхраса.

Лапите на Иг се застрелкаха по клавиатурата на матричния компютър. Той вдигна поглед и се втренчи в Дом...

… Дом разтърка очи.

— Съжалявам — каза той. След няколко секунди се опита да си спомни какво е видял в този момент на контакт, но образът беше изчезнал и бе оставил след себе си само впечатлението за величие и разбиране.

— Благодаря ти — тихо рече Иг. — Нали разбираш, хората очакват една напреднала раса да кацне със златни кораби и да каже: „Хвърлете оръжията, престанете да се карате помежду си и се присъединете към великото галактическо братство.“ Ама то не е така. Това го правят младите раси.

— А сега какво?

— Сега ли?

… ще се срещнем с вас — дойде мисълта. И може би заедно ще видим вселената такава, каквато е. И когато се срещнем с вас, ще се срещнем като равни. В крайна сметка всички ние сме чисто и просто подвидове на една-единствена раса на умните обитатели на слънцето. А цялото е безкрайно по-голямо от сумата на отделните части. Сега...

— Сега — каза Иг — ще си поговорим.

Флотилията увисна на фона на сияйната грамада на Опакото. И други кораби проблясваха и изникваха из цялата система — онези,

които ги следваха, излизаха от сянката на интерпространството. Радиото ломотеше на многообразни езици.

— Ще има битка! — изстена Джоун. — О, Боже мили, те ще се бият!

Над командната палуба на земния кораб флагман висеше огромен кръгов еcran, последна дума на космическата техника. Гледаха как прииждащите кораби образуват груба фигура. Командирите им осъществяваха някаква страшно скоростна дипломация.

Асман се отдалечи от един команден пулт и се приближи, като клатеше глава.

— Съжалявам — започна той. — Опакото, значи? Тогава вие, опаковците, ли сте шегаджийте? Да започнем с това, че вие сте били само някаква си там колонийка и е немислимо...

Корабът се разтрепери. Нещо се издигаше от интерпространството, огромна грамада с глас, който прокънтя по резонаторната система:

— ЕЙ, ЗДРАСТИ! ЩЕ ПРЕДПРИЕМА ИКОНОМИЧЕСКИ САНКЦИИ СПРЯМО ПЪРВАТА РАСА, КОЯТО ИЗВЪРШИ АКТ НА АГРЕСИЯ!

И Банката застана на стражева орбита по-близо до Виж-Що.

Дом отвори люка на малкия кораб и пристъпи навън, в космоса.

Вървеше внимателно, стъпваше неуверено и спря на десетина метра от кораба.

Обкръжаваше го едва забележимо сияние. В протегнатите си ръце държеше нещо.

Иг се изправи на абсурдните си задни крака и заговори.

Светлините на флагманските кораби помръкнаха, електрическите инсталации гръмнаха и стените се разтрепериха от мощнния рев.

Последва кратка пауза. После мъничкият шегаджия сниши гласа си. Посланието вече беше по-ясно, но бе почти също толкова опустошително. То гласеше:

Кацнете. Ние, шегаджийте, крачещите през галактиката, ви молим.

Има на много да ни учате.

След голяма борба Дом усмири дивата ветромида и я подкара към брега.

На пет мили нататък, покрай шегичката, каквато се бе оказала Кулата на шегаджиите, се приземяваха повечето кораби. Тихо, като се опитваха да не привличат към себе си зрителните апарати на другите, петдесет и двете раси се отправяха към блатото.

Дом бе оставил Иг да клечи в калта — фокус на широк и все разширяващ се кръг от слушатели. А по водните алеи плуваха кучешката още игове. Във вселената предстоеше да се случи нещо ново. То щеше да ангажира всички раси. В края на краищата те бяха просто разновидности на единствената велика раса на мислещите същества — обитателите на светлата страна на слънцето. Щеше да отнеме време, но един ден нещо щеше да дойде на Опакото, в мокрото блато ей тъй, от интерес, и да каже: — Оттук се започна.

Но само за мъничко Дом изкъръшка. Защото трябваше да изпълни още един дълг. Като балансираше върху разлюляната мида, той извади тапата от бутилчицата и изля съдържанието ѝ в морето. После внимателно, за да не закачи жилата на мидата, топна главата си във водата и чу далече-далече и едва-едва думата „благодаря!“ сред шума на морето.

Погледна далечния бряг. Една фигурка бе слязла при вълните — обвиваше я златисто сияние. Момичето го гледаше замислено.

Дом пришпори мидата през вълните.

„А сега — помисли си той, — да слушаме.“

Издание:

Тери Пратчет. Тъмната страна на слънцето

Превод: Светлана Комогорова

Редактор: Василена Мирчева

Коректор: Стоянка Душева

ИК „Прозорец“ — София, 1999 г.

ISBN: 954-733-088-8

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.